

Karel Čapek

Menší prózy

Karel Čapek

Menší prózy

«Public Domain»

Čapek K.

Menší prózy / K. Čapek — «Public Domain»,

Содержание

AGATHON ČILI O MOUDROSTI	5
PILÁTOVO KRÉDO	7
PSEUDOLOT ČILI O VLASTENECTVÍ	9
BAJKY	12
JAKO ZA STARÝCH ČASŮ	14
EZOP ZAHRADNÍKEM	16
O MOCNÉM DŽINOVI	18
SKANDÁLNÍ AFÉRA JOSEFA HOLOUŠKA	19
I	19
II	21
III	23
IV	25
V	27
VI	29
VII	31
VIII	33
IX	35
X	37
APOKRYF	39
PROSTOPÁŠNÍK	40
POSLEDNÍ VĚCI ČLOVĚKA	42
ŘÍMSKÉ LEGIE	43
PODIVUHODNÉ SNY REDAKTORA KOUBKA	45
SVATÁ NOC	58
HAMLET, PRINC DÁNSKÝ	60
Z TISÍCE A JEDNÉ NOCI	64
O DESÍTI SPRAVEDLIVÝCH	65
THERSITES	68
Конец ознакомительного фрагмента.	70

Karel Čapek

MENŠÍ PRÓZY

AGATHON ČILI O MOUDROSTI

Boiótští akademikové pozvali z Athén filozofa Agathona, aby jim přednášel o filozofii. Ačkoliv Agathon nebyl vynikajícím řečníkem, přece přijal pozvání, aby dle svých sil přispěl k propagaci filozofie, jež dle slov dějepisce “zdála se upadati”. V ustanovený den přijel do Boiótie, ale bylo ještě časně; i procházel se Agathon za soumraku kolem města a těšil se z letu vlaštovek nad jeho krovky.

Úderem osmé odebral se do přednáškové síně, ale našel ji skoro prázdnou; jen pět šest mužů sedělo v lavicích. Agathon usedl u katedry a rozhodl se počkati trochu, až se sejde větší množství posluchačů; zatím otevřel svitek, ze kterého chtěl čísti, a pohřížil se do něho.

Tento svitek obsahoval všechny základní otázky filozofie; počínal teorií poznání, definoval pravdu, odbyl drtivou kritikou bludné názory, to jest všechny filozofie světa krom Agathonovy, a podával nárys nejvyšších idejí. Když Agathon dospěl až sem, zvedl oči; viděl, že všech posluchačů je devět, i popadl ho hněv a lítost a on uhodiv svitkem o stůl začal takto:

“Dámy a pánové, či spíše andres Boiótikoi, nezdá se, že by vaše město mělo veliký zájem o vznešené otázky, které máme na programu. Víím, mužové boiótští, že vás právě zaměstnávají volby do místní búlé a že v takové chvíli není místa pro moudrost, ba ani pro rozum; volby jsou příležitost chytráků.”

Tu se Agathon trochu zarazil a přemýšlel trochu. “Počkejme,” začal opět, “právě mně vyklouzlo z úst něco, o čem jsem dosud neuvažoval. Řekl jsem tři slova: chytrost – rozum – moudrost. Řekl jsem je v hněvu. Všechna tři znamenají jakousi schopnost intelektu; cítím, že mají docela různý smysl, ale stěží bych dovedl říci, čím se liší. Odpusťte, hned se vrátím k programu; jen ta tři slovíčka si musím drobet objasnit.

To je jasné,” pokračoval po chvíli; “protiva chytrosti je hloupost, kdežto protiva rozumu je bláznivost. Ale co je protiva moudrosti? Jsou myšlenky, pánové, jež nejsou ani chytré, neboť jsou příliš prosté, ani nejsou rozumné, ježto se podobají bláznovství, a přece jsou moudré. Moudrost se nepodobá ani chytrosti, ani rozumu.

Mužové boiótští, v běžném životě se ani za mák, jak po řecku říkáme, nestaráte o definice pojmů, a přece je přesně odlišujete. Řeknete o někom, že je chytrý zloděj; nikdy se však neříká rozumný zloděj, nebo dokonce moudrý zloděj. Chválíte svého krejčího, že má rozumné ceny, ale neřeknete, že má ceny moudré. Je tu zřejmý jakýsi rozdíl, který vám brání mísiti slova.

Řeknete-li o někom, že je to chytrý sedlák, myslíte tím patrně, že umí dobře prodat na trhu; pravíte-li, že to je rozumný sedlák, chcete tím asi říci, že umí vůbec dobře hospodařit; ale nazvete-li ho moudrým sedlákem, tu to snad znamená, že dobře žije, že mnoho ví a dovede ti poradit vážně a s účastí.

Nebo, dejme tomu, chytrý politik může býti docela dobře taškář a škůdce republiky; ale rozumným politikem nazveš jen toho, kdo dovede řídit věci k obecnému užitku a chvályhodně; kdežto moudrý politik, pánové, to jistě cítíte všichni, zkrátka takovému se říká otec vlasti nebo podobně; z toho je vidět, že má moudrost něco zvlášť srdečného.

Když o někom řeknu, že je chytrý, myslím tím pozoruhodnou zvláštnost; je to, jako bych třeba řekl, že včela má žahadlo nebo slon chobot. Docela jinak řeknu, že včela je pracovitá nebo že slon je silný náramně; v tom už je jaksi uznání, vážím si té síly, ale nevážím si chobotu. Stejně vážně říkám o někom, že je rozumný. Ale řeknu-li, že je moudrý, to je, holenku, jiná věc; to je, jako bych řekl, že ho mám rád. Zkrátka chytrost je dar nebo talent; rozum je přednost čili síla; ale moudrost je ctnost.

A teď už vím, jaký je rozdíl v těch třech slovech. Chytrost je obyčejně krutá, zlomyslná a sobecká; vyhledává na bližním jeho slabost a dovede ji využití k svému zisku; vede k úspěchu.

Rozum bývá krutý k člověku, ale je spravedlivý k účelům; hledá zisk obecný; najde-li na bližním slabost nebo zpozdilost, hledí ji odstraniti poučením nebo kázní; vede k nápravě.

Moudrost nemůže býti krutá, neboť je sama blahovůle a sympatie; nehledá už ani obecný zisk, neboť příliš miluje lidi, než aby mohla milovat nějaký další účel; najde-li slabost či ubohost bližního, odpouští jí a miluje ji; vede k harmonii.

Mužové boiůstí, slyšeli jste někdy, že by se dávalo jméno moudrý člověku nešťastnému? nebo šprýmaři? nebo člověku žlučovitému a zklamanému? Povězte, proč je zvykem, aspoň v životě nefilozofickém, nazývati člověkem moudrým muže takového, který chová nejméně nenávisti a který si se světem dobře rozumí? Řekněte si pro sebe mnohokrát a mnohokrát slovo moudrost; řekněte si to slovo, když jste v radosti nebo v žalu, unaveni, rozhořčeni a netrpěliví; budete v něm slyšeti smutek, ale už usmířený, radost, ale stále a jemně opakovanou, únavu, ale plnou pobídek, trpělivost a odpuštění bez konce; a to vše, přátelé, je zvuk rozkošný a teskný, hlas, kterým zvučí moudrost.

Ano, moudrost je tesknota jakási. Rozum svůj může člověk cele vložiti do svého díla, může jej uskutečnit svou prací. Avšak moudrost vždy zůstane nad každým dílem. Moudrý člověk je jako zahradník, který mrví záhon nebo přivazuje růže k tyčím a přitom myslí třeba na boha. Jeho dílo nikdy neobsáhne ani neztělesní jeho moudrost. Rozum je v činu, ale moudrost je v prožití.

Avšak moudří básníci a umělci dovedou i toto prožití vložiti do svého díla; nepodávají svou moudrost ve skutcích, nýbrž přímo v prožití. To pak jest obzvláštní cena umění, a nic ve světě se jí nevyrovná.

Hledíte, odchýlil jsem se již docela od svého programu. Ale co mohu ještě říci? Je-li moudrost v prožití, a nikoli v myšlenkách, je zbytečno, abych předčítal svůj svitek.”

PILÁTOVO KRÉDO

Odpověděl Ježíš: Proto jsem na svět přišel, abych vydal svědectví pravdě: každý, kdož jest z pravdy, slyší hlas můj.

Dí jemu Pilát: Co jest pravda? A když to řekl, vyšel opět k Židům a dí jim: Já žádné viny na něm nenalézám.

Evangelium sv. Jana, 18, 37–38

S večerem přijel jistý muž vážený v městě, jménem Josef z Arimatie, jenž byl také učedníkem Kristovým, k Pilátovi a prosil ho, aby mu vydal tělo Ježíšovo. Pilát svolil a řekl: “Byl popraven nevinně.”

“Ty sám jsi ho vydal na smrt,” namítl Josef.

“Ano, vydal,” odpověděl Pilát, “a lidé si beztoho myslí, že jsem to udělal ze strachu před několika těmi křiklouny s jejich Barabášem. Poslat na ně pět vojáků a byli by zticha. Ale o to nejde, Josefe Arimatejský.”

O to nejde,” řekl po chvíli. “Ale když jsem s ním mluvil, viděl jsem, že za nějaký čásek budou jeho žáci křížovat jiné; ve jménu jeho jména, ve jménu jeho pravdy budou křížovat a mučit všechny jiné, zabíjet jiné pravdy a zvedat na ramena jiné Barabáše. Ten člověk mluvil o pravdě. Co jest pravda?”

Vy jste divný národ, který mnoho mluví. Máte samé farizeje, proroky, spasitele a jiné sektáře. Každý, kdo udělá nějakou pravdu, zapovídá všechny ostatní pravdy. Jako kdyby truhlář, který udělá novou židli, zapovídal sedět na ostatních židlích, které kdo udělal před ním. Jako by tím, že se udělá nová židle, byly zrušeny všechny staré židle. Konečně je možno, že nová židle je lepší, krásnější a pohodlnější než ty ostatní; ale proč, u všech všudy, by si člověk unavený nemohl sednout na kteroukoliv mizernou, červotočivou nebo kamennou židli? Je unaven a zlomen, potřebuje oddechu; a tu vy ho zrovna násilím taháte ze sedátka, na které klesl, aby se přestěhoval na to vaše. Nechápu vás, Josefe.”

“Pravda,” namítl Josef Arimatejský, “není jako židle a odpočinek; je spíše jako rozkaz, který praví: Jdi tam a tam, učiň to a ono; poraz nepřítele, dobuď onoho města, potrestej zradu a podobně. Kdo neposlechne takového rozkazu, je zrádce a nepřítel. Tak se to má s pravdou.”

“Ach, Josefe,” řekl Pilát, “vždyť víš, že jsem voják a prožil jsem většinu života mezi vojáky. Vždycky jsem poslouchal rozkazu, ale ne proto, že by byl pravdou. Pravdou bývalo, že jsem byl unaven nebo žízniv; že jsem tesknil po matce nebo po slávě; že tenhle voják zrovna myslí na svou ženu a onen na své pole či spřežení. Pravdou bylo, že kdyby nebylo rozkazu, žádný z těch vojáků by nešel zabíjet jiné lidi, stejně unavené a nešťastné. Co je tedy pravda? Věřím, že se aspoň trochu držím pravdy, myslím-li na vojáky, a ne na rozkaz.”

“Pravda není rozkaz velitele,” odpověděl Josef Arimatejský, “ale rozkaz rozumu. Vidíš přece, že tenhle sloup je bílý; kdybych ti tvrdil, že je černý, bylo by to proti tvému rozumu a nedovolil bys mi to.”

“Proč ne?” řekl Pilát. “Řekl bych si, že jsi asi hrozně nešťastný a pochmurný, když vidíš bílý sloup černě; pokusil bych se povrazit tě; opravdu, zajímal bych se o tebe více než předtím. A kdyby to byl jen a jen omyl, řekl bych si, že v tvém omylu je stejně mnoho tvé duše jako v tvé pravdě.”

“Není mé pravdy,” řekl Josef Arimatejský. “Je jen jedna jediná pravda pro všechny.”

“A která je to?”

“Ta, ve kterou věřím.”

“Tak vidíš,” mluvil Pilát pomalu. “Je to přece jen tvá pravda. Jste jako malé děti, které věří, že celý svět se končí jejich obzorem a za ním že už není nic. Svět je veliký, Josefe, a je v něm místo pro mnoho věcí. Myslím si, že i v realitě je místo pro mnoho pravd. Hleď, jsem cizí v této krajině

a můj domov je daleko za obzorem; a přece bych neřekl, že tato krajina je nesprávná. Stejně cizí je mně nauka toho vašeho Ježíše; mám tedy snad tvrdit, že je nesprávná? Já si myslím, Josefe, že všechny krajiny jsou správné; ale svět musí být hrozně široký, aby se všechny vešly vedle sebe a za sebou. Kdyby se měla Arábie postavit na tomtéž místě, kde je Pontus, nebylo by to ovšem správné. A stejně je tomu s pravdami. Musil by se udělat svět nesmírně veliký, rozložitý a volný, aby se do něho vešly všechny různé pravdy. A já myslím, Josefe, že je takový. Když vystoupíš na hodně vysokou horu, vidíš, že věci splývají a jaksi se srovnávají v jednu rovinu. Z jakési výšky i pravdy splývají. Člověk ovšem nežije a nemůže žít na vysoké hoře; stačí mu, že vidí zblízka svůj dům nebo své pole, oboje plné pravd a věcí; tam jest jeho pravé místo a působišť. Ale časem se může podívat na hory nebo na nebesa a říci si, že odtamtud jeho pravdy a věci sice existují a není z nich nic ukradeno, ale že splývají s něčím daleko volnějším, co už není jeho majetek. Přilnout k této široké podívané a přitom pěstovat své malé pole, to, Josefe, je skoro cosi jako pobožnost. A já myslím, že Otec nebeský toho dotyčného člověka opravdu někde je, ale že se docela dobře snáší s Apollónem a jinými bohy. Částečně pronikají a částečně spolu sousedí. Hleď, na nebi je náramně mnoho místa. Jsem rád, že tam je také Otec nebeský.”

“Nejsi ani teplý, ani studený,” řekl Josef z Arimatie vstávaje. “Jsi jenom vlažný.”

“Nejsem,” odpověděl Pilát. “Já věřím, věřím, horoucně věřím, že je pravda a že ji člověk poznává. Bylo by bláznivé myslit si, že je pravda jen k tomu, aby jí člověk nepoznal. Poznává ji, ano; ale kdo? Já, nebo ty, nebo snad každý? Já věřím, že každý má na ní podíl; i ten, kdo říká ano, i ten, kdo říká ne. Kdyby se ti dva spojili a rozuměli si, vznikla by tím celá pravda. Ano a ne se nedá ovšem spojit, ale lidé se vždycky mohou spojit; je více pravdy v lidech nežli ve slovech. Mám více smyslu pro lidi nežli pro jejich pravdy; ale i v tom je víra, Josefe Arimatejský, i k tomu je třeba udržovat se v nadšení a vytržení. Já věřím. Naprosto nepochybně věřím. Ale co je pravda?”

PSEUDOLOT ČILI O VLASTENECTVÍ

I přišli dva andělé do Sodomy u večer, a Lot seděl v bráně města. Kterýžto, když je uzřel, vstal a šel v cestu jim: a učinil poklonu, skloniv se až k zemi,

a řekl: “Prosím, páni, uchylte se do domu služebníka svého, a zůstaňte tam: umyjte nohy své, a ráno půjdete cestou svou.” Kteřížto řekli: “Nikoli, ale na ulici zůstaneme.”

Ale on nutil je velmi, aby se uchýlili k němu: a když vešli, udělal hody, a napekl chlebů přesných: i jedli.

Řekli pak Lotovi: “Máš-li zde někoho ze svých? zetě nebo syny neb dcery, všechny, kteří jsou tvoji, vyveď z města tohoto:

nebo zahladíme místo toto, protože se rozmohl křik jejich před Hospodinem, kterýž poslal nás, abychom zahubili je.”

Lot se zarazil, když toto slyšel, a řekl: “A proč já mám odtud odejít?” Načež mu pravili: “Protože Hospodin nechce zahubit spravedlivého.”

Lot mlčel dlouho, ale pak řekl: “Prosím, páni, dovolte, abych odešel a řekl svým zeťům a dcerám, aby se připravili na cestu.” Odpověděli mu: “Učiň tak.”

Vyšed tedy Lot, běžel po ulicích města a volal na všechen lid: “Vstaňte, vyjděte z místa tohoto: nebo zahladí Hospodin město toto.” Ale zdálo se jim, jako by žertuje mluvil.

Lot se vrátil domů, ale neulehl, nýbrž přemýšlel po celou noc.

A když bylo ráno, nutili jej andělé, řkouce: “Vstaň, vezmi ženu svou, a dvě dcery, které máš: abys i ty spolu nezahynul v nešlechtnosti města.”

“Nepůjdu,” řekl Lot. “Odpusťte mi, ale já nepůjdu. Přemýšlel jsem o tom po celou noc. Nemohu odejít, protože i já jsem jeden ze Sodomských.”

“Ty jsi spravedlivý,” namítli andělé, “avšak oni jsou nespravedliví a křik jejich činu rozlílil Hospodina. Co je tobě s nimi?”

“Nevím,” pravil Lot. “I o tom jsem uvažoval, co mně je s nimi; po celý život jsem žaloval na své krajany a soudil jsem je tak přísně, že nyní je mi hrozno vzpomenout na to: neb zahynou. A když jsem přišel do města Ségor, zdálo se mi, že jeho lidé jsou lepší než Sodomští.”

“Vstaň,” řekli andělé, “půjdeš do města Ségor: neboť bude zachováno.”

“Co mně je Ségor?” odpověděl Lot. “Je muž jeden spravedlivý v Ségor: kdykoliv jsem s ním mluvil, žaloval na své krajany, a já jsem zlořečil Sodomským pro jejich viny, ale nyní nemohu odejít. Prosím, nechte mne.”

I promluvil anděl a řekl: “Hospodin přikázal zhubiti Sodomské.”

“Staň se vůle jeho,” děl Lot tiše. “Přemýšlel jsem po celou noc; a vzpomněl jsem si na tolik věcí, že jsem plakal. Slyšeli jste někdy zpívati Sodomské? Ne, vy jich vůbec neznáte, neboť pak byste nepřišli takto. Když jdou dívky po ulici, houpají se v bocích a bzučí mezi rty píseň; a smějí se, když váží vodu v okovcích. Žádná vodička není čistší než ta ze studánek sodomských; a žádná řeč z řečí se neposlouchá krásněji. Když promluví dítě, rozumím mu, jako by bylo moje; a když si hraje, je to ta hra, kterou jsem si hrál já, ja maličký ještě. A když jsem zaplakal, maminka mne těšila sodomskou řečí. Hospodine,” zvolal Lot, “jako by to včera bylo!”

“Hřešili Sodomští,” pravil druhý anděl přísně, “a proto –”

“Hřešili, já vím,” přerušil ho Lot netrpělivě. “A viděli jste aspoň naše řemeslníky? Vypadají, jako by si hráli; a když udělají džbáněk nebo plátěnko, tu srdce poskočí radostí, jak je to pěkně uděláno. Jsou lidé tak dovední, že by ses na ně po celý den díval; a když je vidíš tropit ty nejhorší věci, bolí tě to víc, než kdyby to tropil člověk ségorský. Mučí tě to, jako bys ty sám měl podíl na jejich vině. Co mně je platna má spravedlivost, když jsem Sodomský? Soudíte-li Sodomu, soudíte mne. Já nejsem spravedlivý. Já jsem jako oni. Nepůjdu odtud.”

“Budeš zhuben s nimi,” pravil anděl zachmuřen.

“Možná; ale dříve zkusím, aby nebyli zhubeni oni. Nevím, co udělám; ale do poslední chvíle si budu myslet, že jim musím pomoci. Copak mohu jen tak odejít? Protivím se Hospodinu, a proto mne nevyslyší. Kdyby mi nechal tři roky času, nebo tři dny, nebo aspoň tři hodiny! Co by mu udělaly tři hodiny? Kdyby mi včera byl kázal: Odejdi z jejich středu, neboť jsou nespravedliví – řekl bych mu: Maličko mi poshov, promluvím ještě s tím a oním; soudil jsem je, místo abych šel mezi ně. Ale jak mohu odejít teď, když mají být zhubeni? Což nejsem i já vinen tím, že to s nimi došlo tak daleko? Já nechci zemřít; ale je mi třeba, aby také oni nezemřeli. Zůstanu.”

“Nezachráníš Sodomy.”

“Já vím, že ne: což něco dovedu? Ale pokusím se, já nevím oč ještě; vím jen, že je mi setrvati. Protože jsem je po celý život soudil tak přísně jako nikoho druhého; protože jsem s nimi nesl to nejtěžší: jejich chyby. Hospodine, nedovedu ani říci, čím mi jsou; mohu to jen ukázat tím, že zůstanu s nimi.”

“Tvoji krajané,” pravil anděl, “jsou ti, kteří jsou spravedliví a věří v téhož Hospodina jako ty; hříšní pak, bezbožní a modloslužebníci nejsou tvými krajany.”

“Jakpak by nebyli, když jsou to Sodomští? Vy tomu nerozumíte, protože neznáte hlasu masa a hlíny. Co je to Sodoma? Pravíte, že je to město nepravosti. Ale když Sodomští bojují, nebojují za své nepravosti, nýbrž za něco lepšího, co bylo nebo bude; a i ten nejhorší může padnout za všechny. Sodoma, to jsme my všichni; a mám-li nějakou cenu před Hospodinem, ať ji přičte Sodomě, a nikoli mně. Co ještě mluvím? Řekněte Hospodinu: Lot, služebník Tvůj, se postaví před muže sodomské a bude je bránit proti Tobě, jako bys byl jeho nepřítel.”

“Zadrž,” zvolal anděl, “strašný je hřích tvůj; ale Hospodin tě neslyšel. Připrav se a vyjdi z tohoto města: zachraň aspoň ženu a dvě dcery, jež máš.”

Tu zaplakal Lot: “Ano, musím je zachránit, máte pravdu. Prosím, veďte mne.”

A když prodléval, chopili ruku jeho, a ruku ženy, i dvou dcer jeho, protože nad ním slitoval se Hospodin.

Když ho vyváděli, modlil se Lot řka:

“Vše, co mi dal život, dal mi tvýma rukama; učinil mé maso z tvé hlíny a vložil mi do úst slova, jež jsou v ústech tvých mužů a žen; a aj, proto jsem je každým svým slovem líbal, i když jsem jim zlořečil.

Vidím tě, i když zavru oči, neboť jsi hlouběji než mé oči; jsi ve mně tak, jako já jsem byl v tobě.

Mé ruce vykonávají tvé zvyky, nevědouce o tom; a kdybych v poušti byl, půjdou mé nohy ve směrech tvých ulic.

Sodomo, Sodomo, nejsi-li nejkrásnější z měst? A kdybych jen okénko viděl, zastřené plátnem pruhovaným, poznám je: toto je okénko sodomské.

Jsem jako pes, jež vyvádějí z domu jeho pána; i když svésí čenich až v prach, aby už neviděl, poznává ještě vůni věcí, jež zná.

Věřil jsem v Hospodina a zákon jeho; v tebe jsem nevěřil, ale ty jsi; a jiné země jsou jako stín, jímž pronikám, aniž bych se mohl opřít o stěnu či o strom; jsou jako stín.

Ty však jsi, jako nic jiného není; a všechno, co je, je jenom ve srovnání s tebou. Vidím-li tebe, jenom tebe, a vidím-li něco jiného, vidím to jenom v porovnání s tebou.

Věřil jsem v Hospodina, protože se mi zdálo, aby byl bohem sodomským; není-li Sodomy, není Hospodina.

Brány, brány sodomské, kam mne to vedou a do jaké prázdnoty? Kam mám nohu postavit? neboť není pode mnou půdy: a stojím, jako bych nestál. Jděte, mé dcery, a nechte mne; nemohu dále.”

I vyvedli jej a postavili vně za městem: a tam mluvili k němu řkouce: “Zachovejž život svůj, neohléděj se zpátky, aniž zastavuj se na kterém místě vší této krajiny vůkol: abys i ty spolu nezahynul.”

Slunce vycházelo nad zemí, když toto pravili.

Tedy Hospodin dští na Sodomu a Gomoru sírou a ohněm od Hospodina z nebe.

Tu ohlédl se Lot a vykřikl a běžel zpátky k městu.

“Co činíš, zlořečený?” volali za ním andělé.

“Jdu pomáhat Sodomským,” odpověděl Lot a vešel do města.

BAJKY

Zločin a trest

Nelze to popírat: udělala nečistotu. Teď se krčí v nejtemnějším koutě se zvrhlým a urputným výrazem, zeleně svítí očima a potrhává ocasem; ví, co ji čeká. Rázem z ní spadlo vše, co z ní dělá vzdělanou a jemnou kočku; je to zlé a divoké zvíře džunglí, bestie plná strachu a nenávisti, jež tě sleduje žhoucím očima jako věčného nepřítel. Syčí jako had, když se k ní blížíš; její zelené zorničky srší zuřivým odporem, hrůzou, záštím a zločinností: pff chch chch, nesahej na mne!

Nic platno, macku, mezi námi lidmi se vina musí odpykat; je Zákon a Řád, že kočka, která se prohřešila, se přidrží na místě činu a na! na! na!, tumáš, ty hanebnice! S ušima sklopenýma, zběsile se vzpouzejíc, choulí se hříšnice pod tragickým přívalem trestu. Hotovo! a jako had, s břichem na zemi, peláší bídná kreatura z místa činu.

Ale než soudce vstane, sedí už uprostřed pokoje, spokojená a útlá kočka, jako by se nic nestalo, a horlivě si na zádech líže pocuchaný kožíšek. Ohlédne se na svého katana ještě trochu nejistě, ale očima už zlatýma: Koukej, já jsem hezká kočička; otevři mi, já chci jít do kuchyně.

Načež odchází dávajíc si zřejmě záležet na tom, aby nespěchala.

Megalomanie

Bylo to psisko jako rukavice, s žabíma očima a na tenkých nožičkách, jež titěrně zvedalo, jako by věčně zábly. Do jeho staré, pitomé hlavy se nevešlo nic jiného nežli jméno Pucinek a vědomí, že udělat loužičku je věc, která se tresce.

Jednou se za rachotu hromů protrhla nebesa a těžký, hučící, crčící příval se vylil masívním proudem; v té chvíli se pískové nádvoří zámku změnilo v žluté jezero, jež se s jekem horské bystřiny řítilo do parku vyrývajíc hluboké struhy.

V tu chvíli capalo psisko ze schodů; a když uvidělo pod sebou to boží dopuštění zátopy, počalo se třást a nahrbilo hubený zadeček v pokoře kajícího a doznávajícího hříšníka:

“Pane, pane, potrestej mne; to já jsem udělal tu velikou loužičku.”

Věc cti

Byl poražen drtivou převahou; co platno, vlčák je těžší a silnější než takový chlupatý pinč; byla to jen hromada chlupů na zemi, do níž vlčák zatínal své hrozné tesáky.

Z té rvoucí se hromady jej vytáhla paní za obojek; nechal se vléci, ale ohlížel se po svém nepříteli: Ty zbabělče, ty sketo!, jen kdyby mne nedrželi!

Teď leží na koberci a líže si krvavé rány; a když na něj jeho paní pohlédne, zatřepe vítězně kouskem ocásku: “Ale ten dostal, co?”

Opuštěná

Tři noci přšelo; a tři noci šedivý, pruhovaný kocour nepřišel. Čekala přitištěna ke zdi, až jí tlapičky ozábyly; ve dne pak, když myslala, že ji nikdo neslyší, žalovala temným a zlomeným altem. Chtěl-lis ji pohladit, zalezla nedůtklivě pod židli: Pardon, nemám dnes náladu.

Ale třetího dne po takové noci se ti sama vrhla do náručí náruživě se laskajíc: Hlad' mne, nos mne, chovej mne! ukaž ucho, ukaž bradu, ukaž krk! ještě! ještě! já nemám nikoho na světě ráda nežli tebe!

A přede, přede hlasitě a křečovitě, až se zalyká.

Kůň

V ulici zatřeskla hudba, zablýskaly rohy, a bum! a bum! buben se valí jako silný chlap, co razí cestu slavnému průvodu. Ano, je to nějaká slavnost; za vřeštící kapelou jede ozdobený vůz, na něm praporky a děvčata a křik, tramtará a činely, radujte se, lidi, jede celá fůra muziky; ale já jsem se, nevím proč, podíval na koně, který to všechno táhl, a velmi jsem se podivil. Nejspíš jsem čekal, že se ten kůň usmívá.

Neusmíval se, naopak; díval se tak vážně a důstojně, že to pohoršovalo. Vypadalo to, jako by dával najevo, že nesouhlasí s tou napěněnou švandou. Tvářil se zamyšleně, jako by táhl pohřební vůz místo hromady bláznů. Zdálo se, že o něčem přemítá.

“Já dělám vážnou a důležitou práci.”

JAKO ZA STARÝCH ČASŮ

K Eupatorovi, občanu thébskému a košíkáři, který seděl na dvorku pletl své koše, přiběhl jeho soused Filagoros a volal už z dálky: “Eupatore, Eupatore, nech svých košů a poslouvej! Dějí se hrozné věci!”

“Kde hoří?” tázal se Eupator a zdálo se, že chce vstát.

“To je horší než oheň,” pravil Filagoros. “Víš, co se stalo? Chtějí obžalovat našeho vojevůdce Nikomacha! Někteří říkají, že je vinen z nějakých piklů s Thesalskými, a jiní tvrdí, že se mu vytýkají jakési styky se Stranou Nespokojených. Pojď honem, srocujeme se na agoře!”

“A co bych tam dělal?” tázal se Eupator nerozhodně.

“Je to hrozně důležité,” mluvil Filagoros. “Už je tam plno řečníků; jedni tvrdí, že je nevinen, a druzí říkají, že je vinen. Pojď je poslouchat!”

“Počkej,” řekl Eupator, “jen co dodělám tenhle košík. A řekni mně, z čeho vlastně je ten Nikomachos viněn?”

“To se právě neví,” pravil soused. “Říká se to a ono, ale úřady mlčí, protože prý ještě není vyšetřování skončeno. Ale na agoře ti je mela, to bys měl vidět! Někteří křičí, že Nikomachos je nevinen –”

“Počkej trochu; jak mohou křičet, že je nevinen, když nevědí docela jistě, z čeho je viněn?”

“To je jedno; každý něco slyšel a mluví jen o tom, co slyšel. Každý má právo mluvit o tom, co slyšel, či ne? Já bych věřil, že Nikomachos nás chtěl zradit Thesalským; jeden to tam říkal a povídal, že jeden jeho známý viděl nějaký dopis. Ale jeden člověk říkal, že to je spiknutí proti Nikomachovi a že prý o tom ví věci – Prý je do toho zapletena i vláda obce. Slyšíš, Eupatore? Teď je otázka –”

“Počkej,” řekl košíkář, “teď je otázka: jsou zákony, které jsme si dali, dobré, nebo špatné? Mluvil o tom někdo na agoře?”

“Ne, ale o to přece nejde; jde o Nikomacha.”

“A říká někdo na agoře, že úředníci, kteří vyšetřují Nikomacha, jsou špatní a nespravedliví?”

“Ne, o tom se vůbec nemluvílo.”

“O čem se tedy mluvilo?”

“Vždyť ti to říkám: o tom, je-li Nikomachos vinen, nebo nevinen.”

“Poslyš, Filagore, kdyby se tvá žena pohádala s řezníkem, že jí nedal dobrou libru masa, co uděláš?”

“Pomohu své ženě.”

“Ba ne; podíváš se, má-li ten řezník dobré závaží.”

“To vím i bez tebe, člověče.”

“Tak vidíš. A potom se podíváš, jsou-li v pořádku váhy.”

“Ani to mně nemusíš říkat, Eupatore.”

“To jsem rád. A když jsou závaží i váhy v pořádku, podíváš se, kolik ten kus masa váží, a vidíš hned, má-li pravdu řezník, nebo tvá žena. To je zvláštní, Filagore, že lidé jsou chytřejší, jde-li o jejich kus masa, než jde-li o veřejné věci. Je Nikomachos vinen, či nevinen? To se ukáže na vahách, jsou-li váhy v pořádku. Ale má-li se dobře vážit, nesmí se foukat na misky vah, aby se naklonily na tu nebo na onu stranu. Proč tvrdíte, že úředníci, kteří mají vyšetřovat tu Nikomachovu věc, jsou podvodníci nebo co?”

“To nikdo neřekl, Eupatore.”

“Myslel jsem, že jim nevěříte; ale nemáte-li proč jim nevěřit, proč jim u všech všudy foukáte do jejich misek? Buď je to proto, že vám nezáleží na tom, aby se zjevila pravda, nebo proto, že se vám to jen hodí k tomu, abyste se mohli rozdělit na dvě strany a hádat se. Hrom do vás všech, Filagore; já nevím, je-li Nikomachos vinen, ale vy všichni jste zatraceně vinni tím, že byste rádi

porušili spravedlnost. A je zvláštní, jak jsou letos pruty špatné; ohýbají se jako provázky, ale nemají žádnou pevnost. Mělo by být tepleji, Filagore; ale to je v rukou bohů, a ne nás lidí.”

EZOP ZAHRADNÍKEM

Škvor

Ty bídný, ničemný, ošklivý ohavo, který okusuješ mé mladé sazeničky, ožíráš klíčky sotva vzešlé, prolézáš každý kout domu ve svém bezcitném a protivném spěchu, schováváš se pod mým polštářem a plaveš v mé sklenici s vodou, ty svíjející se vzteklíku, cvakající po mně svými nůžkami, prosím tě, k čemu jsi na světě dobrý? Jakému účelu sloužíš? Jaký užitek přinášíš? Je-li pak pod sluncem tvor zbytečnější, než jsi ty?

“Nejsem zbytečný, člověče; udělal jsem ve svém životě něco nesmírně užitečného.”

Co jsi udělal, škvore, užitečného?

“Zplodil jsem nové škvory.”

Kočka na zahradě

Vypiplal jsi způsobnou travičku na suchopáru a keře z holých proutků; odchoval jsi na klíně domácí kočku ze zatoulaného, pištícího kotěte. A teď se tvůj macek plíží jako had mezi vysokými stébly a křovím, svítí zlatýma očima a lesklým kožíškem mu probíhají slastné záchvěvy.

“Já? Já jsem divoká šelma v divoké džungli.”

Vlastnictví

Chovám starou náklonnost k vrabcům, protože jsou veselí a chudí; protože jsou šediví jako hadříky chudých, ježatí jako tuláci, bezstarostní jako děti, žvaniví, spokojení se životem, a vůbec jaksi demokratičtí; z těch a jiných důvodů jsem je vždycky s libostí pozoroval, jak se chudě protloukají životem.

Jdeš, ty ničemo, táhneš, vrabčáku, pláchneš, ty mizerný zloději! Kde je má kočka, kde je má hůl, kde je můj revolver? Chceš mně, ty padouchu, ty bandito, sezobat mou první třešničku na mém zákrsku?

Státnický čin

Neměla se vůbec k světu, ta begonie v květináči; přes všechno úsilí dole zahnívala a nahoře vadla, až bylo ošklivo se na ni dívat. I dožral se zahradník a hodil ji do nejtemnějšího kouta ve sklepě. Pak na ni naprosto zapomněl maje na mysli lepší věci než zkaženou begonii.

Když pak za čtrnáct dní hledal ve sklepě nějaký prázdný květináč, našel tu begonii vzkříšenou, jednou tak vysokou a žíznavou jako poušť, strašně dychtivou žít.

“Jak rozumí náš zahradník své věci,” zašuměly ostatní květiny. “Jaká státnická moudrost!”

Žížala

Brrr! Honem do země! Rychle se zaryt do poctivé, vlhké půdy! Hu, sáhl na mne člověk! Jak je odporně suchý a teplý! Nesnesu toho, obrací se mi žaludek! Fí!

Květináč

To koukáš, co? Jak jsem vyrostl od jara! Co mám listí! Jak krásně kvetu a voním!
Dítě v zahradě
Otrhává poupata a zastrkuje je do pískové cestičky.
Hej, co to tropíš, ty malý ničiteli?
“Sázím květinky.”

Kaktus

Píchnu tě, a ještě mi za to řekneš, jaké mám nádherné ostny.

Plevel

Já vím, sousede jílku: proti mně je hotové spiknutí. Když sečou louku, je to jen proto, aby mne zničili. Poslali na mne krupobití; chtějí mne spálit sluncem; zjednali si proti mně krtky a žížaly. Ale já se nedám. Já vím, proč mají na mne tak spadeno. Oh, já bych mohl povídat věci!

O MOCNÉM DŽINOVI

Jeden bankovní ředitel se koupal v moři a přitom spatřil v písku uzavřenou láhev. I podivil se, co v ní asi je, a sejmul z láhve pečeť, která ji uzavírala. Tu počal z láhve vystupovati jakoby proužek dýmu, který vyrostl v černý mrak, až se zatemnila celá obloha; a ten mrak měl hlavu s ohnivýma očima a ohromné ruce i nohy, neboť to byl mocný duch. “Děkuji ti, smrtelný člověče,” zahřímal duch tak, až ten bankovní ředitel padl leknutím na zem; “tisíc let jsem byl zavřen v té láhvi, až ty jsi mne vysvobodil. Za to projev jakékoliv přání a bude ti splněno.”

Tu ten bankovní ředitel přemýšlel, oč by si mocnému duchu řekl; ale protože sám měl peněz jako šlupek a o politiku se nestaral, vzpomněl si na Prahu a řekl: “Mocný duchu, učiň tedy, aby lidé v Praze chodili po levé straně chodníku, jak mají nařízeno, a aby už do sebe nestrkali jako ovce.”

“Člověče,” řekl duch mrzutě, “řekni si raději o něco jiného.”

“Neřeknu,” pravil bankovní ředitel.

“Koukej,” řekl duch, “mně by bylo snadnější ti dát fůru perel, nebo nejkrásnější princeznu, nebo celé zbytkové království i se zámkem. Zkrátka, řekni si o něco, co ti mohu udělat.”

“Neřeknu,” odpověděl ten člověk. “Já chci zrovna to, co jsem povídal.”

Tu zahřímal mocný duch strašlivě, až se země zatřásla, a počal se proužkem dýmu soukat zpátky do té láhve. “Ty pacholku,” burácel přitom, “tak podruhé neotvírej mou láhev, když si potom neumíš vymínit než takovou nemožnost, aby lidé v Praze chodili, jak se patří!”

Řka to zmizel mocný duch v láhvi a víckrát se už neukázal.

SKANDÁLNÍ AFÉRA JOSEFA HOLOUŠKA

I

Josef Holoušek sice nečetl pravidelně deník Korouhev, ale toho dne mu jej neznámá ruka vsunula za kliku dveří. Protože se na tomto světě nic nedává zadarmo, podivil se tomu Josef Holoušek a jaksi z ohledu k neznámému dárci rozevřel rozsáhlou plachtu onoho deníku, aby do ní aspoň mrkl. Na první stránce byl článek zatržený modrou tužkou. Pan Holoušek se do něho zběžně pustil, ale najednou změnil barvu, sundal si brejle, přesedl nejistě na židli a počal číst znovu:

SKANDÁL NEBO ZLOČIN?

Těsně před uzávěrkou listu se dovídáme, že před pěti nedělemi, dne 17. prosince, se stala v našem městě věc, jejíž následky mohou být nedozírné!

Byly tři hodiny odpoledne, když v palácovém domě čp. 171 jakási ruka stáhla v oknech záclony, nepochybně proto, aby nepovolané oko, zejména pak oko naší veřejnosti, nemohlo spatřit, co se tam odehrává! Asi po půlhodině rozlehl se v utichlé ulici strašlivý výkřik, po němž bylo slyšeti rozčilený a prudký hovor několika hlasů. Od té doby až do noci nikdo z tajemného domu nevyšel!

S nastavší tmou se pak nepochybně podařilo všem osobám, které byly přímo nebo nepřímo účastny na oné záhadné události.

Je obecně nápadno, že policie dosud neoznala za vhodné jakkoliv vysvětliti tento skandální případ, který už po pět neděl krajně vzrušuje naši veřejnost. Či má zvláštní důvody, aby – mlčela? Ujišťujeme své čtenáře, že jim odhalíme celou pravdu, i kdyby jí měly být dotčeny osoby sebevšé postavené! Tak daleko ještě nejsme, aby si naše občanstvo nechalo líbit zločinné řádění, takzvaných “zasloužilých mužů”, jejichž “zásluh” by si mělo konečně všimnout státní nadvládnictví...

Pod tím pak bylo drobnějším typem tištěno:

Jak jsme bezpečně zjistili, v domě čp. 171 obývá pan Josef Holoušek, známý straník našich úhlavních politických nepřátel... Naše veřejnost nyní vidí, od jakých individuí a jakými prostředky byla vedena pustá a ničemná volební kampaň proti naší straně a jejímu milovanému vůdci. K neslýchanému případu zastřených oken se ještě vrátíme!

Když toto přečetl, Josef Holoušek párkrát naprázdno polkl a promnul si oči, nevěda, zda sní nebo bdí; ale když po několikátém promnutí našel opět “zločinné řádění” a “strašlivý výkřik”, uznal, že nesní, a nádherným rozmachem hodil celou Korouhev do kouta; načež ji opět sebral a pečlivě uhladil. Potom, jsa povahy spíše klidné, se počal poněmáhle rozčilovat, přecházel rázně po pokoji, shodil svého psa z pohovky, rudl víc a víc a bručel mezi zuby něco, nač pohříchu nebylo svědků. Hodinku nato vrazil k svému právnímu příteli, rudý do fialova a s očima krví podlitýma.

“Přečtěte si tohle, doktore,” zachroptěl.

Advokát si to jaksi neobyčejně pomalu přečetl a pak řekl: “No, a co s tím?”

“Žalovat,” vyhrkl Josef Holoušek. “Já ty pacholky budu žalovat!”

“Žalovat,” opakoval právní přítel snivě. “A co na tom, prosím vás, chcete žalovat?”

“Všecko,” křikl pan Holoušek. “Celý ten článek! Copak jsem někoho zabil? Nebo jsem někoho znásilnil? Co? Řekněte! Zabil jsem někoho?”

“Myslím, že ne,” řekl advokát. “Ale to tady taky nestojí. Tady jen stojí, že někdo stáhl v oknech rolety.”

“Ale vždyť já vůbec žádné rolety nemám,” křičel Holoušek.

“To je možné,” souhlasil advokát, “ale to ještě není žádná urážka. Potom tu stojí, že se rozlehl strašlivý výkřik.”

“To je lež,” vybuchl pan Holoušek. “Já o žádném výkřiku nevím! Já každý den do čtyř hodin spím, pak vypiju kafe –”

“Tak sakra, počkejte přece,” pravil advokát. “Tady nestojí, že vy jste strašlivě křičel ani že někdo strašlivě křičel ve vašem bytě. Je tu jen, že se rozlehl strašlivý výkřik. Předně to není žádná urážka a za druhé vám do toho nic není. A potom tu máme, že nikdo z tajemného domu nevyšel.”

“To je také lež,” bránil se Holoušek, “já bych na to mohl přísahat, že jsem toho dne šel o půl páté ven! Každý den chodím o půl páté na procházku! Já vám přivedu svědky –”

“Není třeba,” řekl advokát. “To přece není žádná urážka na cti, že nikdo z tajemného domu nevyšel. Pak tu stojí, že policie dosud neuznala za vhodné vysvětlit tento skandální případ. To se netýká vás, nýbrž policie.”

“A co to zločinné řádění?” zařval Holoušek.

“Tady jen stojí ‚zločinné řádění takzvaných zasloužilých mužů‘. To by vás musili jmenovat, Holoušku. Povídám, jděte se vyspat; tohle se nedá žalovat.”

“Ale vždyť,” dusil se Josef Holoušek, “vždyť každý si teď může myslit, že jsem někoho zavraždil nebo co!”

“Človče,” mírnil advokát chlácholivě, “to se přece nedá žalovat, co si někdo může myslit. Víte co? Ignorujte to. Já vám radím jako váš přítel: nezačínajte si nic s novinami. Nechte to plavat.”

Josef Holoušek se zhroutil na židli. “Ale doktore,” stenal, “víte, že jsem byl vždycky slušný chlap; jak – jak já k tomu přijdu – abych takhle –”

“Nono,” těšil ho právník, “vždyť nejste dnešní. Každá ostuda trvá jen týden, a když je moc veliká, tak deset dní. Z toho si nic nedělejte.”

Tedy po tomto hovoru si Josef Holoušek umínil, že si z toho nebude nic dělat.

II

Den nato přinesl deník Korouhev toto:

SKANDÁLNÍ AFÉRA DOMU ČP. 171

Potvrzuje se nám s naprostou určitostí, že v domě čp. 171 neobývá nikdo jiný než “vynikající” představitel našich nejničemnějších politických nepřátel pan Josef Holoušek. Ačkoliv by si tento pán mohl gratulovat, že si ho i s jeho minulostí naše veřejnost nevšímá, má tu neslýchanou smělost, že se dere v popředí různých národních a veřejných podniků. Nedivme se, že potom slušná společnost ignoruje zábavy našich divadelních ochotníků, když jejich jednatelem může být osoba takové pověsti! Nemůžeme se rovněž diviti, že vzdělané občanstvo se ostentativně vyhýbá přednáškovým kursům, nalézá-li mezi jejich pořadateli jméno tak pochybného zvuku! Nyní se dovídáme nové a nové podrobnosti, jež vrhají senzační světlo na událost, kterou jsme včera odhalili! Provaluje se bahno, o kterém se již dlouho šušovalo. Mlčeli jsme dosti dlouho; nyní však prohlašujeme, že neustaneme, pokud plně neodhalíme úžasnou korupci několika chuligánů, kteří otravují náš celý veřejný život. Chceme pravdu a jenom pravdu!! Zatím se přímo a veřejně tážeme pana Josefa Holouška:

Co dělal ve svém bytě 17. prosince odpoledne??

Veřejnost je právem zvědava, jak se tento pán vytočí, místo aby jasně odpověděl na naši otázku! Neboť že by měl odvahu odpovědět zpříma a určitě, – o tom vážně pochybujeme!

Téhož dne přinesla klerikální Hlídka tuto stať:

TĚŽKÉ OBVINĚNÍ JOSEFA HOLOUŠKA

Jak se dovídá včerejší Korouhev, došlo 17. prosince m. r. v bytě Josefa Holouška, známého svými zednářskými a židovskými styky, k událostem, jež budí mravní pohoršení nejširší veřejnosti. Dálo se to totiž při spuštěných záclonách, za nimiž se rozléhalo úpěnlivé volání o pomoc a zvířecí řev zhýralé společnosti. O tom, co se konalo, může podati zprávu státní návladnictví, jež zajisté s veškerou přísností vyšetří, zda nedošlo k hrubým zločinům proti mravopoctnosti, ano i proti bezpečnosti života. Jsou příklady v dějinách, že “osvícenci”, ateisté a perverzně založení rozumáři konávali a místy dosud konají takzvané černé mše, při nichž bývá způsobem blíže neoznačitelným przněno svaté náboženství a rouhavě, nestoudně, ano i nenáležitě smýkány kalem svaté nauky a obřady. Či snad už neplatí zákony stíhající takové pohlavní výstřednosti, děje-li se to pod rouškou takzvaného pokrokářství? Katolický lid krajně pobouřen očekává, že příslušné úřady budou konati svoji povinnost.

Rovněž téhož dne přinesl nezávislý Hlasatel tuto zprávu:

Z PATOLOGIE NAŠEHO VEŘEJNÉHO ŽIVOTA

Jak sděluje včerejší Korouhev, schází se v přepychovém bytě pana Josefa Holouška společnost jeho politických stoupenců, aby se při pečlivě zastřených oknech oddávala svým “zábavám” a – poradám! Onehdy podle Korouhve došlo tam k zvláště bouřlivým scénám, při kterých bylo prý slyšet i rány pokáceného nábytku, a dokonce snad i výstřely. Nyní chápeme, proč pánové z opozičního tábora balamutí své čtenáře podlými a zavilými útoky na všechny strany: chtějí odvrátit veřejnou pozornost od věcí, ze kterých jim bude horko, až vyjdou najevo. Ostatně by nás zajímalo, kde pan Holoušek bere peníze na tyto politické orgie. Či snad odtud, že byl před nějakým časem členem zábavního výboru své strany?? Podotýkáme, že jsme ho kdysi viděli ve společnosti senátora V. a ministra Z.; můžeme podle toho již nyní říci, že tato aféra nezasáhne jenom pana Holouška, nýbrž že její následky, jak správně podotýká Korouhev, mohou býti nedozírné.

Když si Josef Holoušek toto vše přečetl, bylo mu, jako by něco tuze těžko polykal. Postavil se k oknu, ale zdálo se mu, že se všichni lidé nějak nápadně ohlížejí po jeho domě. I rozhodl se, že bude toho dne nemocen a vůbec nepůjde za svou prací. Odpoledne přišla jeho hospodyně celá opuchlá pláčem a prohlásila, že dává výpověď a že v domě, kde se dějí takové věci, sloužit nebude. A že hned večer jde pryč.

“Poslouchejte, Máry,” řekl pan Holoušek. “Ženská, mějte přece rozum. Řekněte, byl u mne v prosinci někdo? Pouštěla jste ke mně někoho? Byl tady někdy nějaký křik? Řekněte, osobo, byl, nebo nebyl?”

“Dyt’ je to v novinách,” řekla osoba vzlykajíc. “Já tu nebudu ani do večera!”

“Hrom do vás!” pravil pan Holoušek. “Máry, vy už jste u mne tři roky. Vy víte, že každý den odpoledne spím, ne? A pak jdu o půl páté na procházku, vidíte? A v osm hodin se vracím k večeři, že? Vy otevíráte každému, kdo zazvoní. No tak, byl tu vůbec někdo? Slyšela jste někdy nějaký rámus? Ano, nebo ne?”

“Když je to v novinách,” zakvílela Máry. “Ježíšmarjá, já nebudu sloužit, kde se vraždí a przní! Milostpane, já nejsem taková, já jsem chudá, ale na čest já držím, to zas jo, vo mně nemůže nikdo nic říct! Dyt’ se mě každej ptá, jestli jsem byla při tom! Taková hanba!” zavyla křečovitě.

“Proboha, nekřičte tolik,” vyhrkl pan Holoušek úzkostlivě. “Máry, vy jste přece svědek, že tu nikdo nebyl! Vy můžete každému dokázat, že na tom není slovíčka pravdy –”

“Dyt’ je to ve všech novinách,” štkala Máry. “Kristepane, co by tak tomu řekla nebožka maminka! A já už tu nebudu ani minutu,” vykřikla zoufale, “jako že je Pánbůh nade mnou, radši budu žebrat, než bych sloužila v takovém pajzlu!”

“Jděte!” zařval nato pan Holoušek a ukázal na dveře. V tu chvíli se rozhodl, že už to tak nenechá; i sedl a napsal několik listů.

III

Den nato stálo v Korouhvi toto:

SKANDÁLNÍ AFÉRA HOLOUŠKOVA

Josef Holoušek se ohání – paragrafem 19. Svědectví propuštěné hospodyně! – Další úžasné podrobnosti!

Pan Josef Holoušek poslal nám “opravu” podle § 19 starorakouského tiskového zákona:

“Není pravda, že v palácovém domě čp. 171 jakási ruka stáhla v oknech záclony, aby nepovolané oko nemohlo spatřit, co se tam odehrává, nýbrž pravda je, že v domě čp. 171 žádná ruka nestáhla záclon, protože v oknech domu čp. 171 žádných záclon není.

Není pravda, že se asi po půlhodině rozlehl v utichlé ulici strašlivý výkřik, nýbrž pravda jest, že se žádný strašlivý výkřik v domě čp. 171 nerozlehl. Rovněž není pravdou, že pak bylo slyšeti rozčilený a prudký hovor několika hlasů, nýbrž pravdou jest, že žádného takového hovoru v domě čp. 171 nebylo.

Není pravda, že do noci nikdo z tajemného domu nevyšel, nýbrž pravda jest, že Josef Holoušek vyšel o půl páté z domu ven. Není pravda, že s nastavší tmou se podařilo zmizeti všem osobám, které byly přímo nebo nepřímo účastny na oné záhadné události, nýbrž pravda jest, že se nikomu nepodařilo zmizeti a že se žádná záhadná událost v domě čp. 171 vůbec nestala.”

Otiskujeme tuto neslýchanou “opravu” podle zastaralého, veškeru svobodu tisku rdousícího § 19, ačkoli k tomu nejsme povinni vzhledem k tomu, že “oprava” páně Holouškova neodpovídá zákonu, vyvracejíc věci, kterých nás nenapadlo tvrditi. Netvrdili jsme, že v domě čp. 171 jsou v oknech záclony ani že se v něm rozlehl strašlivý výkřik. Mohli bychom “opravu” páně Holouškovu klidně hodit do koše, kdyby právě z ní nebylo každému na první pohled patrné, že takto by neodpovídal člověk, který – mluví pravdu a nemá co skrývat!! Pan Holoušek ovšem nepraví ani slovem, co tedy doma dělal, a chytá se křečovitě takové maličkosti, jako že v jeho oknech není vůbec záclon. Ano, neboť jsou tam – okenice!! A za takovými okenicemi lze se cítit ještě více “v závětrí” než za spuštěnými záclonami! Pan Holoušek vykládá, že o půl páté odešel, ale nechce nám říci, kam s tak nápadným spěchem odešel! Soudný čtenář vidí, že si svou “opravou” pan Holoušek – neposloužil!

*

VÝPOVĚĎ KORUNNÍ SVĚDKYNĚ!

Josef Holoušek usvědčen!

Právě před uzávěrkou listu podařilo se nám zjistiti, že Josef Holoušek brutálně vyhodil na dlažbu svou dlouholetou, přes třicet let mu věrně a oddaně slouživší hospodyně slečnu Marii Malou, když přes jeho hrozby i brachiální násilí odepřela křivě svědčit, že se v domě jejího “šlechtného” chlebodárců nedály zločinné politické machinace a protipřirodní orgie! Náš zpravodaj ihned navštívil slečnu Marii Malou a našel staříčkou bělovlasou hospodyňku, jejíž tvář nese dosud stopy bývalé krásy, i když je nyní ztrhána pláčem a pokryta nesčíslnými modřinami od bestiálního týrání Holouškova. Vzlykajíc a štkajíc prohlásila našemu zpravodaji, že by už ani nohou nevkročila do takového hampejzu, jako je byt pana Holouška. S hrůzou odmítla vypovídat bližší podrobnosti o věcech, jichž byla svědkyní, a se slzami v očích děkovala našemu tisku, že ji vysvobodil z prostředí tak bohoupustého. Vzhledem k jejímu vysokému vzdělání se naše redakce nešťastné stařenky ujala a zaměstná ji jako roznašečku u abonentů, kteří se nově přihlásí. Podporujte tuto oběť politické a mravní zhovadilosti našich odpůrců tím, že získáte pro náš list nové odběratele! Příspěvky šlechtných dárců přijímá redakce t. l.

*

Hlasy tisku. – Senzační odhalení Hlídky a Hlasatele.

Včerejší katolická Hlídka potvrzuje v plném rozsahu naše informace, které jsme přinesli především o skandální aféře Holouškově, a podotýká, že věci se již zabývá státní nadvládou. Podle informací Hlídky došlo v bytě Holouškově k nejzvrhlejšímu zločinům proti mravopověstnosti a proti bezpečnosti života. Hlídka naznačuje, že se to dělo v rámci tzv. černé mše, v čemž ovšem nutno spatřovati

zločin rouhání. – Je-li tomu tak, pak se tážeme s úžasem, jak je možno, aby takoví zpustlíci běhali svobodně po městě, cynicky se chechtajíce spravedlnosti? Či jsou chráněni svou politickou legitimitací? Jak sděluje Hlídka, vzniká v nejšířších vrstvách lidových elementární vření nedozírných následků.

Včerejší nezávislý Hlasatel rovněž z nejlepších pramenů potvrzuje naše první zprávy a konstatuje dále, že do politických orgií u Holouška je zapleten též senátor V. a bývalý ministr Z. Bahno k zalknutí!! Jak oznamuje Hlasatel, konaly se v bytě Holouškově tajné politické porady, při kterých se také střílelo z automatických pistolí!! Není vyloučeno, že jde o přípravy k násilnému komplotu, ano i k atentátům na nejvýznačnější osoby našeho politického života! Hlasatel se táže, odkud disponuje p. Holoušek tajnými fondy k nákupu zbraní a k udržování rozsáhlé podzemní organizace. Snad bychom mohli nalézt odpověď ve faktu, že p. Holoušek svého času spravoval jisté dobročinné peníze...

*

Satirický koutek

*Milý Pepku Holoušku,
dostals jednu po oušku.*

Aristofanes

*

Téhož dne přinesla Hlídka úvodník o řádění neznabožů a Mexikánů, o pronásledování sv. církve, o hanebných prostopášnostech, které se dějí takřka pod ochranou úřadů; úvodník se končil slovy:

Naše strana již učiní patřičné kroky, aby katolické náboženství nebylo zběsile uráženo a veřejná mravnost pošlapána slinami a jedem hyen. Náš poslanecký klub koná pilné porady, aby při nejbližším zasedání interpeloval vládu, co hodlá učiniti na ochranu cti a života věřících. Fiat institutia, jak praví sv. Ambrož.

Dále přinesla Hlídka lokálku:

Pan Josef Holoušek poslal nám opravu podle § 19 tisk. zák., kterou jsme hodili do koše, jednak proto, že došla po uzávěrce tohoto čísla, jednak proto, že neodpovídá ustanovením zákona. Pro své čtenáře podotýkáme, že podle § 19 lze vyvracet i vykrucovati každou pravdu, i kdyby byla zcela prokázána. Slušný, své neviny si vědomý člověk se zajisté neuchýlí pod ochranu § 19, nýbrž požádá sám státní návladnictví, aby vyšetřilo obvinění proti němu vznesená. Toho si pan Holoušek ovšem učiniti netroufá. Naši čtenáři vědí, že svědomitý, těžce pracující novinář nemusí být poháněn § 19, aby sloužil pravdě, neboť činí tak vždy dobrovolně a obětavě. Bylo by vskutku v zájmu veřejnosti, aby pověstný § 19 byl pro orgány vládních stran prostě zrušen.

*

Konečně Hlasatel přinesl tento Dopis našeho čtenáře:

Bohudík, že naše obec postavila nové lucerny; již víme, kdo na nich bude viset. A propos, není to ten Holoušek, co kradl v Novém Bydžově kanafas? Jen řežte do té židovské homosexuality a humanity, však víme, odkud ty krvavé peníze pocházejí, a na to má poctivý český holič platit své zlodějské daně? Však vyjdou najevo ještě jiné věci, a pak některým pánům zajde chuť nadávat, že jsem si pomohl. O tom Holouškovi jste to podali nejlíp ze všech novin. S pravdou ven!

Váš Čtenář

IV

Následující den musíme nazvat poněkud klidnějším. Korouhev přinesla na první straně tuto zprávu:

Klub poslanců a senátorů naší strany jednal včera po tři hodiny o skandální aféře Holouškově a vzhledem k tomu, že nebyla dosud úředně vyvrácena, usnesl se na jednohlasném rozhořčení nad faktem, že podle zpráv novin byl chystán atentát na naše nejvýznamnější politické osobnosti, a tedy nepochybně i na milovaného vůdce naší strany, jemuž klub projevil svůj nejoddanější hold věrnosti a lásky za služby, jež vykonal pro všechny vrstvy národa. Klub se usnesl podati interpelaci k vládě, zda byla vykonána patřičná bezpečnostní opatření k ochraně jeho osoby, a navrhne zákon, jímž bude stíhán, kdokoli se čehokoliv dopustí nebo dopustil proti váženému předsedovi naší strany, se zpětnou platností od počátku jeho politické a celonárodní činnosti roku 1888.

*

SKANDÁLNÍ AFÉRA HOLOUŠKOVA

Včerejší tisk přinesl další podrobnosti o zločinném komplotu v domě Holouškově. Jak se dovídá Hlídka, podá také poslanecký a senátorský klub katolické strany pilný dotaz v parlamentě, který patrně bude svolán k mimořádnému zasedání. Zatím je stahováno četnictvo a dojde patrně k rozsáhlému zatýkání. Podle spolehlivé zprávy mají některé pluky v kasárnách hotovost.

Španělský deník Manana oznamuje od svého dopisovatele z Prahy, že Josef Holoušek byl zatčen pro podezření z defraudace a sodomie. Potvrzení této zprávy do uzávěrky listu nedošlo. Resto del Carlino, vycházející v Bologni, se dovídá, že skandální aféra Holouškova má v pozadí rozvětvenou bolševickou špionáž a odhalí nitky chystaného atentátu na Vůdce! Podle této informace není dosud zřejmo, jde-li o atentát na Mussoliniho, nebo na milovaného vůdce naší strany. Veřejnost žádá, aby zahraniční ministr ihned vysvětlil, co je na těchto zprávách pravdy!

*

Slečna Marie Malá nás žádá, abychom uveřejnili, že nebyla ve službách pana Holouška přes třicet let, nýbrž toliko tři leta, přičemž podotýkáme, že jest jí toliko třicet šest let. Osud této mladistvé oběti politického komplotu Holouškova vzbudil všeobecný zájem naší šlechtné veřejnosti. Na příspěvcích se sešlo dosud 47 Kč 60 h, sedm párů obnošených bot a množství nabídek k sňatku. Ušlechtilým příznivcům dík.

*

Pan senátor V. nás žádá, abychom uveřejnili, že 17. prosince nebyl v bytě pana Holouška, jelikož se nalézal po celý prosinec na Riviéře. Milerádi uveřejňujeme v zájmu pravdy, které náš list vždy obětavě slouží. Tážeme se však: Kdo to tedy jiný byl onoho dne u pana Holouška? Pan Holoušek ovšem bude zbaběle mlčet – jako dosud!

Téhož dne omezila se Hlídka na těchto pár řádků:

Včerejší Hlasatel zjišťuje, že na skandální aféře Holouškově měly podíl i významné politické osobnosti, jako bývalý ministr Z., senátor V. a mnozí jiní, jichž jména se v zasvěcených kruzích toliko šeptají. Zdá se, že ona pustá orgie vyrostla v aféru celostátního významu přes horečné pokusy židovských a zednářských kruhů, aby byla utulána. Dále sděluje Korouhev, že Josef Holoušek ztýral a shodil ze schodů staříčkou Marii Malou z vážené katolické rodiny, když se byl marně pokoušel ji přinutit, aby falešně přísahala. Ubohá stařena byla odvezena k milosrdným bratrům, kde zápasí se smrtí. Není tedy pravda, že je zaměstnána v administraci Korouhve jako roznašečka, neboť jest již dávnou a nadšenou stoupenkyní naší strany. Neuvěřitelné chování policie, která dosud pachatele nezatkla, bude uvedeno na přetřes v nejbližším zasedání sněmovním.

*

Tedy tohoto poměrně klidného dne vyšla v deníku Volná svoboda první odpověď Josefa Holouška. Mořil se s ní celý den předtím; přál si, aby to bylo co nejkratší a přitom docela jasné, a proto spolkl všechno, co se mu dralo na jazyk, a napsal jen toto:

ODPOVĚĎ NAPADENÉHO

Po několik dnů jsem již předmětem anonymních novinářských útoků, které se velmi nezvyklým způsobem dotýkají mého soukromého domu. Nechápu ani, proč a z čeho jsem vlastně viněn; soudě podle novin, dopustil jsem se dne 17. prosince odpoledne ve svém bytě při zastřelených oknech vraždy, smilstva, rouhání, ozbrojeného spiknutí, atentátu na politické vůdce a nevím čeho ještě. Zatím však – aby už jednou byl konec podobným nesmyslným řečem – mohu dokázat, že jsem 17. prosince ve svém bytě čp. 171 od tří do čtyř spal na pohovce po únavné denní práci při zcela nezastřelených oknech; k žádnému výkřiku ani hluku v mém bytě nedošlo, jak mi potvrdí můj soused pan Jan Vondráček, obchodník s rybami. Od půl páté do půl sedmé byl jsem, tak jako každého dne, na procházce v městském parku, což mi snadno potvrdí osoby, které jsem cestou potkal a zdravil: pan vrchní rada Štok, pan Arthur Taussig, redaktor Slavík atd. Od půl sedmé do osmi jsem byl v Obecní kavárně, kde jsem hrál v domino s panem Kostomlatským, učitelem, panem Hugo Ledererem, obchodním zástupcem, panem Rokosem a jinými. O osmé hodině jsem se jako obvykle odebral domů k večeři, doprovázeje kus cesty pan Rokose. To jest vše, co jsem činil 17. prosince. Doma jsem po celý den nikoho nepřijal a s nikým jiným nemluvil. Či byl jsem snad toho dne ještě někde jinde? Ať mi ti anonymní pánové v novinách prominou: rád bych ještě řekl, že si trpce stěžuji veřejnosti na jejich bezohledný a bezdůvodný vpád do lidského soukromí. Tím je věc, doufám, dostatečně objasněna.

Josef Holoušek

*

Když tuto odpověď četli lidé, potřásali hlavami a pravili: “Jářku, tohle je nějak slabé. Ono na té aféře bude přece jen něco pravdy. Pane vrchní, přineste mi Korouhev a Hlídku! Já holt říkám: u nás je to samá korupce a lumpárna. Cože, že už nemáte papriku? Ale to je skandál! Hergot, to jsou poměry!”

V

Toho dne večer vydala Korouhev toto zvláštní vydání:

SKANDÁLNÍ AFÉRA HOLOUŠKOVA

Konečně se holoušek odvažuje odpovídat! Zbabělé vytáčky a vykrucování. Povedené “alibi” Holouškovo. Leze to z něho jako z chlupaté deky. Strašlivé doznání obviněného!!

Když jsme přinesli bezpečně zjištěná fakta o neslýchané aféře Josefa Holouška, nebyli bychom věřili, že toto individuum bude mít tu troufalost, aby na ně odpovíдало! Nebyli bychom věřili, že se najde list, který by otevřel své sloupce zbabělým lžím a nemužnému zapírání, kterým se obyčejně ohánějí padouši přistižení in flagranti! Tento list se našel! Je to ovšem Volná svoboda, pověstný prohaný a ničemný plátek, který se neštítí žádného bídáctví proti našemu tisku a naší straně. Jak hrůzný to doklad mravního úpadku a zvrhlosti nepřátelské žurnalistiky! Ano, spi, Havlíčku, v svém hrobečku... Avšak vraťme se k “odpovědi” pana Holouška, jejíž nápadná rozpačitost a bezvýraznost prozrazuje mimoděk hrůzu, kterou má chycený pachatel z následků našich odhalení! Teprve na konci si dodává kuráže a štve proti nám, škemraje ponížene u veřejnosti, aby se ho ujala “proti vpádu novin do jeho soukromých záležitostí”. Naneštěstí však pan Holoušek při svém zděšeném koktání prozradilo těchto “soukromých záležitostech” více, než mu bude milo...

Je známým trikem, že se chycený zloděj tváří jako nevině. Také pan Holoušek pokrytecky prohlašuje, že “ani nechápe, z čeho je vlastně viněn”. Máme tu to snad říci ještě důrazněji? Už i vrabci na střeše vědí, z čeho je pan Holoušek viněn, jen on to neví, protože to vědět nechce! Musel by pak ledacos vysvětlovat...

Pan Holoušek tedy tvrdí: “Mohu dokázat, že jsem 17. prosince od tří do čtyř spal na pohovce po únavné denní práci při zcela nezastřených oknech.” Tu se tážeme přímo a veřejně:

1. Čím může pan Holoušek dokázat, že spal?
2. Proč si pan Holoušek netroufá říci, s kým spal? Právě to by naši veřejnost právem a vysoce zajímalo!
3. Jaká to byla “únavná práce”, po které pan Holoušek cítil tak nápadnou potřebu tak tvrdě spát, že ani nezastřel svých oken?
4. Spal-li pan Holoušek, jak může vědět, že nedošlo k žádnému výkřiku ani hluku? Čtenář vidí, do jakých povážlivých rozporů se pan Holoušek zaplétá!
5. Malý omyl se spuštěnými záclonami jsme už dokonale vysvětlili. Pan Holoušek se činí velmi podezřelým, chytá-li se tohoto stébla!

Dále pan Holoušek mnohmluvně vykládá: “Od půl páté do půl sedmé byl jsem na procházce v městském parku, což mi snadno potvrdí osoby, které jsem cestou potkal a zdravil: pan vrchní rada Štok, pan Arthur Taussig, redaktor Slavík atd.” Ať nám pan Holoušek odpoví na tyto otázky:

1. Co tedy činil od čtyř hodin do půl páté? Za takovou dobu se může stát – velmi mnoho!
2. Kdo jsou ti “atd.”, které na své procházce potkal a které se zdráhá plně jmenovati? Proč je nejmenuje? Má k tomu asi velmi silné pohnutky!
3. Jak je možno, že si tak přesně pamatuje, koho před šesti týdny nahodile potkal na své “denní procházce”? Takovou nápadnou paměť mívají lidé, kteří z nějakých příčin – nutně potřebují alibi!
4. Proč chodí pan Holoušek na procházku – až za tmy? Co vlastně hledá v městském parku o půl sedmé?
5. Jak může pan Jan Vondráček vědět, co se dalo v domě pana Holouška od tří do čtyř? Či byl po tu celou dobu dne 17. prosince (kdy, jak zjišťujeme, byly minus tři stupně pod nulou) – na ulici? Upozorňujeme tohoto svědka, že se křivé svědectví přísně trestá!

Dále pan Holoušek pokládá za nutno sdělit s veřejností: “Od půl sedmé do osmi jsem byl v Obecní kavárně, kde jsem hrál v domino s panem Kostomlatským, učitelem, panem Hugo Ledererem, obchodním zástupcem, panem Rokosem a jinými.” K tomu několik otázek:

1. Byl-li pan Holoušek do půl sedmé v městském parku, jak mohl být od půl sedmé v Obecní kavárně, vzdálené od parku nejméně 10 minut? Jak vidět, zaplétá se pan Holoušek krok za krokem do svých lží!

2. Bylo to skutečně domino, co hráli ti pánové v uzavřené místnosti kavárny? Pochybujeme o tom vážně, neboť v dominu se obvykle nehraje o velké peníze!

3. Kdo byli ti jiní, jichž jména opět pan Holoušek zamlčuje, třebaže to jsou, jak víme, jména velmi známá?

Dále: “O osmé hodině jsem se jako obvykle odebral domů, doprovázejí kus cesty pana Rokose.” Naše otázky jsou:

1. Bylo to o osmé večer – nebo o osmé ráno?

2. Vedl a podpíral pan Rokos pana Holouška – nebo opačně?

3. Není to ten pan Rokos, jehož synovec – je komunista?!?

Je naprosto zřejmo, že ani slovo z “odpovědi” pana Holouska neobstojí před věcnou kritikou! Avšak chycen ve vlastním zapírání zřejmě zmaten upadá pan Holoušek náhle v přímé doznání!

“Byl jsem snad toho dne ještě někde jinde,” praví výslovně, čímž konečně prozradil, co jsme z něho páčili heverem! A na jiném místě, zcela přiveden do úzkých, činí toto strašlivé přiznání:

“Dopustil jsem se 17. prosince ve svém bytě při zastřených oknech vraždy, smilstva, rouhání, ozbrojeného spiknutí a atentátu na politické vůdce!”

To jsou ipsissima verba Josefa Holouška! A pak se ještě dovolává ochrany proti rušení svých “soukromých záležitostí”! Veřejnost věru neví, má-li žasnout spíše nad zbabělostí, nebo nad cynismem jeho odpovědi! Holouškovo bezděčné doznání přesně dotvrzuje správnost našich informací. Byl to tisk naší strany, který prořízl tuto hlízu; tím se skvěle potvrzuje heslo našeho listu: Pravdu, jenom pravdu, vždy pravdu, a vše pro vlast! Další řízení s Josefem Holouškem ponecháváme nyní Spravedlnosti!

VI

Nazítíř pak Hlídka ocitovala zčásti zvláštní vydání Korouhve a připojila k tomu:

Z doznání Holouškova je zřejmo, že do jeho strašlivé aféry je zapletena celá rada osob. Z těch, které dosud jmenoval, upozorňujeme zvláště na jména Arthur Taussig a Hugo Lederer a připomínáme, že jsme od počátku upozorňovali na rituální a židovský ráz obscénních výjevů v bytě Holouškově. Redaktor Slavík, který je rovněž doznáním Holouškovým silně kompromitován, je organizovaný socialista a byl za Rakouska souzen pro antimilitaristické rejdy. Důtklivě pak upozorňujeme zemskou školní radu na jméno učitele Kostomlatského, kterýžto povedený vychovatel mládeže podle výpovědi Holouškovy holduje po nocích zakázaným hrám a podobným orgiím. Mají snad takové osobě býti svěřeny útlé dětské dušičky? Pak se nemůžeme diviti, že roste zločinnost jako blín v otrávené studni!

Naproti tomu pan vrchní rada Štok nás žádá, abychom uveřejnili, že neudržíme, a nikdy neudržel bližších styků s Josefem Holouškem a že jej 17. prosince nepotkal, ani s ním nemluvil. Tím se celá "obhajoba" Holouškova hroutí jako domek z karet postavený na hlíněných nohou. Další z kumpánů Holouškových, bolševik Rokos, měl již kdysi co dělat se soudy, byv volán jako svědek v jakési při. O jedno svědectví více nebo méně je lidem tohoto druhu zřejmě lhostejno. Není pak divu, že falešné přísahy kvetou jako houby po dešti! Co se týče Jana Vondráčka, byl jeden jeho tovaryš předloni trestán pro násilí spáchané v opilství. Náš lid si už sám udělá názor o věrohodnosti těchto svědků, kteří by chtěli usvědčiti tisk vládních stran z nějaké třeba i nezaviněné nepřesnosti.

Marie Malá, oběť zvířecího týrání Holouškova, zemřela včera u milosrdných bratří nenabyvši již vědomí. Jak jsme zjistili, byla po dlouhá léta almužnicí u sv. Tomáše a trávila již půl roku na loži nemohouc hnouti údem. Její pohřeb bude se konati zítra nákladem pohřebního bratrstva bl. panny Anežky...

Klub poslanců a senátorů naší strany se včera usnesl podati pilný dotaz k ministru zahraničí, co je mu známo o Holouškově účasti na atentátu proti Mussolinimu a jak dalece je zjištěn Holouškův podíl na bolševické špionáži.

Jak se dovídáme, je postavení ministra zahraničí povážlivě otřeseno následkem posledních událostí.

*

Rovněž Hlasatel ocitoval v jádře zvláštní vydání Korouhve a poznamenal k tomu:

Vrchní rada Štok, jeden z Holouškových "svědků", neblaze proslul za války svým černožlutým rakušáctvím; tehdy se ovšem psal Stock a pronásledoval sveřepě české a pokrokové lidi, že prý přechovávají doma sádlo. Korunním svědkem Holouškovým je obchodník s rybami Jan Vondráček, o kterém se nám sděluje, že jeho ryby páchnou bahnem. Není to snad bahno z aféry Holouškovy?! Ostatní "společnost" Holouškova je vesměs bolševická a židovská cháska s několika Němci a monarchisty, kteří za mrzký peníz slouží nepřátelům našeho národa. A což až vyjdou najevo ti ostatní, které si Holoušek ještě nechává za lubem! Patrně očekává, že jeho mlčení – bude dobře zapláceno! Aspoň ta nápadná netečnost všech úřadů k skandální aféře Holouškově nasvědčuje tomu, že byl dán "shora" pokyn utulit, co se ještě dá. My však bdíme! Caveant consules!

*

"Poslouchejte," pravil americký Čech, když toto vše v kavárně četl, "tohle všechno jsou – eh – opoziční noviny?"

"Kdepak," děl mu domácí Čech, "to jsou samé orgány vládních stran."

"Jděte," divil se americký Čech, "tedy proč tak – eh – are they agitating – řežou do vlády a úřadů?"

"To je u nás takový zvyk," poučil ho domácí Čech.

"Hum," mýnil Amerikán. "A copak se u vás nelynčuje? Víte, natřít dehtem – a obalit peřím – a na lucernu, víte?"

“Ne,” řekl Čech důstojně. “My jsme civilizovaná země.”

“Jděte,” podivil se Amerikán upřímně.

*

Téhož dne přinesl také Rudý den jednu lokálku:

Čím se baví buržoazie. Měšťácké listy mají zas jednu aférku ze své “lepší společnosti”. Vyčítají buržujovi Holouškovi, že se ve svém přepychovém bytě baví s děvčátkem a že předváděl onehdy různým pravičáckým politikům a ministrům při šampusu různé hry, kterým prostý lid říká sviňáctví. Proti tomu se cudný Holoušek uraženě brání, že on docela nic, že se jen nevinně napapal a nabumbal, a pak unaven tímto výkonem šel nevinně hajat na otoman a spinkal až do večera, pak šel trochu ven vyvětrat své napučené pandero, potom si v šámbru nevinně zahrál v kartičky a osvěživ se takto šel zase domů žrát, chlastat a chrnět jako hodný chlapeček. Tím se takový buržuj honosí jako ctnostným životem, zatímco milióny dělníků se dřou na jeho pohodlí. Holouškové, s vámi bude nový svět účtovat co nejdříve a nejpádněji!

*

Krom toho vyšly toho dne o skandální aféře Holouškově články a lokálky v 19 domácích denících, 178 místních týdenících a všech velkých světových žurnálech. Co se týče tisku zahraničního, byl Josef Holoušek v 13 případech rozsápan od rozzuřeného davu, ve 2 případech zaživa upálen i se svým domem a v 51 případech zatčen. Z čehož je zřejmo, že v tomto světě dosud nevymřel smysl pro spravedlnost.

VII

Následujícího dne psala Korouhev toto:

SKANDÁLNÍ AFÉRA HOLOUŠKOVA

Usvědčený Holoušek – mlčí! Jeho odhalení kumpáni. Bahno se valí dál!

Jak jsme bezpečně předpokládali, nemůže Holoušek na naše zdrcující odhalení namítnouti ani slova!

Mlčí jako zařezaný, zejména pak křečovitě tají, koho dosud nejmenovaného “potkal” na své tajemné noční procházce v parku, kde ještě podle vlastního doznání toho dne byl, kde strávil noc ze 17. na 18. prosince atd. Všechny jeho dosavadní vytáčky se ukázaly jako nestoudná lež; zato vycházejí najevo nečekané podrobnosti o jeho kumpánech, které ve svém zmatku prozradil. Vrchní rada Stock je pověstný černo-žlutý Rakušák, který dal za války pověsit tisíce českých životů pro domnělou velezradu! Obchodník Vondráček byl trestán pro násilí spáchané v opilství! Redaktor Slavík je zakuklený bolševik a antimilitarista! Arthur Taussig, ovšem žid, je nápadný svými častými cestami do Německa! Učitel Kostomlatský má denní styky s nedospělými dětmi a byl pozorován, že si od nich nechává donášet školní sešity do svého bytu! Hugo Lederer, rovněž žid, může být příbuzný známého maďarského vraha Lederera! Naproti tomu můžeme prohlásiti, že pan Rokos je náš dávný abonent a straník, a následkem toho je povznešen nad veškeré podezření. Je ovšem strašlivým lotrovstvím zaplétat nevinné osoby do svých rejdiů, aby se smazala správná stopa! Každou hodinu se očekává, že vyjdou najevo další spoluviníci, mezi nimiž, jak můžeme předem říci, jsou skoro všichni vůdcové našich politických odpůrců! K demisi ministra zahraničí dojde dnes nebo zítra.

*

Slečna Marie Malá nás žádá, abychom konstatovali, že – oproti zprávám Hlídky – nebyla nikdy almužnicí u sv. Tomáše a že nezemřela, tím méně že má dnes pohřeb; naopak zotavila se již z otřesu, způsobeného jednáním Holouškovým, a nastoupila jako hospodyně u p. obchodníka s rybami Aloise Počepického.

*

Téhož dne píše Hlídka:

Naše včerejší informace opravujeme v tom smyslu, že pan Kostomlatský je soukromý učitel zpěvu, nyní na odpočinku, a býval před lety regenschorim u sv. Havla, kde byl všeobecně vážen pro svou milou povahu. Pan Alois Rokos nás žádá o sdělení, že není totožný ani příbuzný s bolševickým Rokosem, zapleteným do aféry Holouškovy. Jinak ovšem trváme na svých informacích i na svém stanovisku k aféře Holouškově. Postavení ministra vnitra se považuje za vážně otřeseno následkem chystaných interpelací poslaneckých klubů vládní většiny, jakož i proto, že křeslo ministra vnitra pro sebe právem reklamuje naše strana.

*

Z Hlasatele vyjímáme toto:

Ve své “odpovědi” se Holoušek opovážil protestovat proti “vpádu anonymů do lidského soukromí”. Naše žurnalistika ovšem nepotřebuje, aby ji někdo upozorňoval na to, že soukromý život řádného občana je nedotknutelný a chráněn zákony. Avšak což když někdo “v soukromí” se dopouští sodomie nebo svádí nedospělé dítky? Což když falšuje bankovky, vyrábí pumy nebo rozřezává a spaluje v kamnech lidské mrtvoly? V takových případech koná novinář svou svatou a odpovědnou povinnost, vniká-li do uzavřených brlohů, aby odtud vyvekkl a pranýřoval zločin ohrožující lidskou společnost! Touto odpornou komedií se zbavil Holoušek poslední špetky lidské sympatie, a tak dále.

*

Téhož dne vyšlo ve Volné svobodě zasláno pana Jana Vondráčka, obchodníka s rybami:

Nížepsaný potvrzuje, že dne 17. prosince v domě čp. 171 nic zvláštního nestávalo, nebo dostal téhož dne zásilku čerstvých ryb na vánoce a dával je do kádí před týmž domem, do něhož nikoho

vejítí neviděl, a naopak jen toliko pana Holouška jíti na procházku, se kterým několik slov o počasí a drahotě ryb vyměnil. Týž žádného křiku neslyšel, leč když učedník u pana Jakuba Tmeje, lahůdky, káva a smíšené zboží, čp. 172, láhev s okurkami upustil a za to plačíc potrestán byl, načež jsem až do šesti hodin na práci dozíral, neb jiného nic se nepřihodilo. Rovněž není pravda, že mé ryby páchnou bahnem, neb moji ct. zákazníci si nikdy na zápach nestěžovali, a naopak vždy s důvěrou ke mně se obraceli, neb týž vede na témž místě obchod již dvacet sedm let. Tolik v zájmu veřejnosti.

S úctou

Jan Vondráček,
obchodník s rybami

*

V témže čísle Volné svobody vyšla druhá odpověď Jana Holouška, jež, příznějme to, prozrazuje jistou podrážděnost:

ANONYMŮM Z KOROUHVE, HLÍDKY, HLASATELE ATD.

Pánové, útočíte na mne ničemně, kryti svou zbabělou anonymitou. Žádám vás, abyste se konečně podepsali, tak jako se podepisuji já, nazývaje vás veřejně lháři a zákeřníky.

Nemusel bych se hájit, neboť vést důkazy jest povinností toho, kdo obvinuje. Nicméně abych už měl pokoj od surového štvání, opakuji, že jsem dne 17. prosince po krátkém odpočinku posvačil, napsal jeden nebo dva dopisy, šel na procházku, kde jsem krom dříve jmenovaných pánů potkal ještě mně povrchně známé p. insp. Kotrbu, dr. Valnohu, sekčního šéfa Horáka a pí Šejnohovou – o jiných už nevím; a večer jsem strávil v přátelské společnosti, kde jsem mluvil také s p. farářem Nyklíčkem a redaktorem Korouhve Paříkem. Jinak jsem nikoho nepotkal a s nikým jiným nemluvil. Po osmé večer jsem byl doma a poslouchal v rádiu Traviatu.

Pánové, je mi stydno, že mám skládat veřejně počet z konání tak všedního. Žádám vás důrazně, abyste konečně podali jakýkoliv důkaz, že jsem dělal něco jiného, než co uvádím. Neučiníte-li tak, prohlašuji vás za utrhače a zlovolné, skandalizující anonymy.

Josef Holoušek

*

Lidé, kteří toto četli, potřásali hlavou a říkali: “Nono, ten se rozčiluje! Z toho je vidět, že je v rejži. Vidíte, já jsem hnedle říkal, že na tom něco je! Kam se člověk koukne, všude je nějaká lotrovina. Řekněte, bylo tohle za Rakouska?”

VIII

Den nato se četlo v Korouhvi toto:

SKANDÁLNÍ AFÉRA HOLOUŠKOVA

Místo odpovědi – surově spílá! Zas nové lži a vytáčky! Slintá po bezúhonných osobách! Hulvát a padouch!!

Jinými slovy nenazve slušná veřejnost člověka, který – jsa po zásluze pranýřován – místo obrany zběsile nadává a plivá, chrle na veškerou českou žurnalistiku pepické a nejvulgárnější výrazy, z nichž namátkou vybíráme jen ty nejmírnější: “ničemnost, zbabělá anonymita, lháři, zákeřníci, povinnost, surové štvání, abych už měl pokoj, je mi stydno, žádám důrazně, utrhači, zlovolní a skandalizující anonymové”. Jaké klasobraní sprostot, urážek a uličnických nadávek! Papír podlé, všeho všiváctví a rošťáctví schopné Volné svobody se ovšem nezačervená pod tímto přívalem bláta, jež páchne stokou a kriminálem... Tady vidíme našeho politického nepřítele v jeho pravé podobě a “ušlechtilé” úrovni, za kterou by se styděl poslední vagabund a šibeničník! Jinak onen pustě spílající apač nemá co říci; blekotá něco docela jiného než předevčírem, zaplétá se do nových lží a stříká pomluvačným jedem a blátem po osobách, které by mu ruky nepodaly, jako je člen naší redakce, známý spisovatel vlasteneckých a dívčích románů pan Pařík, pan farář Nyklíček, pan sekční šéf Horák a nescíslní jiní. Koho ještě hodlá spílající pan Holoušek vtáhnout do svého kalu? Je trapno vidět, jak se svíjí v bezmocném vzteku a vymýšlí si nové okolnosti, jako že prý svačil (!), psal jeden nebo dva dopisy (komu? a byl to jeden dopis, nebo dva?) a večer od osmi poslouchal v rádiu Traviatu (Traviata se začíná od sedmi!); zato neodpovídá na žádnou z našich otázek a s drzostí ostříleného bandity se rozkřikuje na nás a chce nám poroučet, abychom my podali důkazy o jeho hnusných rejdech! Chtěje dokázati své “alibi”, uvádí čtyři osoby, které potkal za své dvouhodinné procházky, – víc jich prý nebylo! Člověk, který se neskrývá, potká za dvě hodiny sta, ba tisíce osob! Takový lhář chce ovšem nahradit sprostými nadávkami, co mu chybí na síle důkazů...

*

Hlídkka téhož dne píše pod titulem Utrhač horší vraha:

Bylo by již načase učiniti zákonem přítrž zkáze mravů, kterou rozsévá jistá část veřejného tisku, libující si v oplzlostech a sprostotách. Včerejší Volná svoboda posadila korunu tomuto blínu plivajícímu po dobrém jménu čistého štítu našeho novinářství, uveřejnivši kletby a nadávky Josefa Holouška, kterými se zavléká dosud neslýchaná hrubost a surovost do způsobu, kterým lidé, kteří se honosí svým volnomyšlenkářstvím, které bují i na odpovědných místech, útočí na slušný tisk. Nemůžeme vůbec otisknouti zvlčilých nadávek Josefa Holouška, abychom neurazili citů našeho prostého čtenářstva; omezujeme se na to, že se tážeme důrazně ministra vnitra, nač tedy máme cenzuru tisku a proč nebyly ihned konfiskovány ony zvířecké a každého vzdělaného člověka pohoršující výrazy.

*

Včerejší Korouhev nás chce poučovati o našich zpravodajských povinnostech tvrdíc, že Marie Malá nezemřela a nebyla včera důstojně pohřbena. Máme v rukou originál úmrtního listu Marie Malé, rozené roku 1841 a příslušné do Horšova Týna. Doporučujeme Korouhvi, aby raději metla před vlastním prahem!

*

Hlasatel toho dne otiskl pod titulem Uličník toto:

Aférista a ničema, kterého náš list usvědčil z nejpodlejších zločinů, mstí se nyní na slušném tisku přímo nepřičetným způsobem, denuncovav naše přední, ve službách vlasti a boji za pravdu zešedivělé novináře jako zbabělé anonymy, lháře a zákeřníky! Tyto neurvalé výrazy mohl ovšem otisknout jen tak mizerný šundblat a bídný, korupční plátek, jako je Volná svoboda. Naše žurnalistika odvodí z toho plné důsledky a zakročí ostře proti takovému otravnému tisku. Jak se dovídáme, věci se již zabývá Syndikát

novinářů. Necht' také vyšetří, z jakých peněz je Volná svoboda udržována a proč byl z její redakce vyhozen Florián Zedník, nynější člen redakce Hlídky!

*

Pan Jakub Tmej nás žádá, abychom konstatovali, že tvrzení pana Jana Vondráčka, jako by pan Tmej pohlavkoval a týral své učedníky, je mrzká politická insinuace a že onen učedník, který 17. prosince rozbil láhev s okurkami, byl záhy nato propuštěn pro krádež oříšků. – Tak tedy vypadá “obhajoba” Holouškových svědků ve světle pravdy!

*

V těchto dnech svého boje poznal Josef Holoušek, kdo jsou jeho skuteční přátelé. Jsou to lidé, kteří se postiženému nevyhnou, nýbrž mu dají dobrou a účastnou radu.

“Poslouchejte,” řekl mu jeden, “vy jste to vzal nadobro špatně do rukou. Vy jste to měl prostě a nadobro ignorovat, rozumíte?”

“Víte,” pravil druhý, “já bych je byl na vašem místě hned všechny žaloval. Vy jste to zvorál, že jste se s nimi hádal. To byla chyba.”

“Vy jste jim, člověče, neměl nic přiznat,” mínil třetí. “Člověk se vždycky chytne, když jim napoví, co dělal. Měl jste jim jenom říci: Dokažte to, a nic víc, rozumíte? Tak se to dělá! Nic jim nedat do rukou!”

“Já říkám, měl jste jim dát po hubě,” pravil čtvrtý. “Pár facek, a bylo by to odbyto. Co jste psal, to je limonáda. Tím jste to projel.”

“Měl jste jim odpovídat naprosto zdvořile,” děl pátý. “Pak byste měl všechny slušné lidi na své straně. Ale takhle –”

Zkrátka pan Holoušek se dozvěděl, že ať se bránil jakkoliv, činil to docela špatně a že by to každý na jeho místě dělal docela jinak. To ho zarmoutilo.

IX

Nazítří přinesl největší list největší strany toto opravdu povznášející kázání:

O ČEST NOVINÁŘŮ

Naše veřejnost byla v posledních dnech vzrušena jistou aférou, již jsme nevěnovali pozornosti jsouce přesvědčeni, že náš tisk má na starosti vážnější problémy než nějaké chvilkové senzace. Nemůžeme však nezaumouti stanoviska k způsobu, jakým tato skandální aféra byla v tisku přetřásána. Snad i noviny zjišťující fakta případu Josefa Holouška tu a tam poněkud přestřelily, což každý omluví chvatem novinářské práce a nemožností opatřit si v kterémkoliv okamžiku spolehlivé informace, i když zajisté nechceme tvrditi, že by se jim k tomu nedostávalo dobré vůle. Ostatně je dosti prostředků, jak opravit menší nepřesnosti, jez lehko proklouznou i při faktech jinak bezvadně zjištěných. Avšak v tomto případě osoba, která se považovala za uraženou, místo aby hájila své cti před soudem, napadla nezvyklým a – řekněme to přímo – surovým způsobem zúčastněné noviny, vytýkajíc jim lež a anonymitu. Tu bychom poznamenali, že se těžce pracujícímu novináři děje křivda, je-li viněn ze lži tam, kde v nejhorším případě má být šetrně upozorněn, že se dopouští omylu. Kdyby čtenář věděl, s jakými obtížemi zápasí náš novinář, aby sloužil pravdě, hleděl by s úctou na jeho obětavou a bezoddyšnou činnost a uznal by, že penzijní pojištění zestárlých novinářů je palčivou otázkou dne. Naše politické kruhy zajisté neopomenou právě při této trapné příležitosti odměniti úctyhodnou práci našich žurnalistů urychleným vydáním zákona o jejich starobním pojištění.

Stejně neprávem se vytýká našemu novináři anonymita. Je to nejenom výraz jeho skromnosti, nýbrž i důkaz toho, že s potlačením vlastní osobnosti slouží toliko svému listu, své straně, svým čtenářům, pravdě, vlasti a veškerenstvu. Ješitní lidé se honosí svým jménem, kdežto pro novináře platí heslo: Vše pro list, nic pro sebe! Proto slušná veřejnost s rozhořčením odmítne každý útok proti anonymitě jako útok proti celému novinářskému stavu!

*

Korouhev:

Satirický koutek

*Apač Peppek Holoušek
nadává jak papoušek.*

Aristofanes

*

Hlídka:

... usvědčený aférista a nactiutrhač, uličnický spílající Holoušek...

*

Hlasatel:

... je nápadno, že současně s propuknutím ostudných afér panamisty Holouška se objevuje tolik padělaných dvacetikorun...

*

O den později Korouhev:

... konečně zalezl jako jedovatý plaz u vědomí, že před slušnou veřejností, sytou odporných afér, definitivně prohrál.

SENZAČNÍ AFÉRA V ŘEZBÁŘSKÉ BANCE

Tisícové schodky! Tajný fond poslance M. Těsně před uzávěrkou listu se dovídáme atd.

Hlídka:

... individua jako Holoušek, která rozvířují náš veřejný život skandálními a nechutnými aférami.

*

Hlasatel:

... jako skandální aféra Holouškova, jež zostudila nás národ před celým světem. Nač potom vydává jisté ministerstvo tolik miliónů na zahraniční propagandu? Či jdou ty peníze – na jiné účele?

KORUPCE V ÚŘADU PRO MEZIMĚSTSKÝ OBCHOD

Jak se doslýcháme, má přednosta jednoho odboru tohoto úřadu nápadně fešnou písářku; tento bobeček má zase bratrance, který byl právě v těchto dnech od téhož přednosty přijat za dočasného zástupce prozatímního výpomocného sluhy, zatímco daleko kvalifikovanějším silám byly žádosti vráceny atd.

*

Den nato nebylo v Korouhvi nic, co by se pana Holouška týkalo. V Hlídce nic. V Hlasateli nic. Neboť zatím se provalil skandál s dodávkami přezek pro vojenské řemeny.

Pan Holoušek četl noviny nevěře svým očím. Když opravdu v nich nenašel o sobě ani zmínky, zesmutněl jaksi, jako by mu něco scházelo.

Cítil se tak opuštěn, že toho večera ani nerozsvítil.

X

Toho večera stáli dva občané na ulici a povídali si o svých chřipkách.

“Koukejte,” řekl jeden, “ten Holoušek ani nesvítí. Třeba ji má taky.”

“Čertví,” pravil druhý, “co tam tak potmě dělá. Zas nějaké tento, já myslím.”

“Poslouchejte,” nato první, “já bych se na jeho místě namouduši oběsil. Než takovou vostudu, tak radši provázek na krk. To bych já udělal.”

“Ba,” mínil druhý. “Však by ho nebyla škoda.”

*

Za chvíli zadrnčel v redakci Korouhve telefon a někdo oznamoval:

“Poslouchejte, právě slyším, že se ten Holoušek oběsil.”

“Který Holoušek?” ptal se noční redaktor.

“No ten s tou aférou,” pravil hlas v telefonu.

“Aha,” řekl noční redaktor. “Tak je dobře.”

*

Nazítří byla v Korouhvi tato lokálka:

Sám se odsoudil. Josef Holoušek, který tak neblaze proslul svou skandální aférou, byl včera nalezen ve svém bytě oběšen. Na stole nechal dopis, ve kterém praví, že ho k jeho zoufalému skutku dohnaly výčitky svědomí, a kde prosí za odpuštění, že tak hrubě spílal našemu tisku, který v zájmu pravdy taktně upozornil na některé nepřístojnosti, kterými Holoušek potřásl své kdysi dobré jméno. V dřívějších letech býval veřejně činný a požíval obecné vážnosti, pokud nevstoupil v řady našich zavilých politických nepřátel. Tam vede politické štvání našich odpůrců! Mrtvola Holouškova byla odvezena k pitvě do umrlčí komory.

*

Hlídka napsala:

Konec neznabohův. Josef Holoušek, známý našim čtenářům ze své skandální aféry, se včera ve svém bytě v pomatenosti smyslů oběsil. Jak žil, tak zemřel. Je to nová oběť moderního liberalismu, jenž otrásáje mravními zásadami končí ve smyčce sebevrahovně.

*

Hlasatel oznámil:

Tak to dopadá. Pověstný Josef Holoušek se včera ve svém bytě oběsil – nahý, s žilami podřezanými a napolo upálen ohněm, který pod sebou rozdělal, když vypil lahvičku jedu. Chtěl uniknout trestající Spravedlnosti.

*

Toho večera navštívil redakci Korouhve jeden pán a povídá nočnímu redaktorovi: “Poslyšte, ten Holoušek se myslím neoběsil. Já ho právě teď potkal, zrovna si kupoval u uzenáře bůček.”

“Jděte,” řekl redaktor, “a jaký byl?”

“Pěkný,” pravil návštěvník, “tak drobátko prorostlý, z mladého prasátka.”

“Já nemyslím bůček,” bručel redaktor. “Já myslím Holouška.”

“Ten? Trochu jako přepadlý, ale jinak... Musíte nějak odvolat tu zprávu, že se oběsil.”

“My?” řekl redaktor udiven. “Člověče, copak jste kdy viděl, že noviny něco odvolaly? Když jsme napsali, že se oběsil, tak se oběsil, a basta!”

“Ale on se neoběsil,” namítl návštěvník.

“To je jeho věc,” řekl redaktor. “Copak se máme pořád mazat s tím zatraceným aféristou? Jen ho nechte oběšeného, ať už s ním je konec. My teď máme jiná aféry, jako s tou Řezbářskou bankou...”

“A prosím vás,” zeptal se po chvíli návštěvník, “co vlastně opravdu bylo na té Holouškově aféře?”

“To?” pravil redaktor a zvažněl. “Copak to nevíte? To bylo, panečku, moc vážné. Vždyť on ten Holoušek se měl dostat do komise pro stavbu nové školy! My tam přece musíme dostat našeho člověka, no ne? Ale tuhle si přečtete, zítra budeme zas mít báječný útok na ministra.”

APOKRYF

I povolal Pilát Nahuma, muže znalého dějin a učeného, a řekl mu: “Nahume, tuze mne mrzí, že váš národ si umanut ukřížovat toho muže. Hrom do vás, vždyť je to bezprávi.”

“Kdyby nebylo bezprávi, nebylo by dějin,” pravil Nahum.

“Nechci mít s tou věcí co dělat,” řekl Pilát. “Řekni jim, aby si to ještě rozmyslili!”

“Už je pozdě,” děl Nahum. “Já sice sleduji události jenom z knih, a proto jsem se nešel dívat na místo popravni; ale zrovna před chvílí před přiběhla odtamtud má posluhovačka a vykládala, že už je ukřížován a visí mezi mužem na pravici a mužem na levici.”

I zachmuřil se Pilát a zakryl si tváře dlaněmi. Po chvíli pak pravil: “Nemluvme tedy o tom. Ale co, prosím tě, spáchal ten muž na pravici a ten muž na levici?”

“Ani ti nepovím,” vece Nahum; “jedni říkají, že to jsou zločinci, a jiní, že to jsou jacísi hlasatelé. Pokud mohu soudit podle dějin, dělali asi nějakou politiku; ale nejde mně do hlavy, že je národ ukřížoval oba najednou.”

“Nerozumím ti,” řekl Pilát.

“To je tak,” pravil Nahum. “Někdy lidé křížují toho na pravici a někdy toho na levici; vždycky to tak v dějinách bývalo. Každá doba má jiné mučedníky. Jsou doby, kdy je vězněn nebo křížován ten, kdo bojuje za svůj národ; a jindy zase je řada na tom, kdo říká, že se musí bojovat za chudáky a otroky. Obojí se střídá a každý má svůj čas.”

“Aha,” řekl Pilát. “Tak vy tedy křížujete každého, kdo se zasazuje o něco pořádného.”

“Skoro,” řekl Nahum. “Ale ono to má svůj háček. Někdy bys řekl, že se ti lidé zasazují víc o nenávisť k těm druhým než o to pořádné, co hlásají. Lidé jsou vždycky křížováni za něco krásného a velkého. Ten, kdo je zrovna na kříži, obětuje svůj život za velikou věc; ale ten, kdo ho na kříž vleče a přitlouká, ten, Piláte, je zlý a divoký a tuze ošklivý napohled. Piláte, národ je veliká a krásná věc.”

“Aspoň náš římský,” řekl Pilát.

“I ten náš,” pravil Nahum. “Ale i spravedlnost k chudým je veliká a krásná věc. Jenže ti lidé se mohou udusit nenávistí a zlobou pro ty veliké a krásné věci; a ti ostatní jdou jednou s tím a podruhé s oním a vždycky pomáhají ukřížovat toho, na kom je zrovna řada; nebo se na to jen dívají a říkají si: Dobře mu tak, měl jít s naší stranou.”

“Proč tedy,” pravil Pilát, “křížují toho uprostřed?”

“To máš tak,” řekl na to Nahum. “Kdyby to vyhrál ten na levici, ukřížuje toho vpravo, ale ještě dřív toho uprostřed. Kdyby to vyhrál ten na pravici, ukřížuje toho, co je vlevo, ale toho uprostřed ještě dřív. Ovšem je také možno, že nastanou zmatky a boje; pak ten vpravo a ten vlevo společně ukřížují toho, co je uprostřed, protože se nerozhodl, proti kterému z těch dvou půjde. Kdybys vystoupil na střechu svého domu, viděl bys pole Hakeldama: nenávisť na levici, nenávisť na pravici a mezi nimi ten, který to chtěl spravit láskou a rozumem, jak se o něm říká. A krom toho bys viděl spoustu lidí, kteří se na to jen dívají po jídle přitom oběd, který si s sebou přinesli. Nějak se stmívá; teď všichni poběží kalupem domů, aby jim nezmokly šaty.”

A když byla hodina šestá, stala se tma po vší zemi až do hodiny deváté. V hodinu devátou zavolal ten uprostřed hlasem velikým řka: “Elói, Elói, lama zabachtani?” A aj, opona chrámová se roztrhla na dvě, od vrchu až dolů, a země se třásla a skály pukaly.

PROSTOPÁŠNÍK

“Prosím vás,” řekl pan Smítek, “copak vy ženatí víte o životě? Sedíte doma v papučích, pijete svůj půllitr piva a v deset hodin dobrou noc, přitáhnete si peřinu k bradě a chrníte. Tomu vy říkáte život.”

“Vám se to mluví, pane Smítku,” namítl pan Rous, “vy si můžete žít ze své gáže jako vévoda. Ale kdybyste měl živit ženu a pár těch harantů –”

“Jděte,” zabručel pan Smítek znechuceně, “ze své gáže! Kdepak bych já mohl žít ze své gáže? Ta mně nestačí ani na diškerece. Jsou lokály, kde nemůžete dát pikolovi míň než padesátikorunu. A hubbě? pane, to položíte na talíř tisícikorunu a nikdo ani nemrkne.”

“No to zas neříkejte, pane Smítek,” řekl pan Kroll; “tisícikorunu muzikantům, to jsem ještě neslyšel; to byste byl křen, kdybyste jim tolik dával za trochu toho fidlání.”

“Poslouchejte,” pravil pan Smítek, “tomu vy zase nerozumíte. Takový muzikant dělá, jako by koukal do partesů, a zatím dává pozor, s kým sedíte, co děláte, o čem se mluví, kolik je v pinku a tak. Když udělá palcem takhle, to znamená: Plat', a já budu mlčet. Tak je to, pane.”

“Jsou to potvory,” řekl pan Kroll s podivem.

“Jsou. Koukejte se, pane Rous, dnes byste ze mne nevytřepal ani korunu; a večer mám na čestné slovo zaplatit dvanáct tisíc. A vy ženatí si myslíte, že máte bůhví jaké starosti, když jste dlužní sto dvacet korun u hokynáře.”

“Dvanáct tisíc?” mýnil pan Rous, “člověče, to bych nechtěl být ve vaší kůži.”

“Ah co,” zívł pan Smítek rozkošnický, “aspoň člověk něco užije. Pane, taková včerejší noc – Co bych vám to povídal! Mládenci, to je život –”

“Ale dluhy,” děl přísně pan Kroll, “dluhy byste dělat neměl; dostanou vás do rukou lichváři a je s vámi amen. Tak to chodí.”

“Dluhy,” řekl pan Smítek bezstarostně, “to nic nevadí; jen když má člověk styky. Tuhle mně řekl jeden bankéř z Amsterodamu – to vám byly báječné ženské! hergot, ta jedna mulatka, lidi, to nemáte ponětí – ja, tak ten bankéř mně povídal: Kupte si mexické papíry; do týdne vyděláte na jednom osmdesát dolarů. Víte, člověk musí mít styky; a ty v posteli nenajde.”

“A koupil jste ty papíry?” ptal se pan Rous se zájmem.

“To už jsem dávno utratil,” uhýbal pan Smítek. “Nějak bylo, nějak bude. Víte, já mám rád vzrušení. A i když taková noc stojí pár tisíc, dobrá, poznal jsem kus života.”

“Však podle toho vypadáte,” bručel pan Kroll. “Počkejte, jak budete za pár let cejtit ledviny nebo játra.”

“Co na tom,” řekl pan Smítek s hříšnou lehkomyšlností. “Jen když jsem vyžil svůj život.”

*

Toho večera si koupil pan Smítek kus paštiky a deset deka eidamu, načež šel domů a uvařil si čaj. Kus paštiky a okraje od sýra dostala jeho kočka Lízinka, potom si tlapkou omyla tvář a chtěla jít ven.

“Ty darebnice, ty lehkomyšlná osobo,” káral ji pan Smítek, “už zas bys chtěla jít na toulky? Jen seď pěkně doma; co ti tu schází? Už jsi dost stará, abys měla rozum, ty courou,” řekl něžně pan Smítek a vzal si Lízinku na klín; pak si dal na uši sluchátka, nařídil krystal a poslouchal, co je dnes v rádiu. Někdo tam recitoval nějaké básně; pan Smítek zkoušel dávat k tomu nohou takt, ale když se mu to dobře neshodovalo, počal se nudit, i zatahal Lízinku za ocas. Lízinka se jen tak lehce otočila a sekla ho po ruce; pak pro jistotu seskočila z klína a blýskala očima zpod postele.

Ty básně a Lízincina špatná nálada nějak rozladily pana Smítka; i přečetl ještě kus novin, ve kterých si přinesl domů sýr, a o desáté už ležel v posteli; o půl jedenácté vyskočila na postel Lízinka a uvelebila se mu na nohou, ale to už pan Smítek spal.

*

“Ah áhahah,” zíval pan Smítek druhého dne, “ztracený život! Lidi, to zas byla noc! Koukejte,” řekl ukazuje svou ruku, “tady ten drápanec; to vám bylo děvče – nějaká Ruska, Lízinka se jmenovala – jako divoká kočka; ta vám vyváděla –” Pan Smítek beznadějně mávl rukou. “Co vám to budu povídat! Vy bačkoráři, copak vy víte, jaký je život? Ech, ať hrozí člověku kriminál nebo smrt: jen když poznal život! Ale vy – dejte mi svatý pokoj s tou vaší měšťáckou morálkou!”

POSLEDNÍ VĚCI ČLOVĚKA

Tramvaj řinčí a rachotí nahoru k Olšanským hřbitovům.

„Koukej,” povídá malý mužík k mládenci v králičím kožiše, „tady se zas něco staví; to bude nějaká škola nebo biograf. Víš, já jsem moc rád, že jsem ho ještě jednou viděl. ‚A to seš ty,‘ řekl. Ono není o to, že by mu to nějak pomohlo, ale člověk musí ukázat přátelství. ‚Tak já zas přijdu,‘ povídal jsem mu, ‚ale to už budeš běhat,‘ povídám; a zatím –”

Mládeneček v králičím kožiše truchlivě zakýval hlavou.

„Já jsem si vzal metál, aby měl radost,” pokračoval mužík, „a on řekl: ‚Těbůh, to seš ty?‘ Vidíš, že mě poznal. A já mu povídám: ‚Josef, to ti přejde.‘ A on povídá: ‚Máničko, dej mi kousek těch drůbků.‘ Pak ona mu dala, a on jenom dvakrát kousnul; jen tak do toho kous, ale nesněd nic. ‚Máničko, dej mi kousek těch drůbků,‘” opakoval mužík dojatě.

Mládeneček v králičím kožiše trochu potáhl nosem.

„No jo,” těšil ho mužík, „dyť to byl tvůj bratr. Ona říkala, že už o sobě neví, ale on se na mě tak podíval a řekl: ‚Toníku, to seš ty?‘ Počkej,” spustil mužík mna si radostně ruce, „co bude mít chudák věnců! Já jsem se byl ptát, co stojí věnec se stuhou, a oni řekli, že pětáosmdesát korun. Pak jsem řekl, žádnou stuhu, a já k tomu dám vizitku; napsal jsem na ni: Spi sladce, tvůj Toník. To je přece to samé, no ne? Člověk musí ukázat přátelství; ale abych dal dvacet korun za stuhu, to zas ne; beztoho ji někdo na hřbitově potom ukradne.”

„Mně řekli,” ozval se mládeneček v kožiše slabým hlasem, „že věnec s pentlí stojí devadesát korun; a já jsem řekl, ať stojí co chce, ať stojí třeba sto korun, jen když bude pořádná.”

„Šak to je pro bratra,” řekl mužík, „ale zato je nádhernej. Na pentli je ve zlatých písmenách ‚Poslední sbohem, Jenda a Liduška,‘” opakoval vychutnávaje celou tu krásu. „Eště tam nejsme, eště dvě stanice. Ale že se nám na ten funus vydařil čas, no ne? Bude to mít hezký.”

Mládeneček chabě zakýval hlavou.

„Ale jí nic nenechávej,” radil mu mužík. „Co by s tím, potvora, dělala; beztoho tu sama dlouho nebude. Ať ti dá ten stolek po něm, a co mu zbyly šaty. A o ty hodiny si taky řekni. Já bych jí, mrše, nedal nic. Víš, tu skříň ti musí taky dát; řekni, že je po rodičích.”

„Eště tam nejsme?” ptal se mládeneček tesklivě.

„Eště jedna stanice,” povídal mužík, „a pak je to kousek pěšky ke kapli. Já myslím, že přijde taky Franta a jiný kamarádi, no, pěkný to bude. Když se s ní nedal oddat, tak ona nemá na nic právo. To bys byl blázen, abys jí něco nechával. A doktorovi neplat, on na to třeba zapomene. Když tu skříň nepotřebuješ, tak ji prodej. Ale ten věnec, to je něco nádhernýho. Tu pentli si pak vem domů, tu je škoda tam nechávat; můžeš si ji pověsit takhle kolem zrcadla, víš? A kdyby vám umřel Ladislav, tak se vám ta pentle zas může hodit. Jen když jsem ho ještě jednou viděl; ten ti měl, chudák, takovou radost –”

Tramvaj zpomaluje před vraty na hřbitov.

„Počkej, počkej, až zastaví,” zdržoval mužík mládence. „Eště bys moh upadnout a máš dnes takový pěkný šaty. To by ti zkazilo celej pohřeb.”

Načež podpíraje starostlivě mládence v králičím kožiše, mířil truchlící mužiček ke hřbitovním vratům.

ŘÍMSKÉ LEGIE

Čtyři z Caesarových veteránů, kteří prodělavše galské i britské tažení, se vrátili pokryti slávou a s největším triumfem, jaký kdy svět viděl, tedy tito čtyři hrdinové, a sice Bullio, bývalý desátník, Lucius zvaný pro svou hubenost Macer, Sartor zvaný Hilla, veterinář druhé legie, a konečně Strobos z Gaety se sešli ve vinárně sicilského Řeka a velkého taškáře Onokrata, aby společně vzpomínali na velké a památné vojenské události, jichž byli svědky. Protože bylo trochu horko, postavil jim Onokrates stůl na ulici a tam ti čtyři vojáci popíjeli hlasitě hovořice. Kdo by se divil, že záhy se kolem nich nakupili lidé z té ulice, řemeslníci, oslaři, děti a ženy s nemluvičaty na rukou, aby naslouchali jejich slovům? Vězte, že slavné činy velkého Caesara tehdy ještě vzbuzovaly zájem všech římských občanů.

“Tak poslouchejte,” řekl Strobos z Gaety, “co se stalo, když tam na té řece proti nám stálo třicet tisíc Senonů.”

“Počkej,” opravil ho Bullio, “předně těch Senonů tam nebylo třicet tisíc, nýbrž stěží osmnáct tisíc, a za druhé ty jsi byl v deváté legii, která nikdy nestála proti Senonům. Vy jste tehdy leželi v táboře v Akvitánii a spravovali jste nám boty, protože u vás sloužili samí prťáci a přištipkáři. Tak, a teď povídej dál.”

“To si to pleteš,” namítl Strobos. “Abys věděl, my jsme tenkrát leželi v Lutecii. A boty jsme vám spravovali tenkrát, když jste si je prodřeli, jak jste utíkali od Gergovie. Tehdy jste dostali pořádný mazec, vy a pátá legie, a patřilo vám to.”

“Tak to nebylo,” pravil Lucius zvaný Macer. “Pátá legie nikdy nebyla u Gergovie. Pátá legie dostala na kalhoty hned u Bibracte, a od té doby ji už nemohli nikam dostat, leda na vyžírku. To byla pěkná legie,” řekl Macer daleko odplivuje.

“Však kdopak tím byl vinen,” pravil Bullio, “že se pátá legie dostala u Bibracte do kaše. Měla forykovat šestá, aby ji vystřídala, ale šestým se nechtělo, těm ulejšákům. Zrovna přišli z Massilie od holek –”

“Co tě nemá,” namítl Sartor zvaný Hilla, “šestá legie u Bibracte ani nebyla; ta se dostala na frontu teprve na Axoně, když měl komando Galba.”

“Ty tomu rozumíš, ty nunváři,” vece Bullio; “na Axoně byla druhá, třetí a sedmá legie. Šestou dávno poslali Eburoni k maminkám.”

“To je všechno samá lež,” pravil Lucius Macer. “Pravda jenom je, že druhá legie, ve které jsem sloužil, bojovala na Axoně; to ostatní jsi si vymyslel.”

“Kdybys nepovídal,” řekl Strobos z Gaety. “Vy jste na Axoně chrápali v záloze, a když jste se probudili, bylo po bitvě. Spálit Cenabun, to jste dovedli, a rozsekat pár set civilistů za to, že pověsili tři lichváře, to jste také dokázali.”

“To nám poručil Caesar,” řekl Macer krče rameny.

“To není pravda,” zvolal Hilla; “to neporučil Caesar, ale Labienus. Kdepak Caesar, ten byl na to příliš politik; ale Labienus byl voják.”

“Galba byl voják,” pravil Bullio, “protože se nebál; ale Labienus byl vždycky půl míle za frontou, aby se mu nic nestalo. Kdepak byl Labienus, když nás obklíčili Nerviové, he? Tehdy padl náš centurio a já jako nejstarší desátník jsem převzal komando. Mládenci, řekl jsem, kdo mně couvne o krok –”

“S Nervii,” přerušil ho Strobos, “to nic nebylo; ti na vás stříleli šiškami a žaludy. Ale horší to bylo s Arverny.”

“Jdi do háje,” namítl Macer. “Arverny jsme vůbec nemohli dohonit. Lidičky, to bylo jako chytat zajíce.”

“V Akvitánii,” řekl Hilla, “jsem vám jednou zastřelil jelena; ale to vám byl takový chlapík, parohy měl jako strom – dva koně vám ho museli táhnout do lágru.”

“To nic není,” prohlásil Strobos, “ale v Británii, tam byli jeleni!”

“To mě podržte,” zvolal Bullio, “tuhle Strobos by nám chtěl napovídat, že byl v Británii!”

“Však tys tam také nebyl,” opáčil Macer. “Hej, Onokrate, víno! Já vám řeknu, už jsem poznal dost lhářů, kteří říkali, že byli v Británii, ale nevěřil jsem žádnému.”

“Já tam byl,” řekl Hilla. “Vezl jsem tam prasata. Byla tam sedmá, osmá a desátá legie.”

“Nebav, člověče,” mínil Strobos. “Desátá nebyla nikdy dál nežli v sekvanském táboře. Měli jste ji vidět, jak přišla vyleštěná k Alesii. Ale tam to dostali, ti cucáci.”

“Tam jsme to dostali všichni,” řekl Bullio. “Byli jsme bití jako žito, a přece jsme to vyhráli.”

“Tak to nebylo,” namítal Macer. “To vůbec nebyla tak veliká bitva. Když jsem ráno vylezl ze stanu –”

“Tak to nebylo,” pravil Hilla. “U Alesie to začalo už v noci.”

“Jdi někam,” řekl Bullio; “to začalo, když jsme byli na obědě; měli jsme zrovna skopové –”

“To není pravda,” pravil Hilla tluka do stolu. “U Alesie jsme měli hovězí, protože nám stonaly krávy. Už to nikdo žrát nechtěl.”

“Já říkám, že bylo skopové,” trval na svém Bullio. “Tehdy k nám přišel od páté legie setník Longus –”

“Člověče,” řekl Macer. “Longus byl přece u nás, u druhých, a u Alesie byl už dávno mrtev. U pátých byl Hirtus.”

“To není pravda,” pravil Hilla. “U pátých byl ten – jak se jmenoval? – aha, Corda.”

“Kdepak,” tvrdil Bullio. “Corda byl v Massilii. Longus to byl, a dost; přišel a povídá, zatracený děšť –”

“To zas prr,” zvolal Strobos. “Tak to nebylo. U Alesie tenkrát vůbec nepršelo. Bylo děsné horko, já vím, jak smrdělo to vepřové.”

“Skopové bylo,” křikl Bullio, “a přšelo! A tak k nám přišel ten Hirtus a povídá: Hoši, mně se zdá, že nám poteče do bot. A měl pravdu. Dvacet hodin trval boj –”

“Tak to nebylo,” řekl Macer. “Za tři hodiny bylo po všem.”

“To si moc pleteš,” pravil Strobos. “Trvalo to tři dny, ale s přestávkami. Druhý den jsme to projeli –”

“To není pravda,” prohlásil Hilla. “Projeli jsme to první den, ale druhý den jsme zase vyhráli.”

“Nesmysl,” řekl Bullio, “my jsme to vůbec nevyhráli a chtěli jsme se už vzdát, ale oni se vzdali dřív.”

“To vůbec tak nebylo,” na to Macer, “vždyť ani nebyla žádná bitva u Alesie. Onokrate, víno! Počkejte, něco vám povím: když jsme obléhali Avaricum –”

“Vždyť to tak nebylo,” zabručel Bullio a usnul.

PODIVUHODNÉ SNY REDAKTORA KOUBKA

Každé středy psal pan redaktor Koubek úvodník do svého výtečného krajinského listu Stráže našeho kraje; načež splniv takto svůj pravidelný životní úkol a vyrovnán se světem, nešel večeřet k uzenáři, jako činíval v pondělí, ani do Dolní hospody, jak byl zvyklý v sobotu, nýbrž do Hoření hospody, kde každé středy prodléval do jedenácté hodiny noční, rozmlouvaje s panem purkmistrem, panem sudím, panem lékárníkem, panem doktorem Kosteleckým, panem Havrdou, panem Taussigem a jinými zástupci starousedlé místní inteligence o veřejných otázkách, mezinárodní politice, zkaženosti mravů a celé té lumpárně, která se roztahuje nahoře i dole, a o podobných vážných věcech, o jakých jsou zvyklí rokovat mužové rozvázní, kteří by to dovedli dát do pořádku, kdyby je o to někdo poprosil. To nebývaly prosím žádné figle a finty, ale poctivé řeči vedené jednak od plic, jednak na základě zralých zkušeností místních a vůbec světových.

Tedy jedné takové středy psal pan redaktor Koubek svůj pravidelný úvodník; a když k němu, jako obvykle, přišel faktor z tiskárny bruče, kdy teda dostane ten článek a že už by se to teda mělo začít sázet, když to má přijít na první stránku, řekl pan Koubek žoviálně: “Momentíček, pane Strnad, jen co si to po sobě přečtu.” A pak si s hlubokým mravním uspokojením a souhlasem přečetl, co napsal, pokyvuje hlavou nad místy zvláště silnými a takříkajíc krví vlastního srdce psanými. Že vlast je v nebezpečí. (Mohl bych také říci “na kraji propasti”, pomyslel si pan Koubek, ale to si nechám napříště.) Číhá na nás zloba na všech stranách: zavilý Němec, sveřepý Maďar, zrádný Polák, černo-žlutá hydra Vídně. Pangermánství podává svou železnou pěst krvelačným snům maďarským. Stále těsněji se svírá kruh nenávisti kolem nás Slovanů. Jsme zrazeni ode všech. (Ba jo, vzdychl si pan Koubek.) V Ženevě pár augurů žvaní o míru a odzbrojení, zatímco všechny státy brousí svůj meč a odívají se pancířem. (Dobře řečeno, potěšil se pan Koubek.) A co zatím činíme my, nejvíce ohrožení touto iminentní konflagrací? (Pan Koubek pečlivě opravil písmena iminentní konflagrace, aby je sazeč mohl přečíst.) Žalno pohleděti! Místo abychom mužně zírali světovým poměrům v tvář, oddáváme se přeludům mezinárodnosti a jiným ismům, které rozvracejí naši národní energii. Avšak neklamme se! Naši nepřátelé si nás budou vážit jen tehdy, když se nás budou bát. (Dobrý aforismus, mínil pan Koubek.) My Češi se můžeme spoléhat jen na svou vlastní sílu; proto ve jménu národa je načase zúčtovat si veškerým slaboštvím a cizomilstvím, pacifismem a internacionalismem, kterým podplacení chytráci, sloužící cizím zájmům, hledí oslepiti a mravně ochromiti náš uvědomělý národ. Je nám třeba silné ruky –

“Tak bude to už?” vrčel pan faktor Strnad.

“Hned, hnedličko,” pravil honem pan Koubek. Silné ruky, která by vysoko třímala prapor národního vědomí. (To není dost silné, řekl si pan Koubek.) Prapor národního boje. Nikdo v Evropě se nesmí diviti, že na prvé místo klademe životní zájmy svého národa. (Jasně a střízlivě řečeno, souhlasil sám se sebou pan Koubek.) S plným vědomím důsledků pravíme domů i za hranice: Naše trpělivost je vyčerpána. Uděláme bezohledně pořádek ve svém státě proti všem podvratným živlům, které nechťi viděti nejvyšší právo i nejvyšší ideál ve vůli našeho národa. Ale pak stejně bezohledně místo diplomatických slov ukážeme tvrdou pěst každému nepříteli, který by svými sobeckými zájmy chtěl zkřížiti svaté zájmy naše. (Bravo, řekl si pan Koubek.) My Češi a Slováci půjdeme vpřed jen jedinou cestou: svou vlastní!

“Tak,” děl pan Koubek uspokojeně, “dejte to vysázet, pane Strnad. Myslím, že to je silná věc. Musíme burcovat národní energii, pane Strnad.”

“Hm,” řekl pan Strnad, “ale ono už je půl šesté. Kdypak to potom máme vysázet?” – Ale z toho si pan redaktor Koubek nic nedělal; jak známo, každý metér při každém článku tvrdí, že už to nemůže vysázet.

A pak pan Koubek osaměl; mohl jít po svém, ale bylo mu dobře a hřejivě po vykonaném díle. Zadíval se na mapu republiky, co visela nad jeho psacím stolem. Tak vidíš, oslovil ji, dělám, co mohu;

bojuju v krajinském listě o tvé bytí a nebytí. Kdybych neseděl v takovém zatraceném maloměstě, měl by můj úvodník, panečku, jiný ohlas. To by jej citoval evropský tisk, nejspíš s titulem: Sebevědomá mluva pražských novin. Ale tady v té díře –

Pan redaktor Koubek mávl rukou: Nu, aspoň burcuju náš kraj. To se ví, Praha pro nás nic nedělá, vláda nás zanedbává, je to prostě škandál a lumpárna; ti gauneři ze sousedního okresu si to dovedli jinak vyběhat! Ale to je jedno: když takhle čtu Stráž našeho kraje, vidím, jak ten náš lid je nezkažený a celou duší lne k tento, k národní věci. Jako například já. Nikdy jsem nezradil prapor nacionalismu; a nečekám za to vděku ani uznání. Tak je to. Pomalu abych šel do hospody.

Když se pan redaktor Koubek ukládal do postele, řekl si: Dobré to bylo, jen to nech; i ta hovězí pečeně byla náramná. A když jsem jim citoval svůj zítřejší úvodník, připil mi purkmistr, a Koubku, řekl, člověče Koubku, nazdar! A hapatykář povídá, zlatá slova, pane Koubek, pošlete to těm pánům do Prahy, aby viděli, jak smýšlí náš lid. Krásné to bylo, jen co je pravda. Bývali Čechové... bývali... rekové... A pan sudí řekl, svatá pravda, je to samá holota, prodali nás židům... A pan Taussig, to že je ta hospodářská krize, tomu že nepomůže nežli válka... Hrom a peklo, marné vaše... Nazdar, Koubku!

A pan redaktor Koubek usnul hlubokým a usmířeným spánkem.

*

Seděl ve své redakci s rostoucím vědomím, že by měl napsat úvodník. Safra, o čempak? Řekněme o hospodářské krizi nebo takhle o hrozivé mezinárodní situaci –

Jeho oči utkvěly na stěně. Visela tam mapa jako už tolik let. Ale byla to mapa německé říše. Pan Koubek ji zadumaně pozoroval: tam to kolečko, to je Berlín, a tuhle dole je Mnichov...

“Tak ten úvodník, pane redaktore,” ozval se za ním věčně svárlivý hlas faktorův.

“Hned, za moment,” řekl pan Koubek, “jen co si to přečtu.” Vzal do ruky několik čtvrtek papíru a on to byl jeho rukopis. Tak vida, podivil se mírně, vždyť já už mám úvodník napsaný! Začal zběžně pročítat první čtvrtku. Bylo tam něco proti Youngovu plánu a temné narážky na haagská ujednání. Německo už je syto dnešního stavu, stálo tam. Otevřeně řečeno, vlast je na kraji propasti. (Snad by stačilo “v nebezpečí”, napadlo pana Koubka mimochodem a opravil to.) Číhá na nás zloba na všech stranách: hrabivý Albion, degenerovaný Francouz, loupežný Polák a zavilý Čech. (Hm, zarazil se pan Koubek, jak to?) Stále těsněji se svírá kruh záští kolem nás Germánů. Jsme zrazeni odevšad a zrazujeme sami sebe. (Dobrý obrat, mínil pan Koubek.) V Ženevě pár augurů žvaní o míru a odzbrojení, zatímco všechny státy krom nás brousí svůj meč a odívají se železným pancířem. (Oho, lekl se pan Koubek, nebylo tohle už jednou napsáno?) A my Němci? Jsou mezi námi tací, kteří se oddávají přeludům mezinárodnosti a rozvracejí naši starou kmenovou hrdost. Nemylte se, pánové! Naši nepřátelé nás budou považovat za rovnocenné jen tehdy, když se nás budou bát. (Zcela správně, podotkl sám sobě pan Koubek.) Je nejvýš načase zúčtovat s tímto zločinným slaboštvím a pacifismem –

“No also, schon fertig?” zachrčel pan faktor.

“Gleich, noch ein Moment,” vyhrkl pan Koubek a četl dále: Je nám třeba silné ruky, vysoko třímající prapor Germánie. S plným vědomím důsledků – (Tady něco chybí, mínil pan Koubek a připsal:) Nikdo v Evropě se nesmí divit, že na první místo klademe životní zájmy německví. S plným vědomím důsledků pravíme domů i za hranice: Naše trpělivost je vyčerpána. Vůle národa je jedinou smlouvou, která nás váže. Náš lid zatočí bezohledně se všemi, kdo se snaží korumpovat jeho nacionální energii falešnými šalmajemi nespravedlivého a nám vnuceného míru, a pak bude opět s to, ukázat obrněnou pěst všem ničemným nepřítelům, jejichž sobecké zájmy se kříží se svatými zájmy naší říše. My Němci známe nadále jedinou cestu: svou vlastní!

“Schön gesagt,” zabručel pan faktor, neboť pan Koubek nevěda o tom četl svůj rukopis nahlas.

“Nicht wahr,” děl pan Koubek skromně. “Also los damit, Herr Strnad!” A spokojeně se protáhl u vědomí dobrého díla.

*

Vtom se pan Koubek probudil. “Was ist,” řekl a vzápětí se opravil: “Co to bylo? Proboha, jak se mně mohlo zdát, že píšu německý úvodník? Předně neumím tak dobře německy a za druhé – kruci, to byl šeredný sen! Ale řekl bych, že to v té nafoukané němčině znělo docela dobře. Schön gesagt, to si myslím. Takový zadržovaný sen! Ale to je, myslím, od toho, že jsme v hospodě mluvili o Němcích. Podvědomí a takové krámy. Schön gesagt. Nazdar, Koubku!”

A převaliv se na druhý bok usnul pan Koubek spánkem spravedlivých.

*

Den nato pan redaktor Koubek už zapomněl, co se mu v noci zdálo; nesluší na vážného muže, aby se místo odpovědných starostí obíral takovými hloupostmi a mámením, jako jsou sny. Byl jen drobet zamyšlenější než jindy; a když se ho pan regenschori Kraupner na ulici ptal, co je nového, vyjelo z něho trochu podrážděně: “Taková díra!”

Kvečer, místo aby si zaskočil do sekretariátu strany, zahrnul za město a sám a sám se loudal alejí městského parku. Je to pravda, říkal si, škoda práce na takovém Vystrkově. Už patnáct let píšu své úvodníky, a ani pes po nich neštěkne. Dejte mně (zvolal zastaviv se) sloupce velkého tisku: já vám ukážu, jak se má psát! Panečku, jinde, řekněme zrovna v Německu, by si takového pera, jako mám já, jinak vážili. A tady? Takový paďour a paprika mně řekne, dejte prý, pane Koubek, pokoj s nějakou Ženevou, my máme své starosti; kdyby raději Stráž našeho kraje přibila na pranýř to bláto, co tu máme. A to zas ne, pane (rozohnil se pan Koubek). Já už se mazal dost dlouho tím vaším blátem: mými články, holenku, bláta neubude. Mé poslání, pane, je větší. Burcovat národ, pane. Napsat zmužile, že jsme na kraji propasti, a takové věci. Na evropském obzoru se zvedají těžké mraky. Musíme býti připraveni (obrátil se pan Koubek k imaginárnímu odpůrci), největší německý tisk by chtěl, abych mu psal články o evropské situaci. Já jsem ovšem odmítl, ale – Já ovšem vím, že se za to vděku nedočkám. Tak.

Ba, je to pravda, bručel pan redaktor Koubek. Se svým perem, se svým nekompromisním národním přesvědčením bych se v jiných zemích, kamaráde, uplatnil po čertech víc. To už je taková nátura: jak vezmu pero do ruky, musím bojovat za nejsvětější statky národa a takové věci. To je vrozené. Rozený žurnalista velkého stylu, nebo tak něco. Panečku, co by se z takového daru dalo udělat ve větších poměrech! To bych jistě byl nucen vstoupit do činné politiky. Nerad, ale z vůle jásajících a nepřehledných davů. Něco jako vůdce národa nebo podobně. Program je jasný: smetnout slabošskou vládu, zřídit režim vlasteneckého nadšení, rozdrtit všechny nepřátele a je to. A pak třeba na vrcholu dráhy padnout rukou zákeřného fanatika. S úsměvem na rtech. Boj – je – dobojován. Schön gesagt. Ale možná že bych byl jen raněn.

Pan redaktor Koubek se zastavil udýchán. Zase jsem se rozběhl, pokáral se; vždycky, když se tak rychle rozmašíruju, mám takové energické myšlenky, a pak nemohu usnout. Pomalu chodit. Ach bože, ty malé poměry. Zatracená dřina!

A pan redaktor Koubek se pomalu vracel do města.

*

Té noci se mu zdálo, že jde podivně zářící ulicí. Tu ulici jsem už někde viděl, napadlo ho, počekjme, to bylo ve filmu Světla Paříže nebo takového něco. A tady před typickou pařížskou kavárnou sedí pan Taussig v cylindru a mává rukou na pana Koubka. Pan Koubek je na rozpacích, má-li pana Taussiga vidět, ale pak si k němu přisedne a káže typickému sklepníkovi v bílé zástěře: “Garçon, černou kávu.” (Tak to říká v kavárně monsieur Lavička, místní učitel francouzštiny.) “Tak, pane Koubek,” hlaholí pan Taussig, “co je nového v novinách?” – V tu chvíli běží po chodníku typický pařížský kamelot řvoucí z plna hrdla: “Uauáá, auauááá!” – Pan Koubek kyne monděnně prstem a kupuje číslo novin ještě páchnoucí tiskárnou. “Mon ami,” praví (tak to říkává monsieur Lavička), “přečtete si ten úvodník; je ode mne.” – “Tiens,” diví se pan Taussig a rozevřít list.

Pan Koubek se mu naklonil přes rameno a četl s ním. (Zvláštní, divil se, jak umím francouzsky.) Hle, jsou tu rozhořčeně odmítány nestoudné provokace německého tisku, který se odvažuje hrozit Francii obrněnou pěstí. Prý vůle národa je jedinou smlouvou, kterou se ti Hunové cítí vázání. Prý

Němci už neznají v dnešní Evropě jiné cesty než své vlastní a jiných zájmů než pangermánských. Ejhle, volal úvodník, zde vidíte jejich pravou tvář! Bude nás nyní pan Briand nadále krmiti mírovou kašičkou? Bude ještě teď prošoupávat svými lokty zelené sukno ženevských stolů? Nuže, neumí-li promluvit pan Briand, pravíme my za něho, že vítězný meč v naší pochvě dosud nezrezavěl a jako meč z legendy vyskočí sám, nenajde-li se ruka, která by jej včas vytasila k obraně Francie.

“C'est fort,” děl pan Taussig, tak jako říkával monsieur Lavička nad pražskými večerníky.

“Que voulez vous, mon ami,” namítl pan Koubek lehce a četl dále: Francouzský národ nestrpí, aby germánský šovinismus šlapal po mírových smlouvách. My nechceme války, nýbrž bezpečnost Francie, ale to pravíme výslovně, bezpečnost na Rýně i na Alpách. Nuže, tato bezpečnost je ve hře: jsme na kraji propasti. Hle, otázka dne: kdo povede Francii a veškerou civilizaci proti novému útoku barbarismu? – Slyšte hlas, odpovídající na tuto fatální otázku: Moi! A pod Arc de Triomphe vstává ze svého hrobu neznámý vojín, jenž takto promluvil.

“Bravo,” pravil dojatě pan Taussig. “Zlatá slova, pane Koubek, dobře jste jim to řekl.”

“Je to jen má povinnost,” děl pan Koubek skromně. “Jen počkejte, jak po takové sebevědomé mluvě ti Hunové zalezou!”

“Já mám nějaké německé noviny v kapse,” řekl pan Taussig. “Víte, já to беру jen kvůli burze.”

“Tak si přečtěte,” bručel pan Koubek, “co na to ti holomci odpovídají.” – A pan Taussig se dal do čtení.

“Tady,” řekl po chvíli, “se co nejostřeji ohrazují proti neslýchanému štvání francouzského tisku.”

“Vida je,” děl pan Koubek, “a proč?”

“Inu,” vykládal pan Taussig, “říkají, že jménem národa. Tuhle píší, že jen dekadentní idiot může nevidět, že vývoj Evropy nevyhnutelně míří k plnému rozvinutí a využití národních sebevědomí.”

“To je docela pravda,” souhlasí pan Koubek. “To já taky říkám.”

“Počkejte, a tuhle dál: Urážka o Kriegsschuld může být smyta jen krví. Kdo chce bezpečnost Francie, chce válku. – Propánakrále,” praví Taussig, “bude opravdu válka?”

“Bude,” děl pan Koubek. “A já vám povím zpaměti, co je v tom úvodníku dál: Má-li národ právo žít, má i povinnost žít. Jeho povinností je vybojovat si takové podmínky života, aby nebyl nikým ohrožován. Tuto povinnost bereme na sebe do všech důsledků. Duch, který se v nás probouzí, je duch našich otců, kteří by se nikdy nebyli smířili s potupou míru a mezinárodních smluv. Víme, že bojující za svůj národ, národ Kantův a Goethův, budeme bojovat za kulturu celého světa. Prokletý mír nám bere z ruky meč; ale nemůže nám vzít statisíce našich padlých hrdin z Flander a Pikardie, Argonu a Champagne, kteří jménem své marně prolité krve navěky hlásají válku. Válku až do vítězství! V této tragické hodině dějin my Němci přijímáme jejich poselství.”

“To je silné,” pravil pan Taussig. “Ale jak to přijde, pane Koubek, že ten článek znáte nazpaměť?”

“Protože jsem jej psal já sám,” řekl redaktor Koubek a probudil se.

*

Zatrápené sny, bručel pan Koubek a obrátil se na druhý bok. Pan Taussig tam ještě seděl u kavárenského stolku a četl noviny; ale za ním se na blankytném nebi rýsovala šikmá pisánská věž, Colosseo v Římě a dýmající Vesuv nad zálivem neapolským.

“Tady čtu váš článek,” řekl pan Taussig. “Je to silné, tuhle ten odstavec.”

“Ukažte který,” děl pan Koubek a četl: Francouzský tisk jde ve svém nepřičetném zuření tak daleko, že nám vyhrožuje bezpečností hranic. Na tuto provokaci je jediná odpověď: Itálie se ve svých národních aspiracích nedá omezovat nikým na světě! Italský národ není mumie uložená v truhle hranic; je živým a rostoucím tělem s pružnými údy olympského vítěze a tvrdou pěstí římského dobyvatele. Z cesty, infami poltroni! Italská idea se už nedá zastavit vrcholky Alp ani otrockou smečkou, vyjící proti nám na straně východní. My Maďaři –

“Jak to, Maďaři,” divil se pan Taussig. “To bude mejlka, ne?”

“Není,” pravil pan Koubek. “To máte pořád jedno. My Maďaři nezradíme nikdy svého dějinného poslání: být hrází křesťanské Evropy proti nižším a polovzdělaným kmenům rabů a nevolníků. Maďarský národ může být spoután, ale nikdy, nikdy své hlavy neskloní! Vítězství práva bude vítězstvím maďarské myšlenky. S plným vědomím důsledků pravíme: Naše utrpení nás nečinilo měkčími, než jsme byli před tisíci lety. Nám Makedoncům zbývá už jen naše právo, naše puška a naše horské rokliny. A co vilenská otázka? Rakouská domobrana se už svého práva domůže! Ano, jde nám o integritu Uher, o civilizaci, o čest a odvetu a takové věci. Hej, Slované, ještě Polska niezgynula. Nežvaňte o míru. Náš národ si už nedá líbit rozpínavosti našich nepřátel. Tedy bude se mluvit o koridoru, je-li vám libo. Ale to je to, že nás ti pánové u zelených stolů zrazují, nás vlastence všech zemí, rozumíte?”

“Pane Koubek, pane Koubek,” křičel pan Taussig, “není vám něco?”

“Ne,” hřímá pan Koubek, “to je mé nejvnitřnější přesvědčení!”

Vtom se pan redaktor Koubek vytřeštěně probudil. Srdce mu divoce bušilo a v hlavě cítil divný hukot. To je horečka, řekl si, neměl jsem chodit večer do parku. Proboha, kolik mám tepu? Osmdesát osm. Živou mocí si nemohl vzpomenout, je-li to mnoho, nebo ne. Uprostřed těchto starostí znovu usnul. Zdálo se mu, že je v kvartě a že píše školní úlohu na téma Osud trůnu habsburského Rakouska je osudem.

“Koubku,” praví pan profesor Hejda, “ukážete, že jste dobrý stylista.”

A Věnceslav Koubek píše svůj slohový úkol.

*

Den nato se pan Koubek ukládal do postele trochu stísněn. Čert aby to vzal, stýskal si, aspoň v noci kdyby to člověku dalo pokoj! Člověče, hled' přijít na jiné myšlenky; představuj si něco hodně fantastického, co nemá nic s politikou. Dejme tomu polární krajina. Po moři plují ledové hory, bílý medvěd stojí bez hnutí na ledové kře... Hele, tamten ledovec vypadá jako pagoda. Jenže pagoda se musí tyčit ze záplavy palem. Tone v exotické zeleni. Prostorný sál Měšťanské besedy, tonoucí v exotické zeleni, byl proměněn v čarounou scénu z Tisíce a jedné noci. Plesový výbor s doktorem Kosteleckým v čele...

A vida, tady stojí mezi palmami sám doktor Kostelecký. Má na hlavě tropickou přílbu a bílé šaty jako loni na šibřinkách Sokola. “Morning,” povídá doktor, “have some drink?”

Usedají na verandě bungalovu; kol dokola hučí tropický prales, nad vrcholky palem se tyčí obrovská pagoda. Co je na ní opic, myslí si pan Koubek oslněn žhoucím sluncem.

“Well,” praví doktor nacpáváje si lulku, “tak co říkáte poměrům?”

Redaktor Koubek pokrčil rameny. “Well,” řekl po chvíli, “dnes v noci jsem napsal článek pro Times. O Indii a takových věcech.”

“Right,” zabručel doktor. “Aspoň jim někdo poví rovnou, jak se my tady na věci díváme. Eh goddam!”

“Yes?” ptal se ospale pan Koubek.

“Zapomněl jsem,” řekl doktor. “Jsme odříznuti. Od včerejška je trať Pešavar – Allahabad v rukou povstalců. Myslím, starý brachu, že se váš článek do staré dobré Anglie tak hned nedostane. Some drink?”

“Thanks,” děl klidně pan Koubek a zadíval se mlčky do hlubin pralesa. “Dear boy,” řekl konečně, “na to jsem zvyklý. Byl jsem odříznut po celý život, jako krajinský žurnalista a tak. Vždycky na poslední výspě. Vždycky v boji.”

Doktor Kostelecký si vyklepal dýmku. “Hm,” bručel povážlivě, “ale tentokrát –”

“Well,” pravil pan Koubek vážně. “Jsme Briti.”

Za doktorem nehnutě stanul indický sluha.

“Co je, Namahan Šat Zamazan?” ptal se doktor.

“Být obklíčení, sáhib,” řekl sluha uctivě. “Přijít muži z Pándalnakabát a Andamákanára. Mít rozkaz upálit sáhib a uříznout hlava druhý sáhib.”

“Ať počkají,” kázal doktor. “Well,” řekl, když osaměli. “Tak tady to je z Prahy doma. Máme ještě čtvrt hodiny času do otevření ordinace, staroušku. Myslím, že vám mohu nalít whisky, že? Snad by vám nevadilo přečíst mně svůj článek, než přijdou ti páni. Na vaše zdraví, kamaráde!”

“Na vaše,” pravil pan Koubek a vyňal z kapsy rukopis. “Pro nedostatek času přeskočím úvod. Útok na vládu a takové věci. Aha, tuhle: Není pochyby, že Velká Británie stojí na kraji propasti. V ničem se vnitřní slabost vlády neprojevuje fatálněji než v politice koloniální. Nestoudné nároky domorodců živené emisary ze zahraničí; přepjaté a urážlivé volání po autonomii; šílené požadavky, aby byli dosazeni domorodí úředníci a důstojníci; toto vše je nejen trpěno, ale dočkává se dokonce blahovolného ujišťování, že Velká Británie svým časem vezme zřetel na oprávněné touhy obyvatel. Pánové, jejichž znalost zámoří nesahá za ostrov Wight, neznají patrně duši orientálce. My, hrstka Britů ztuhlých životem v pouštích, džunglích a na oceánech, bychom oněm pánům rádi posloužili svými zkušenostmi. Řekli bychom jim: Pošlete nám lancashirské regimenty a gordonské Highlandry; pošlete nám naše staré červenokabátníky, granátníky, kopiníky a fuselíry; hochy z Dorsetu, Hampshiru, Yorku a Wiltshiru, z Derby a Suffolku, Kentu a Warwicku. Ručíme za to, že jejich argumentům porozumí stejně Egyptan, jako Ind. Neboť jsou to argumenty pádné a čistě britské.”

“Dobře tak,” zamumlal doktor Kostelecký.

“Bílá rasa,” pokračoval pan Koubek, “založila své civilizační poslání na síle svých zbraní. My Britové jsme v pouštích a pralesích celého světa klestili zbraněmi cestu obchodu a křesťanství. Tehdy se nikdo nepletl pod nohy našich červenokabátníků; dnes jde již jen o to, abychom žvaněním a konferencemi nepromrhali jejich dílo.”

“Tak jest,” souhlasil doktor Kostelecký.

“Chceme-li být pružinou světa,” četl dále pan Koubek, “buďme tvrdí, tvrdí jako ocel. Buďme Brity. Nemůžeme konferovat s jinými plemy, nechceme-li v nich vzbudit fatální a nenapravitelnou iluzi rovnosti. Byl by to konec civilizace. Britská říše nebyla založena mluvením, ale činy. Voláme po činech!”

“Bravo,” řekl doktor. “Dobře řečeno.”

“V tuto chvíli,” četl pan Koubek slavnostně, “je hrstka nás Britů obklíčena v srdci pralesů domorodými rebely. Vidíme v houští krví podlité oči a třpyt dýk napuštěných jedem. Nemyslíme na svůj osud, nýbrž na velikost Albionu. Povstalci ještě čekají, že s nimi budeme vyjednávat; ale Angličan nebude prosit ty, kterým je bohem určen za sáhíba. Víme, co jsme dlužni britské cti. Nežádáme, abychom byli pomštěni. Pomstěte britskou říši! Buďte silní!”

Doktor Kostelecký vstal a podal panu Koubkovi dojatě ruku. “All right, old boy,” řekl. “By jingo, to je pravá britská řeč! To je naučí, jak mají zatočit s těmi barevnými opicemi!”

Za doktorem neslyšně stanul domorodý sluha. “Doktor sáhíba,” děl nepohnutě, “lidi z Andamákanára už nechít čekát.”

“Už jdu,” řekl doktor a vyprázdnil sklenici. “Tak nazdárek, starý brachu! So long.” – A zašel do bungalovu.

Pan Koubek na verandě osaměl. Pak dojde na mne, mínil starostlivě. Safra, nemohl jsem zůstat raději doma a dělat svou Stráž našeho kraje? Ono to má něco do sebe, být takovým hrdým Britek, ale krucifagot, nechat se podřezat –

Namahan Šat Zamazan se neslyšitelně přiblížil.

“Nalej mi, ty mezuláne,” řekl pan Koubek. “My Češi jsme stejně dobří Briti jako kterýkoliv Angličan, holenku. Ale dobrá plzeň by mně byla milejší,” mručel převraceje do sebe whisky.

Divný závoj se přetáhl přes jeho oči; viděl ještě, jak se Namahan Šat Zamazan počal ďábelsky šklebit. Tys mne otrávil, ty holomku pohanská! chtěl zvolat, ale zatím upadl do hlubokých mrákot.

*

Když se probudil, viděl, že sedí u svého redakčního stolu a má v ruce svůj vlastní rukopis. Chválabohu, vydechl s úlevou, tak to byl jenom sen!

“Už by se mělo sázet,” ozval se za ním mrzutý hlas pana faktora Strnada.

“Hned, momentíček,” řekl uspokojeně pan Koubek. “Jen co si přečtu svůj článek. Já to přečtu nahlas, pane Strnad. Hm hm. Naše trpělivost je u konce. Až příliš dlouho jsme mlčky trpěli; snášeli jsme všechny ústrky a přehmaty našich zavilých nepřátel, chvějíce se rozhořčením, ale zachovávající klid. Dnes už je míra dovršena. Pane Strnad, není to drobet moc silné?”

“Není,” hučel pan faktor. “Jindy to bejvá podobně.”

“No dobrá,” souhlasil pan Koubek. “Tak dál. Dnes už je míra dovršena. Prohlašujeme s vědomím všech důsledků, že boj britské nadvlády je vyhlášen. My Egyptané –” Pan Koubek se zarazil a podíval se do svých papírů pozorněji. “Krucinál, je to tady tak. My Egyptané žádáme zcela volnou ruku – Pane Strnad, není vám na tom něco divné?”

“Není,” řekl pan faktor nevlídně. “Je to holt zas nějaká politika.”

Pan Koubek vrtěl udiveně hlavou: “Já nevím. Zcela volnou ruku. Národ feláhů si nedá líbit, aby proradní a zbabělí Súdánští –” Pan Koubek se chytil za hlavu. “Čest Egypta je šlapána v prach... životní zájmy Súdánu... Podplacený zrádce Ali Baba se svým nohsledou Aladdinem – Pane Strnad, pane Strnad!”

“No jo,” bručel faktor. “Tak aby to šlo do sazby.”

“Pane Strnad,” křičel pan Koubek zoufale, “vždyť tohle musí být zas jenom sen! Řekněte, že je to jenom sen!”

“Kdepak,” řekl pan Strnad. “To se vám něco zdá.”

Vše se rozplynulo; náhlým trhnutím se pan redaktor Koubek probudil a posadil se na posteli. Sámě borový, řekl si, raději už nebudu spát.

Pan Koubek si rozsvítil lampu a přemítal. Kde se to ve mně bere, divil se. I když to jsou jenom sny, jeví se v nich přece jen taková jakási znalost místních poměrů a takových věcí. To se hned pozná rozený novinář. Kdybych byl vržen na neznámý ostrov, sedl bych si a napsal bych úvodník o tamní politické situaci. Schopný člověk se nikde neztratí; a má-li své pevné zásady, uplatní se s nimi všude.

Ali Baba, vzpomněl si. To bych rád věděl, je-li dnes v Egyptě nějaký politický vůdce jménem Ali Baba. Skoro bych se vsadil, že je. I když se mi to jenom zdálo, musí na tom něco být. Kde bych se to dozvěděl? Měl bych se podívat na Egypt do Ottova naučného slovníku. To je pro nás novináře ten nejlepší pramen.

Pan Koubek si nelenoval vstát a vytáhl Slovník naučný, svazek VIII, Dřevěné stavby až Falšování. Dobře, liboval si, že to mám doma. Egypt. Tady je Egypt. Pro Kristovy rány, tady toho o Egyptě je! – Přečetl si poctivě všechno, co tam je o Egyptě psáno: od zavodňování až po mameluky a od první dynastie až po povstání mahdistů. Nikde ani slova o Ali Babovi. Pan Koubek vrtěl hlavou. Že by žádný Ali Baba nebyl?

Pak teprve ho napadlo podívat se, kterého roku byl ten svazek vydán. No proto, řekl si s úlevou. Vždyť ten svazek je z roku 1894, to tam nemůže o Ali Babovi nic být! Když já něco píšu, tak to přece musí být správné...

A s osmým svazkem Ottova naučného slovníku po boku usnul pan redaktor Koubek libě a beze snů.

*

Příštího dne shledal pan Koubek, že je sobota; i konal vše, co je třeba v sobotu konati, neboť každý den má svou povahu i své potřeby, kterými se liší ode dnů ostatních. Dav tedy sobotě, co sobotě náleží, přemýšlel pan Koubek, co by měl činiti dál, a učinil tak; ale protože sobota ještě nebyla u konce, dal se zvečera zlákat třepetavým zvukem hasičské trubky a šel se podívat na noční cvičení místních hasičů pod vedením velitele pana Havrdy.

Nuže, nebudeme popisovat podívanou, která se před panem Koubkem rozvíjela: ne proto, že by toho nebyla hodna, ale proto, že si pan redaktor Koubek mnil příležitostně ji poetickým způsobem vylíčit sám. To bude dobrý fejtonek, řekl si, a počal si v hlavě zaznamenávat hlavní myšlenky. Třepotavý zvuk hasičské trubky. Ukázněné šiky. Úsečné rozkazy velitele pana Havrdy.

Sekyrky třpytící se v rudé záři ohňů. Hasičské přilby, vyvolávající představu římských legií nebo něco takového. Čachtí hasiči rychle stoupají po žebří, jako by dobývali nepřátelské pevnosti (dobývati s genitivem). Skromní hrdinové, odhodlaní sloužit vlasti v každém nebezpečí, v dobách míru i války. Jako bych ten fejton našel, zaradoval se pan Koubek a šel na večeri do Dolní hospody, jako se náleží v den sobotní.

Zakrátko se dostavil i pan Havrda, doprovázen panem Andrlíkem, Dybychou, Plecítým, Rykrem, Kořánem, Trčkou a Samohorským. Všichni měli ještě hasičské plátěné nohavice a sekyrky i provazy po boku; s mužským halasem pověsili na věšák své přilby a usedli ke stolu. Pivo, hospodo! Pivo! Jednu tvrdou. Tak co tam máte? Já bych si dal dvě jitrnice a jelito. Je ta roštěná dobrá? Tak tu roštěnou, ale brzo. Nazdar, redaktorský, nazdárek! To se rozumí, se zelím. Sakra, to jsem si měl taky dát! Hej, mně taky jednu! Na zdraví, mládenci!

Pan redaktor Koubek okřívával v tom hluku a řinčení sekyrek. Je to jako vojenský tábor, řekl si. Mužové zocelení zápasem s ohněm, a takové věci. To dám také do toho článku. “Na zdraví, mládenci! Ať žije náš dobrovolný hasičský sbor!”

Pan Havrda se zasmušil: “Koukejte se, pane Koubek,” řekl, “měl byste to dát do novin. Já už jsem čtrnáct let velitelem našich hasičů, a přijde takový vošoust až ze Slezska, žádný náš rodák, ale přivandrovalec, a bude mne chtít poučovat! Že by se měla koupit nová stříkačka, nový žebř a já nevím co ještě. Samé takové novoty,” pravil pan Havrda s odporem. “Na to ten intrikán, ten Lacina, lehko nachytá ty mladší živly, a že prý by mělo přijít velení do mladších rukou. Taková lumpárna,” rozkřikl se pan Havrda. “Za těch čtrnáct let, co jsem velitelem, hořelo u nás jen třikrát! Dybychu, ty jseš náš nejstarší; řekni, kolikrát u nás hořelo?”

“Čtyřikrát,” řekl pan Dybycha. “To bylo u Kastnera, ta chalupa na Poříčí, u Zelinků a potom Rosendorfova fabrika.”

“Když vyhořela Rosendorfova fabrika,” děl přísně pan Havrda, “to jsem byl v Praze na veletrhu a nemohl jsem tady velet: tak to neplatí a neberu za to odpovědnost. Za čtrnáct let hořelo jenom třikrát; tomu se, pane, říká osvědčené vedení, nebo ať nejsem Havrda. A tohle máme my starousedlíci za to,” zvolal pan Havrda hořce. “Nová stříkačka a jiné takové intriky! A já vím,” dodával tajemně, “co za tím vězí. Ten nejhanebnější komplot, pane! Ten Lacina by chtěl být velitelem, to je to.” A napiv se, potřásl hlavou nad zkažeností světa.

“Škoda,” vzdychl pan Koubek. “To je, co všude podlamuje naši sílu: nesvornost a rozbroje mezi bratry. V tak vážné době by nás měla vést jediná myšlenka.”

“Tak jest,” provolal pan Havrda. “Jediná myšlenka, a hlavně osvědčené vedení. Jak praví náš Palacký nebo kdo, svornost jenom moci dá. A takový agent s motocykly chce u nás zavádět novoty a jiné rozbroje! Tuhle řečičtí hasiči si koupili novou stříkačku; jsou za ni ještě dlužní a od té doby tam hořelo šestkrát. A nám bude takový Lacina mluvit o nové stříkačce! Vraďte to do novin, pane Koubek! To vidí každý, kam vedou ty cizácké novoty v politice, v umění a ve všem. Já říkám, pane Koubek, jenom ke zkáze národa. My nedopustíme, aby se plivalo na naši slavnou minulost a naše staré stříkačky. Nazdar, mládenci!”

*

V takových a podobných hovorech strávil pan Koubek sobotní večer. V náležitou dobu odebral se domů, uspokojen celodenním dílem. Pět piv, řekl si, to budu spát jako dudek. Hasiče pochválím, ale do jejich vnitřních sporů se plést nebudu. Je ovšem pravda, že s těmi novými stříkačkami se nadělá zbytečně mnoho řečí. Samé novoty a žádná úcta k tomu, co už je vykonáno. To se ví, musíme mít kus zdravého konzervatismu a takové věci. O tom bych měl napsat článek, mýnil pan Koubek a jal se uvažovati o zdravém konzervatismu; ale než mohl toto dlouhé slovo domyslet, usnul, jako by ho do vody hodil.

Shledal, že sedí v táboře bradatých mužů, oděných bronzovými přilbami a krunýři, ozbrojených válečnými sekerami a provazy (patrně na spoutání poražených nepřátel). Všichni měli bílé plátěné

nohavice. Aha – pochopil pan Koubek – tak to je Gallia bracata čili Galie kalhoty nosící, jak říkali staří Římané.

“Ticho!” ozvalo se z mužného hluku, “pan Havrda chce něco říct!”

Pan Havrda pohládl si bradku a pravil: “Teda, páni, tady pan redaktor Koubek napsal o naší věci článek neboli úvodník. Já bych navrhoval, abychom ho požádali, aby nám to teda přečetl.”

“Slyšte, slyšte!” provolalo několik hlasů.

Pan Koubek křepce povstal. “Gens Gassiciorum,” spustil, “čili čacký národe Hasičů, skláním se s nejhlubší úctou před mužem, který je, abych tak řekl, svým rozhledem a charakterem ozdobou celé Galie a nehynoucím příkladem obětavé práce pro vlast, veškerenstvo a podobně. Pročež volám: Salve, Gavarda, Gassiciorum dux! Na zdraví pana Havrdu, zasloužilého velitele Hasičů!”

“Živio!” provokoval sbor mužů.

“Příznávám se,” pokračoval pan Koubek, “že na jeho šlechtnou výzvu jsem napsal jakýsi článek, barditus neboli válečnou píseň, jak dux Gavarda ráčil správně poznamenat. Avšak jsem nucen opravit váženého pana předřečníka. Nepsal jsem barditus o věci vaší, nýbrž o věci naší, týkající se hluboce nás všech. Pánové, my bardové a druidové, my novináři nepatříme žádné straně, nýbrž celé Galii.”

“Bravo,” hučeli Gassiciové.

Pak Koubek odkašlal a začal: “Gallia omnis est divisa in partes tres, jak praví již Julius Caesar. Galie jako celek je rozdělena ve tři partaje. Podle jmen, pánové, je těch partají víc: jsou Sekvanové, Lusitánci, Allobrogové, Arvernové, Andové, Ligurové a tak dále – nomina sunt odiosa. Avšak z hlediska celonárodního se dělí Galie jen na tři části: jedni jsme my, druzí jsou naši odpůrci a třetí jsou naši nepřátelé. Žalno pohledět, že my Galové máme odpůrce a nepřátele hlavně mezi Galy!”

“Tak jest,” pravili Gassiciové. “Je to lumpárna.”

“A zatímco zrada a nesvornost, korupce a sobectví hubí Galii uvnitř, co vidíme u svých sousedů? Pode jménem římské kultury se pokoušejí propašovat k nám rozkladné myšlenky a cizácké mravy. Tvrdí, že již pominul bronzový věk a nadešel věk železa; říkají, že jejich Minerva je totéž jako naše Belisama a náš Taranis totéž jako jejich Jupiter. Je to neslýchaná urážka víry našich předků, a přece se mezi námi najdou lidé –”

“Hanba jim,” volali Gassiciové.

“Ano, hanba jim, zaprodancům! – lidé, kteří kydají hanu na svůj vlastní národ řkouce, že takový železný meč je stejně dobrý, ne-li lepší než poctivý bronzový meč galský!”

“Slyšte! Lumpové! Jsou podplaceni! Mažte je!” Tak a podobně počali křičeti pobouření válečníci.

“Pánové,” pokračoval pan Koubek, “již Caesar praví, Gallos esse rerum novarum studiosos. Galové prý baží po novotách. Ano, klasik má pravdu! Což nevidíme, kterak Galové holdují všemožným cizáckým ismům a nezdravým módám, kterak šlapou po slavných odkazech naší minulosti a hlásají, že musíme držet krok s Evropou? O tempora, o mores! Kam to spějeme? Cui prodest?”

“Tak jest,” volali Gassiciové. “Hanba Laciniovi!”

“O Gassicii,” mluvil pan Koubek rozechvěně, “timeo Danaos et dona ferentes. Jsou to danajské dary, co nám cizina vnucuje pod falešnými hesly internacionalismu, humanity, pokroku a jiných ismů. Je to jed, kterým naši odvčcí nepřátelé hledí rozhodati naše galské sebevědomí, naši galskou svébytnost, naši ryzí a domácí galskou kulturu. Quo usque tandem, Catilina!”

“Hanba mu,” hlučeli válečníci. “Pereat!”

“Odmítáme,” volal pan Koubek slavnostně, “ve jménu všeho, co je naše, všechny ty latinské ismy. Nám Galům je třeba zdravého konzervatismu, patriotismu, nacionalismu, radikalismu, svatého egoismu, tradicionalismu, antagonismu, neochvějného truismu a obětavého fanatismu. Pryč s cizáctvím! Hic Rhodus! Bije hodina dvanáctá a my voláme: Caveant consules!”

Pan Koubek se probudil. Na radniční věži bila právě hodina dvanáctá. I spočítal dvanáct úderů a opět usnul, uspokojen, že jde s dobou a že ví, kolik uhodilo.

*

Den nato, byla to neděle, tísnila pana Věnceslava Koubka od rána utkvělá představa, že se mu příští noci bude zdát něco z římských dějin. Musím se na to připravit, řekl si; to by tak hrálo, abych si v římské historii uřízl ostudu!

Byl tím zaujat, že si nepřečetl ani žádný z nedělních úvodníků: zabořil se do Dějin starověku, které mu půjčil synek jeho paní bytné, a s hlavou v dlaních je dřel až do noci. Nu, mínil potom, když už se svlékal do postele, v dějinách i rádech republikánského Říma byl bych jak doma; ale ty hromské císaře aby si čert pamatoval. Safra, kdo byl po Galbovi? To už je jedno; ale kdyby se mně zdálo o punských válkách, to bych uměl, jako když bičem mrská. Jen aby se mne nikdo neptal na Galbu nebo Caracallu!

Uprostřed těchto nadějí a obav usnul; a když se ráno probudil, shledal, že se mu po celou noc nezdálo zhola nic. Měl trochu pocit zklamání, jako když si na gymnáziu nadřel lekci na výbornou a pak byl místo něho vyvolán Kadlec nebo Kulhánek; je to živý pocit křivdy a zmařené práce. Ale zároveň pocítil úlevu, že už mu ty sny patrně dají pokoj. Byly asi z přepracování a takového nějakého duševního přepětí, řekl si, a vykročil s novou chutí po své životní dráze.

*

Následující noci pak usnul hluboce a téměř beze snů; jen docela nejasně se mu zdálo, že se prodírá nějakým roštím nebo čím s pocitem, že někoho stíhá nebo je sám stíhán. Aha, to bude něco z dětství, řekl si i ve spaní a spal klidně dál. Vtom ho probudil temný rachot.

Posadil se na posteli a naslouchal. Ale ono to vlastně nebylo na posteli, nýbrž na jakémsi pahorku nad širým stepním krajem; a mezi koleny měl buben, do kterého ze vši síly a s jakousi rozkoší tloukl palicemi. To to burácí, liboval si pan Koubek naslouchaje svému vlastnímu bubnu. Bum tatata bum bum ta bumtata ta ta bum. Stop.

Pan Koubek přestal bubnovat s paličkami vztyčenými a pátral po stepi. Tamhle se vlní vysoká tráva, je vidět růžky prchajících antilop; v dáli pod mohutným baobabem se po něm udiveně ohlížejí dvě žirafí hlavy. A tu z dalekých chlumů až na obzoru zaslechl tlumené rány bubnu. Ta ta tatabum bumtarara tata bum bum.

Pan Koubek ovšem rozuměl, co praví nepřátelský buben, a energicky se ohradil. Bum tatata tatabum tabum, počal burácet na svém bubnu. Vy psi, psi z kmene M'bwá, špinaví niggři, pancharti z ropuch a hyen, zbabělci, žrouť žížal, slyšte! Bum, tečka.

Ta ta tatabum, odpovídal výsměšně buben na obzoru. Slyšíme, ó N'gwe! Prasklá tykev se vydává za válečný buben. Volá nás chcíplá krysa. Ať mluví! Bum. Stop.

Bumbum tarara, vybubňoval pan Koubek svou rozhořčenou odpověď. Slyš, ty chlupatá housenka, vyříd' mužům kmene M'bwá: N'gwe jsou silní. N'gwe jsou bez počtu jako listí baobabu. N'gwe jsou vykrmeni jako kanci po deštích. Mají tolik kopí, jako je rákosí u řeky. Mladí lidé kmene N'gwe praví starším: My chceme kořist. Jsme silní a bez počtu jako listí baobabu. Starší praví, ngololo uah. Dobře, my vás povedeme. Bum.

Tatata ta ta, posmíval se buben za chlupy. Pošlete nám své mladé muže. Válečníci kmene M'bwá praví: Není už legrace. Chceme tančit válečný tanec. Potřebujeme nových náhrdelníků. Děvčata z kmene M'bwá říkají: Přineste nám náhrdelníky z uřezaných uší, náhrdelníky z vytahaných zubů, náhrdelníky z vlasů nepřátel. Krsss, krsss, mladí mužové z kmene M'bwá brousí své oštěpy. Krss, krss, můžete přijít. Bum.

Pan Koubek se mocně rozpřáhl nad svým bubnem. Tambabam tambabam tatabum, vysílal do dálky své burácející signály. Ó M'bwá, prašiví šakalové, toto vzkazuje nepřemožitelný národ N'gwe. Vaše vesnice je nám dlužna za jednoho mrtvého. Před mnoha a mnoha lety, před desetkrát deseti lety, před tisíckrát tisíci lety zabili vaši lovci našeho lovce. N'gwe nezapomíná. Každý náčelník praví před smrtí: M'bwá zabili našeho lovce. Nemůžeme žít, pokud nepomstíme jeho smrt. Ó M'bwá, náš

hněv je nesmírný. Pošlete nám tisíc krav telných a tisíc volů. Jinak nemůžeme zapomenout, že nejsme vyrovnáni. Bum. Tečka.

Ratata bum bumta bum, odpovídal nepřátelský buben. To je řeč mužů, ó N'gwe. Přijďte si pro výkupné. Běžíme vám naproti. Hodíme vám poslého psa, vy smradlaví niggři. Bum.

Bum bummini bummini bum, bušil pan Koubek ze všech sil do velkého bubnu. M'bwa, M'bwa, urazil jsi veliký národ N'gwe. Naše nenávisť je hluboká jako řeka Mambara. Ó slyš zákon národa N'gwe: Nenávidět, nenávidět, nenávidět! Nenávidět muže, ženy i děti národa M'bwa. Nenávidět jejich pole. Nenávidět jejich vodu. Nenávidět jejich lesy. Slyš příkaz našich bohů: nenávidět! Slyš kouzlo našich kouzelníků: nenávidět! Slyš hlas našich předků: nenávidět! My přijdeme, M'bwa! My přijdeme s ohněm a mečem, ó M'bwa, jenž jsi urazil veliký národ! Stop.

Tata bumtarata tatamta, odpovídal vzdálený buben. Bere se na vědomí. Bum.

Pan Koubek odložil paličky a buben a libě se protáhl. To má něco do sebe, řekl si, být takhle na přední stráži a vyhlašovat válku a takové věci: Toho poslého psa si přece nemůžeme nechat líbit. Jde o čest národa a podobně. Počkejte, vy černí holomci, já vám to ještě vyubnuju!

Safra, napadlo pana Koubka, tihle negři to mají dobré. Žádné dlouhé škrabání, žádné cavyky a jít na to s velkým bubnem. Vyřizovat si své polemiky na velkém bubnu. Říci druhým národům nahlas a rovnou, že jsou zbabělci, špinaví psi a podobně. Panečku, takovému novináři v Africe se to pracuje! Kdepak u nás! U nás člověk píše patnáct let, patnáct let tluče na buben za svůj národ, a ono nic. Ach bože, mít takový pořádný buben u nás...

A tam za tou stepí, řekl si pan Koubek s jistou měkkostí, na nepřátelské půdě sedí druhý takový kolega Koubek a bubnuje stejně poctivě jako já. Měli bychom založit stavovskou organizaci nebo něco takového. I když si na bubnech vynadáme, máme přece své společné zájmy. Bubnovat od národa k národu, to je, pane, odpovědná práce. Těžká, ale krásná.

– Skoro bez soumraku se snesla tropická noc. Kdepak je Jižní kříž, přemítal pan Koubek a obrátil tvář k hvězdám. Bože, to je hvězd, řekl si. Člověk by skoro řekl, že sedí uprostřed vesmíru. Brr! To je divné, ve vesmíru bych se nemohl cítit doma.

Náhle zvedl hlavu. Noční van od východu přinášel vzdálené údery bubnu. Pan Koubek se bystře chopil svých paliček.

Halo, halo, signalizoval daleký buben. Zde bubnová stanice N'ga. Halo, zde N'ga. Halo!

Zdemítně se potvrzuje příjem stanice N'ga, bubnoval rychle pan Koubek. Co si přejete?

Halo, halo, volal buben od východu. Řekněte svým lidem, aby nám sem nechodili na ryby. To přece nejde!

Pan Koubek oživil. Halo, bubnoval prudce. Zdemítně se odpovídá: Nemáte nám co poroučet, co svým lidem máme říkat. Zasahujete neslýchaným způsobem do našich vnitřních záležitostí. Národ N'gwe nestrpí, aby jeho prestiž byla urážena tak hrubými provokacemi. Ohražujeme se jménem naší nejširší veřejnosti. Bum!

Halo, odpovídal daleký buben. To je omyl. Stanice N'gwe není volána. Voláme stanici M'bwa. Šifrujeme: M jako Marta, B jako Beata, W jako Waldemar, A jako Alois. M'bwa.

Stanice N'gwe trvá na formální omluvě, bubnoval břitce pan Koubek. V nejširších vrstvách našeho lidu panuje živelné rozechvění. Bum!

Tak se nám nepleťte do spojení, bručel netrpělivě daleký buben.

Oho, oho, bubnoval vehementně pan Koubek. Budiž vzato na vědomost, že na svém území budeme bubnovat, kdy a jak je nám libo. Odmítáme důstojně a co nejostřeji urážlivý tón tamního oficiálního bubnu. Zároveň prohlašujeme, že nestrpíme, aby kmen N'ga hledal přes naše hlavy jakékoliv spojení s kmenem M'bwa, se kterým jsme ve válečném stavu. Náš národ jako jeden muž stojí na stráži proti ničemným úmyslům našich sveřepých a odvěkých nepřátel – Halo, slyšíte? Halo!

Bylo ticho, odnikud se neozval ani šelest, ani pípnutí ptáčka; takové nesmírné ticho, že se pan Koubek probudil bušením vlastního srdce. “Halo,” opakoval, ale odpovědělo mu jen konejšivé vrznutí postele.

*

“Pane doktore,” řekl nato pan Koubek ustaraně, “já mám poslední dobou takové divné spaní.”

“Jaké?” ptal se pan doktor Kostelecký.

“Takové hrozné sny,” stěžoval si pan Koubek. “A co chvíli se probudím tlučením srdce. Co to je?”

“Nervy,” řekl doktor. “Jste asi přepracován. Nesmíte se rozčilovat, víme? Já vám dám trochu bromu. Na špičku nože před spaním, a budete spát jako jezevec.”

Tedy toho večera vzal pan Koubek bromu na špičku nože a vlezl do postele, připraven spát jako jezevec.

I počalo se mu zdát, že sedí v redakci Stráže našeho kraje s perem v ruce a chystá se psát úvodník. Úvodník, bručel, zas úvodník! A já nemám ponětí, o čem by měl být!

Jal se usilovně přemýšlet, o čem by se měl rozepsat. Počkejme, pomáhal si, tak dejme tomu o – hm; nebo řekněme o – o – o čem vlastně?

Pro větší soustředění začal hrýzt držátko svého osvědčeného pera; ale nic, nic, nic ho nenapadlo. Naprostý pocit prázdnoty v hlavě. To není možné, zhrozil se pan Koubek, chytaje se za hlavu, snad se mi to jenom zdá! Je přece tolik věcí, o kterých se dá napsat úvodník, například o – o – rány boží, kdybych věděl o čem!

Aha, vzpomněl si, to dělá ten brom! Já vůl, já vzal brom před psaním místo před spaním! Proto jsem ospalý jako... safra, jako co? Měl bych se na to někoho zeptat, bručel, jda po nekonečné chodbě, až přišel k pootevřeným dveřím. I vešel do nich a viděl s rozpačitým podivem, že tam sedí u psacího stolu on sám a píše úvodník.

Nevěděl honem, jak by měl sebe sama oslovit, a rozhodl se pro prostou kolegialitu. “Pane kolego Koubku,” vyhrkl honem, “nevíte náhodou, o čem by se měl dnes psát úvodník?”

Pan kolega Koubek položil pero a řekl nikoliv nepřívětivě: “Nu, to víte, já píšu proti trianonskému míru. My Maďaři se nikdy nesmíříme a tak dále. Človče, o tom se dá toho napsat!”

“Děkuju,” zamumlal pan Koubek zmateně a stáhl se zpátky na chodbu. Prokrindapána, řekl si, byl jsem to já, nebo ne? Že bych měl tak vysedlé lopatky a takové chlupy v týle?

Běžel po té nekonečné chodbě podle řady dveří: kde vlastně je má redakce? Bože, já zapomněl ty dveře počítat! Aha, tady to bude! – A vklouzl do nejbližších dveří.

Jenže tam seděl u psacího stolu on sám a psal úvodník. “Co byste rád, pane kolego,” děl nezvedaje hlavy od práce.

“Já..., já...,” koktal pan Koubek. “O čem dnes píšete úvodník, pane kolego Koubku?”

“Proti versailleskému míru,” pravil vážně pan kolega Koubek. “Právě odmítám s rozhořčením zbabělý pacifismus, kterým chtějí rozvratné živly infikovat naši zdravou německou národu, mein lieber Koubek.”

“Aha,” vypravil ze sebe pan Koubek. “Tak já vás nebudu rušit, pane kolego.” – A vrazil do nejbližších dveří.

Tam seděl zas takový pan Koubek a pilně psal broukaje pro sebe: “...ruský proletariát nestrpí... tak!... voláme do boje... podlé intriky ničemných sousedů... charašo!... utopíme v krvi... mor na ně!”

Pan Koubek se tiše stáhl na chodbu a vrhl se do nejbližších dveří. “Hned, pane Koubku,” ozval se u stolu jeho vlastní hlas, “jen co rozdrťm patou tu slovanskou hydru. All’armi, Italia, all’armi!”

Pan Koubek prchal po chodbě. “Bože,” šeptal si s hrůzou, “kdybych našel nějaký prázdný psací stůl!” – Nahlédl do dalších dveří. “Počkejte, caballero Koubek,” zavolal tamní pan Koubek, “pojd’te si poslechnout, jak jsem to nandal těm venezolánským banditům! Halt! Avanza, puerco,” zařval za prchajícím panem Koubkem.

Pan redaktor Koubek se ukryl za nejbližší dveře; vtom ho popadla za límec nějaká ruka. “Tak tady tě mám, ty zbabělý lháři,” skřípal mu do uší jeho vlastní hlas. “Teď ti vyrvu tvůj zlolajný jazyk, ty pse!”

Pan Koubek se s hrůzou obrátil a zíral do své vlastní, křečovitě stažené tváře. “Ale pane kolego, pusťte, vždyť já jsem taky pan Koubek!”

“My Koubkové se navzájem neznáme,” zahřímal ten druhý. “Člověče, nikdo nemůže nenávidět víc než Koubek Koubka! Smrt, smrt každému Koubkovi jiného jazyka!”

Pan Koubek se vyrval svému nepříteli a prchl na chodbu. A hle, ze všech těch nesčetných dveří vykoukly hlavy Koubků a měřily ho zlýma očima. Pan Koubek počal ze vsí síly pádit po té nekonečné chodbě, pronásledován dupotem několika set Koubků. Vrhł se po točitých schodech nahoru a běžel po jiné chodbě. Z každých dveří se vyřítíl nový Koubek a přidal se k pronásledovatelům. Opět nové schody a nová chodba. Ale tato chodba se končila plošinou nad bezednou propastí.

Pan Koubek se zděšeně zastavil a obrátil se k davu nepřátel. Byli to samí Koubkové skřípající zuby a chraptivě oddychující. Bože, kdybych se mohl schovat za svým psacím stolem, vzpomněł si pan Koubek zoufale. Tam jsem tak silný a tak v bezpečí!

“Pánové,” zvolal udýchaně, “kolegové, Koubkové, proč mě honíte? Vždyť nás všechny, nás Koubky všech národů, vede jediná myšlenka: vlastenectví čili nenávisť k nepřítelům! Co proti mně máte? Copak netáhneme za jeden provaz? Nejsme všude titíž? Nepracují naše osvědčená pera všude na týchž národních ideálech? Ó přátelé –”

Nepřátelští Koubkové se divoce zachechtali: “Ty vole, my nejsme žádní přátelé! My jsme úhlavní nepřátelé! Mažte ho! Ve jménu národa, na něj!”

Pan Koubek ucouvl na kraj propasti. “Ale kamarádi,” vyhrkl, “vždyť... Koukejte se, vždyť my to nebereme tak doopravdy, my Koubkové... A vůbec, když jsme jednou tak pohromadě, tak bychom, páni, mohli těch zlostí nechat, nemyslíte? A snad, helejte, snad se tu vůbec dohodneme a... Koukejte, vždyť je tolik jiných látek, o kterých se dají psát úvodníky! Nač my se máme pořád navzájem dožírat a –”

“Oho, oho,” začali křičet Koubkové. “Shod'te ho! Chce nás připravit o chleba! Zrádce! Bere nám naše ideály! Bere nám naši nejděčnější látku! Kazí nám řemeslo! Zabte ho!”

Před očima pana Koubka se zatmělo. Rozpřáhnuv ruce padal naznak do nesmírné hloubky a ztratil vědomí.

*

Den nato měl pan redaktor Koubek opravdu drobátko zaujatou hlavu. “To dělá ten brom,” bručel rozladěně a vyhábal se lidem.

A pro Kristovy rány, vzpomněł si odpoledne, vždyť já dnes musím psát úvodník! Bodejť, dnes je středa a – o čem vlastně bych měl psát?

S těžkým srdcem se loudal do redakce a usedl za svým milovaným psacím stolem. O čem bych měl psát, přemítal unaveně. Řekněme něco o zachmuřené mezinárodní situaci nebo něco takového. Těžké mraky se zvedají na obzoru naší vlasti – –

Pan Koubek se zamračil, zmačkal čtvrtku papíru a počal psát znovu. Je nám třeba svornosti, řekl si. Ergo je třeba potřít na hlavu především domácí odpůrce. Jsou rozvratní živlové v lůně národa, kteří zvolně, ano zlotřile rozsévají nesvár a podobně. Cui prodest? tážeme se –

Pan Koubek vzdychł a rozmačkal i tuto čtvrtku. Pan faktor Strnad jej po chvíli našel s hlavou složenou v dlaních.

“Měl by se pomalu sázet úvodník,” povídal zasmušile pan Strnad.

“Hned,” děl pan redaktor Koubek, “za malou hodinku.” A namočiv pero počal psát úvodník o místním blátě. Boj proti blátu... mobilizujme všechny síly... naše krásné město... národní povinnost... voláme k odpovědným činitelům: Hic Rhodus!

“Tak, pane Strnad,” zahlaholil pan redaktor Koubek uspokojeně, “dejte to do sazby.”

SVATÁ NOC

“Já se ti divím,” křičela paní Dinah. “Kdyby to byli pořádní lidé, šli by k starostovi, a ne takhle žebrotou! Proč si je nevzali do domu Šimonovic? Proč se jich máme ujímat ausgerechnet my? Copak jsme něco horšího než Šimonovic? Já vím, Šimonova žena by si takovou holotu do domu nepustila! Já se ti divím, člověče, že se tak zahazuješ s já nevím kým!”

“Nekřič,” bručel starý Isachar, “vždyť to budou slyšet!”

“Ať to slyší,” pravila paní Dinah pozvedajíc hlas ještě víc. “Nevídáno! To by tak hrálo, abych nesměla doma ani pípnout kvůli nějakým tulákům! Znáš je? Zná je někdo? On říká, to je má žena. Povídali, jeho žena! Já vím, jak to u takových poběhlíků chodí! Že se nestydíš pustit něco takového do domu!”

Isachar chtěl namítnout, že je pustil jen do chléva, ale nechal to pro sebe; měl totiž rád svůj pokoj.

“A ona,” pokračovala paní Dinah pohoršeně, “ona je v jiném stavu, abys to věděl. Prokristapána, ještě to nám tak chybělo! Jezus Maria, abychom tak přišli do lidských řečí! Prosím tě, kdes nechal hlavu?” Paní Dinah nabrala dechu. “To se rozumí, nějaké mladici ty neumíš říct ne. Když na tebe udělala ten svůj kukuč, tak ses mohl přetrhnout samou ochotou. Mně bys to neudělal, Isachare! Jen si ustelte, lidičky, je tam ve chlévě slámy habaděj – Jako bychom byli v celém Betlémě jenom my, kdo mají chlívek! Proč jim Šimonovic nedali otep slámy? Protože Šimonka by si to nedala od svého muže líbit, rozumíš? Jen já jsem takový ošlapek, že na všechno mlčím –”

Starý Isachar se obrátil ke zdi. Snad přestane, mínil; ona má trochu pravdu, ale dělat tolik řečí pro jednu –

“Brát cizí lidi do domu,” rozjímala paní Dinah ve spravedlivém hněvu. “Kdoví co je to zač? Teď abych celou noc strachem nezamhouřila oka! Ale to ti je jedno, vid’? Pro lidi ty všecko, ale pro mne nic! Abys ty vzal jednou jedinkrát ohled na svou udřenou a churavou ženu! A ráno abych po nich ještě uklízela! Když ten člověk je tesař, proč není někde na práci? A proč zrovna já mám mít tolik trápení? Slyšíš, Isachare?”

Ale Isachar tváří ke zdi dělal, jako by spal.

“Panenko Maria,” vzdychla paní Dinah, “mám já to život! Celou noc abych nespala starostí... A on si spí jako dřevo! Mohli by nám odnést celé stavení, a on si chrní... Bože, mám já to svízel!”

A bylo ticho, jen starý Isachar pozorně členil tmou svým chrupáním.

*

K půlnoci ho vzbudilo z dřimoty potlačované ženské zasténání. I safra, lekl se, to bude něco vedle v chlívku! Jen aby to nevzbudilo Dinu... To by zas bylo řečí!

I ležel nehnutě, jako by spal.

Po chvíli bylo slyšet nový ston. Bože, smiluj se! Bože, dej, ať se Dinah neprobudí, modlil se v úzkostech starý Isachar, ale vtom už cítil, že se Dinah vedle něho vrtí, zvedá se a napjatě naslouchá. Bude zle, řekl si zdrceně Isachar, ale zůstal pěkně zticha.

Paní Dinah bez hlesu vstala, přehodila přes sebe vlnák a vyšla na dvůr. Asi je vyhodí, řekl si bezmocně Isachar. Já se jí do toho míchat nebudu, ať už si dělá, co chce...

Po jakési podivně dlouhé a tlumené chvíli se paní Dinah vrátila opatrně našlapujíc. Isacharovi se ospale zdálo, že chraští a praská nějaké dříví, ale rozhodl se, že se ani nehne. Snad je Dině zima, mínil, a dělá si oheň.

Pak se Dinah znovu potichu vykradla. Isachar pootevřel oči a viděl nad planoucím ohněm kotlík s vodou. Nač to je, řekl si s podivem a hned zase usnul. Probudil se teprve, když paní Dinah takovými zvláštními, horlivými a důležitými krůčky běžela s dýmajícím kotlíkem na dvůr.

I podivil se Isachar, vstal a trochu se ustrojil. Musím se podívat, co je, řekl si energicky, ale ve dveřích se srazil s Dinou.

Prosím tě, co tak běháš, chtěl vyhrknout, ale ani se k tomu nedostal. “Co ty tu máš co okounět,” utrhla se na něho paní Dinah a zas běžela na dvůr s nějakými klůcky a plátýnky v náručí. Na prahu se obrátila. “Jdi do postele,” rozkřikla se přísně, “a... a nepleť se nám tady, slyšíš?”

Starý Isachar se vystrachal na dvorek. Před chlívkem viděl bezradně trčet ramenatou mužskou postavu, i zamířil k ní. “Jojo,” bručel chlácholivě. “Vyndala tě, že? To víš, Josef, ty ženské...” A aby zamluvil jejich mužskou bezmoc, ukazoval honem: “Koukej, hvězda! Viděls už někdy takovou hvězdu?”

HAMLET, PRINC DÁNSKÝ

Referát parlamentního zpravodaje

Včera za neobvyklého zájmu a před hustě obsazenými lavicemi přišla na pořad jednání Shakespearova hra Hamlet. Za generálního řečníka této tragédie se ovšem se svou známou mnohomluvností přihlásil princ Hamlet, ale veškerý zájem se soustředil v očekávání, že do debaty zasáhne Polonius, stejně významný dánský státník, jako strhující řečník. Vskutku jeho projevy nabyly včerejší hra mimořádného významu a byla vyslechnuta s nebývalou pozorností. Krátký obsah celé hry následuje.

Po zahajovacích formalitách s duchem promluvil jako první řečník dánský král; po něm se přihlásil k slovu Hamlet svým známým nevěcným povídáním, načež vystoupil Polonius a za hlubokého ticha pronesl řeč oslňující bystrými postřehy i širokým rozhledem. Z jeho vývodů vyjímáme:

“Ještě jsi tady, Laerte? Honem na loď, na loď!

Jak krásný vítr nám sed do plachet,
a ty tu civíš. Počkej, zde si vem
mé požehnání a pár poučení
na cestu světem: Nemluv, co si myslíš,
a nedělej, cos dobře nezvážil!

Jenom si nedej tisknout dlaň kdekým,
co se jen vylíhl a zchmejřil. Pak, chraň se
začínat spory; ale jsi-li v nich,
pak jednej, ať se druhý chrání tebe.
Jinak si choď, jak na to budeš mít,
ovšemže s mírou: pěkně, nevystředně.
Nevypůjčuj si ani nepůjčuj.

Buď zdrav a vzkvétej pod mým požehnáním.”

Nato obrácen k Ofelii pronesl skvělou řeč, ze které uvádíme:

“Copak, Ofelie? Copak ti to říkal?

Pravda! Právě vhod!

Povídá se, že se prý velmi často
teď s tebou scházívá.

A ty těm citům, hloupé dítě, věříš?

Tedy zkrátka:

já prostě nechci, aby ode dneška
kdokoli mluvil, že své chvíle trávíš
jen rozhovory s princem Hamletem.

To je můj rozkaz: teď si jdi!”

V dalším průběhu jednání se pokusil princ Hamlet oslabit mohutný dojem řeči Poloniovy svým nejapným a zmateným klábosením; neměl úspěchu on ani jeho druhové, ba i vystoupení ducha jeho otce, vypočítané na zevní efekt, nezmate zajisté naši uvědomělou veřejnost. Po tomto nechutném výstupu ujal se slova opět Polonius, aby v rozpravě s Reynaldem pronesl pozoruhodné náměty o občanské výchově mladých mužů:

“Tak, Reynalde:

tady máš pro něj peníze a dopis.

A Reynalde, bylo by velmi moudré,
než k němu zajdeš, trochu vyzvědět,
jak se tam chová.

Víš, jen tak bujné, všední kousky, no,
ty už jsou známy jako společníci
svobody mládí.

Hraní a klení, pitky, rvačky,
hádky i kurvičky – to taky konečně.

A podle těchto návrhů a rad
si veď i ty!

A jinak mu přej volnost.”

Obraceje se k Ofelii pokračoval:

“Copak, Ofelie, co se děje?

A čímpak, proboha?

On zšílel z lásky k tobě.

Co povídal?

Pojď se mnou, dítě: vyhledáme krále.

To není láska, to je blouznění.

Pojď, půjdem ke králi.”

K následující rozpravě, které se účastnil i král a královna, přihlásil se Polonius bystrým postřehem:

“Poslové z Norska, Výsosti,
se šťastně vrátili.”

Poté došlo k vrcholné události večera, kdy Polonius pevnou rukou strhl roušku z podivného jednání prince Hamleta. Mužně a bezohledně, vědom si své odpovědnosti, prohlásil do napjatého ticha:

“Já budu stručný. Princ Hamlet zešílel!

Zešílel, ano! Co je šílenství,

ne-li jen prostě to, že někdo šílí?

Že zešílel, je pravda; pravda, je to škoda,

a škoda že je to pravda: bláznivé kolo!

Ale s tím nic, chci mluvit zcela prostě.

Tak tedy zšílel, budiž. A. teď zbývá

najít jen zdroj té celé příhody,

či lépe řečeno, té nehody,

poněvadž každá příhoda má zdroj.

Uvažte, prosím!

Hm, já mám dceru

a ta mi dala ve své poslušnosti

tady to, prosím. Vizte a pak suďte.”

Za bezdeché pozornosti přečetl těžce kompromitující dopis prince Hamleta a pokračoval:

“Čím bych vám byl? Ne, já šel k věci zpříma

a mladé slečně řek jsem asi tak:

Princ Hamlet je vždy princ, výš než tvůj cíl;

to nesmí být! – A pak jsem jí dal příkaz,

že se má před ním zamykat,

odmítat poselství a nebrat žádné dary.

Ona mne ovšem poslechla, a on –

abych řek zkrátka –, když byl odmrštěn,

propadl smutku, potom blouznění

až k šílenství, ve kterém dnes tak třeští.

Já bych rád věděl, stalo-li se někdy,

když já jsem jasně řek: Je to tak
– že to pak není tak?”

Za obecného vzrušení došlo k prudké kontroverzi mezi Hamletem a Poloniem, který drtil svého blekotajícího partnera břitkými a pohotovými slovy:

“Jak se má milý princ Hamlet?
Znáte mne, princí?
To snad ne, princí.
Poctivec, princí?
Svatá pravda, princí.
Mám, princí.
Copak to čtete, princí?
Ale oč jde, princí?
Co nejskromněji se s vámi loučím, princí.
Buďte zdrav, princí.
Hledáte prince Hamleta? Tady je.”

Hamlet po zásluze odbyt jeho pádnými a trefnými slovy, rozpačitě něco blábolil za obecné nepozornosti; svým známým nevěcným způsobem, pleta páté přes deváté, snažil se odvést rozpravu na jakési herce, ale Polonius, vrátiv se právě včas ze zákulisí, jej parátně usadil několika slovy:

“Mám pro vás novinu, princí.
Přišli k nám herci, můj princí!
Na mou čest!
To je nějak dlouhé.
Bude se s nimi jednat, jak zaslouží, princí.
Pojďte, páni!”

Není divu, že pan Hamlet se po těchto věcných slovech odvážil pronést jenom samomluvu, bál se zřejmě odpůrce tak pohotového.

Po přestávce, věnované zákulisnímu jednání, zasáhl Polonius do děje několika závažnými radami:

“Ofelie, ty tu choď! My, Vzácnosti,
se tady skryjem. Čti si tuhle knížku.”

Následovala soukromá rozprava prince Hamleta s Ofelií, po níž Polonius výstižně pravil zejména toto:

“Jdi si, Ofelie!
Nemusíš říkat, co tu mluvil princ:
my víme všechno!”

Zatím princ Hamlet nastrojil – ovšem krajně nemístně – jakousi hereckou produkci: během této trapné epizody se Polonius právem vyjádřil:

“Vidíte?”

V souvislosti s tímto nešťastným počinem Hamletovým došlo k bouřlivému konfliktu mezi Poloniem a Hamletem. Jako rána za ranou dopadaly na prince břitké šlehy Poloniovy:

“Královna chce s vámi mluvit, princí, a ihned.
Ať mne čert, opravdu: docela velbloud.
Hřbet má jak kolčava.
Úplně velryba.
Já vyřídím.”

Zahanbený Hamlet si nemohl po tomto morálním výprasku ulevit nežli samomluvou, jak už je jeho nechvalným a málo statečným zvykem.

V dalším průběhu hry dlužno zaznamenati cenný a obezřelý námět Poloniův:

“Můj pane, už jde k matce do komnaty:

já musím rychle někam za čaloun,
abych je vyslechl. Teď sbohem, Výsosti;
však ještě přijdu, než půjdete spat,
a řeknu vám, co poznám.”

Ke královně pak trefně pravil:

“Hned tady bude. Já si vlezu sem.

Jen, prosím, hezky rázně!”

V dalším průběhu jej Hamlet zákeřně probodl; a tu Polonius podotkl se svou obvyklou pohotovostí a přímostí:

“Oh, jsem zavražděn!”

Smrtí Poloniovou by se měla hra skončit; co následuje, jsou beztoho jen jalové řeči bez hlavy a paty; zejména princ Hamlet obtěžoval rozčarované posluchačstvo svými nevhodnými a příliš osobními samomluvami, jako má-li být, či nebýt. Dobrá polovina hry mohla klidně odpadnout. Nebýt skvělých projevů Poloniových, byl to ztracený večer.

Vylíčili jsme děj Hamleta co nejpodrobněji, aby si uvědomělý čtenář sám učinil obraz o celé hře. Obecenstvo, když bylo s nejhlubší pozorností vyslechlo mohutné řeči Poloniovy, jevílo o konec hry zřejmý nezájem. Jen mizivý hlouček nekritických straníků aplaudoval na konci prázdnému mlácení slámy a demagogickým frázím Hamletovým. Soudná veřejnost se takovým laciným úspěchem ovšem oklamat nedá.

Z TISÍCE A JEDNÉ NOCI

I vyvstal muž jeden a vyzýval Aliho, bývalého vezíra, na soud. “Ali,” pravil, “ledacos se o tobě praví, i žádá si čest světa islámského, aby aneb tvá vina, aneb tvá nevina byla dokázána před kádím.”

“I zajisté,” pravil Ali, “tuze rád, ó muži, se postavím před soud, ale jen s tou podmínkou, že dříve budou co do své viny či neviny – já nedím jaké – vyslechnuti všichni ostatní vezíři, což jich koli bylo, jakož i všichni nynější i bývalí pašové, limbašové a ostatní hodnostáři; pak i já se dostavím na soud.”

*

Jednoho dne pak se rozlehl na tržišti křik a lidé chytili mezkaře jménem Mahmud. “Ukaž své kapsy,” volali lidé, “nebo ztratil se na tržišti váček denárů.”

“Jsem ochoten obrátit své kapsy,” děl Mahmud, “abych ukázal celému světu svou poctivost; ale dříve ať všichni lidé na tržišti obrátí své kapsy a vypovědí před soudem, odkud mají své denáry. Pak i já tak učiním.”

I divili se lidé řkouce: “Chytrý je Mahmud. Zdali nás by co podobného napadlo?”

O DESÍTI SPRAVEDLIVÝCH

I řekl Hospodin: Protože rozmnožen jest křik Sodomských a Gomorských a hřích jejich že obtížen je náramně:

Sstoupím již a ohledím, jestliže podle křiku jejich, kterýž přišel ke mně, činili, důjde na ně setření; a pakli toho není, zvím.

Vtom přistoupiv Abrahám řekl: Zdali také zahladíš spravedlivého s bezbožným?

Bude-li padesáte spravedlivých v tom městě, zdali předce zahubíš a neodpustíš místu pro padesáte spravedlivých, kteříž jsou v něm?

I řekl Hospodin: Jestliže naleznu v Sodomě, v městě tom, padesáte spravedlivých, odpustím všemu tomu místu pro ně.

A odpovídaje Abrahám řekl: Co pak, nedostane-li se ku padesáti spravedlivým pěti, zdali zkažíš pro těch pět všecko město? I řekl: Nezahladím, jestliže najdu tam čtyřiceti pěti.

Opět mluvil Abrahám a řekl: Snad nalezeno bude čtyřiceti? A odpověděl: Neučiním pro těch čtyřiceti.

I řekl Abrahám: Prosím, nechť se nehněvá Pán můj, že mluvití budu: Snad nalezeno bude tam třiceti? Odpověděl: Neučiním pro těch třiceti.

A opět řekl: Aj, nyní počal jsem mluvití k Pánu svému: Snad se nalezne tam dvaceti? Odpověděl: Nezahladím i pro těch dvaceti.

Řekl ještě: Prosím, ať se nehněvá Pán můj, jestliže jednou ještě mluvití budu: Snad se jich najde tam deset? Odpověděl: Nezahladím i pro těch deset.

I odšel Hospodin, když dokonal řeč k Abrahámovi; Abrahám pak navrátil se k místu svému.

Genesis 18,20–33

I když se navrátil k místu svému, zavolal Abrahám svou ženu Sáru a řekl jí: “Poslyš, mám to z nejlepšího pramene, ale nikdo to nesmí vědět. Hospodin se rozhodl zahubiti Sodomské a Gomorské pro jejich hříchy. On sám mi to řekl.”

I pravila Sára: “Vidíš, neříkala jsem to už dávno? A když jsem ti povídala, co se tam děje, ty jsi je ještě hájil a mne jsi okřikoval: Mlč, nepleť se do toho, co je ti po tom? Teď to vidíš, já to dávno říkala, to se dalo čekat. Když jsem o tom onehdy mluvila s Lotovou ženou, povídám jí: Paní, kam tohle povede? Co myslíš, zahubí Hospodin také Lotovu ženu?”

A odpovídaje Abrahám řekl: “O to právě jde. Abych tak řekl, na můj nátlak Hospodin svolil, že ušetří Sodomy a Gomory, najde-li tam padesát spravedlivých. Ale já to usmlouval na deset. Proto jsem tě zavolal, abychom spolu vybrali pro Hospodina deset spravedlivých.”

I pravila Sára: “To jsi dobře udělal. Lotova žena je má přítelka a Lot je syn tvého bratra Hárana. Já neříkám, že Lot je spravedlivý, to víš, jak štvál svou čeleď proti tobě, to zas neříkej, Abraháme, to nebylo v pořádku, on to s tebou nemyslí upřímně, ale je to tvůj synovec, třebaže Háran se k tobě nechoval, jak by se měl chovat rodný bratr, ale to už patří k rodině.”

A dále pravila řkouc: “Řekni Hospodinovi, ať ušetří Sodomy. Já už jsem taková, že nepřiju nikomu nic zlého. Mně se třesou nohy, když si pomyslím, že by tolik lidí mělo přijít o život. Jdi a přimluv se u Hospodina, aby se nad nimi slitoval.”

A odpověděl Abrahám: “Slituje se Hospodin, najde-li deset spravedlivých. Myslím, že bychom mu mohli poradit, kteří to jsou. Známeť všechny lidi, kteříkoli bydlí v Sodomě a Gomoře. Proč bychom nepomohli Hospodinovi vyhledat deseti spravedlivých?”

I řekla Sára: “Nic není snazšího než to. I dvacet i padesát i sto spravedlivých mu označím. Hospodin ví, že nikomu neublížím. Tak to máme Lotovu ženu a Lota, synovce tvého, třebaže je falešný a závistivý, ale patří k rodině. To už jsou dva.”

Nato řekl Abrahám: “A jejich dvě dcery.”

Sára pak pravila: “Nemysli si, ta starší, Jescha, je nestyda. Nevšiml sis, jak před tebou kroutila zadnicí? Sama Lotova žena mně řekla: Jescha mně dělá starosti, budu ráda, až se vdá. Ta mladší se zdá skromnější. Ale když myslíš, tedy počítej s oběma.”

I řekl Abrahám: “Tak to už máme čtyři spravedlivé. Koho bychom vybrali dále?”

A Sára odpověděla: “Když počítáš ta dvě děvčata, pak musíš přibrat i jejich ženichy, Jobaba a Seboima.”

Abrahám však řekl: “Co tě nemá, Seboim přece je syn starého Dodanima. Což může syn zloděje a lichváře býti spravedlivý?”

I řekla Sára: “Abraháme, udělej to, prosím, kvůli rodině. Proč by Melcha neměla mít stejně řádného ženicha jako ta fíflena Jescha? Je to slušné děvče a nekroučí aspoň boky před starými příbuznými, kterých si má vážit.”

I odpověděl Abrahám: “Budiž, jak pravíš. Tak tedy s Jobabem a Seboimem máme už šest spravedlivých. Teď nám zbývá nalézt jenom čtyři.”

A Sára řekla: “To už bude snadné. Počkej, kdo ještě v Sodomě je spravedlivý?”

Abrahám pak odpověděl: “Řekl bych, že starý Náchor.”

I řekla Sára: “Divím se ti, že můžeš o něm vůbec mluvit. Což nespí s pohanskými děvkami, ačkoli je stařec? To spíše už nežli Náchor je spravedlivý Sabatach.”

Tu rozpálil se Abrahám hněvem a řekl: “Sabatach je křivopřísežník a modloslužebník. Nežádej ode mne, abych ho navrhl Hospodinu mezi spravedlivými. To spíš už by padal na váhu Elmodad nebo Eliab.”

Nato řekla Sára: “Abys tedy věděl, Eliab zcizoložil s ženou Elmodadovou. Kdyby Elmodad za něco stál, vyhnal by svou ženu, tu couru, kam patří. Ale snad bys mohl navrhnout Námana, který za nic nemůže, protože je blázen.”

A odpověděl Abrahám: “Námana nenavrhnu, ale navrhnu Melchiela.”

I řekla Sára: “Navrhneš-li Melchiela, nemluv se mnou. Což neposmíval se ti Melchiel, že nemáš se mnou syna, ale s děvkou Agar ano?”

Abrahám pak řekl: “Nenavrhnu Melchiela. Co myslíš, měl bych snad přibrat mezi spravedlivé Ezrona či Jafelela?”

Sára pak odpověděla řkouc: “Jafelel je prostopášík a Ezron obcuje s nevěstkami achadskými.”

I řekl Abrahám: “Navrhnu Efraima.”

A Sára řekla: “Efraim říká, že jeho je rovina Mamre, na které se pasou naše stáda.”

Abrahám pak řekl: “Nespravedlivý jest Efraim. Navrhnu Ahirama, syna Jasfelova.”

I pravila Sára: “Ahiram je přítel Melchielův. Chceš-li navrhnout někoho, navrhní Nádaba.”

Odpověděl Abrahám: “Nádab je lakomec. Navrhnu Amrama.”

A Sára řekla. “Amram chtěl spát s tvou děvkou Agar. Nevím, co na ní tak zvláštního viděl. Lepší je Asriel.”

I řekl Abrahám: “Asriel je hejsek. Nemohu navrhnout Hospodinu žádného šaška. Což abych mu jmenoval Namuela? Ne, ani Namuel nestojí za to. Nevím, proč by to měl být zrovna Namuel.”

Sára pak pravila: “Co máš proti Namuelovi? Je sice hloupý, ale je zbožný.”

I řekl Abrahám: “Budiž, Namuel je sedmý.”

Sára nato pravila: “Počkej, Namuela vynechej, neboť pěstuje hřích sodomský. Kdo ještě je v Sodomě? Dovol, abych si vzpomněla: Kahat, Salfad, Itamar...”

Abrahám pak odpověděl: “Odstup tato myšlenka od tebe. Itamar je lhář, a pokud se týče Kahata a Salfada, což nehlásí se oba ke straně zlořečeného Pelega? Ale snad znáš nějakou ženu spravedlivou v Sodomě. Prosím, vzpomeň si.”

I řekla Sára: “Není žádné.”

Tu zarmoutil se Abrahám řka: “Což není deseti spravedlivých v Sodomě a Gomoře, aby pro ně Hospodin ušetřil oněch krásných měst?”

Sára pak řekla: “Jdi, Abraháme, jdi ještě jednou k Hospodinu, padni na kolena před tváří jeho, roztrhni roucho své a řci: Pane, Pane, já i Sára, žena má, tě plačícе prosíme, abys nezahubil Sodomy a Gomory pro hříchy jejich.

A řekni mu: Smiluj se nad hříšným tím lidem a poshověj jim ještě. Měj slitování, Pane, a nech je žít. Avšak od nás, Hospodine, od nás lidí nežádej, abychom ti navrhli deset spravedlivých z veškerého lidu tvého.”

THERSITES

Byla noc a mužové achajští sesedli se blíže k ohňům.

“Ta skopová zas nebyla k žrádlu,” ozval se Thersites dloubaje se v zubech. “Já se vám divím, Achajci, že si to necháte líbit. Vsadil bych se, že oni měli k večěři nejmíň beránky zimrlíky; ale to se ví, pro nás, staré vojáky, je smradlavý kozel dost dobrý. Lidi, když si vzpomenu na to skopové u nás v Řecku –”

“Nech toho, Thersite,” bručel tatík Eupator. “Válka je válka.”

“Válka,” děl Thersites. “Prosím tě, čemu říkáš válka? Tomu, že se tady pomalu desátý rok flákáme pro nic za nic? Já vám řeknu, mládenci, co to je: to není žádná válka, to si jen ti páni vojevůdci a hodnostáři udělali na státní útraty výlet; a my, staří vojáci, my máme otvírat hubu na to, jak nějaký floutek, utřinos a mámin synáček běhá po táboře a naporuje se svým štítem. Tak je to, holenku.”

“To myslíš Achilla Péleovce,” řekl mladý Laomedon.

“Toho nebo jiného,” prohlásil Thersites. “Kdo má oči v hlavě, ví, na koho to padá. Páni, to nám přece nikdo nenamluví: kdyby šlo opravdu o to, dobýt té pitomé Tróje, tak jsme ji už dávno měli. Jen pořádně kýchnout a byla by na hromadě. Pročpak se nepodnikne útok proti hlavní bráně? Víte, takový důkladný impozantní šturm s křikem, hrozbami a zpěvem válečných písní – a hned by byl konec vojny.”

“Hm,” brumlal rozvážný Eupator, “křikem Trója nepadne.”

“A to se moc mejlíš,” hlaholil Thersites. “To ví každé dítě, že Trojští jsou zbabělci, skety, svrabaři a chamraď. Jen jim jednou pěkně od plic ukázat, kdo jsme my, Řekové! To byste koukali, jak by zalezli a škemrali o milost! Stačilo by sem tam přepadnout trojské ženské, když jdou večer pro vodu –”

“Přepadat ženské,” krčil rameny megarský Hippodamos, “to se, Thersite, nedělá.”

“Válka je válka,” zvolal Thersites udatně. “Ty jsi mi, Hippodame, pěkný vlastenec! Myslíš, že vyhraje válku tím, že milostpán Achilles jednou za čtvrt roku uspořádá veřejné potýkání s tím vozemouchem Hektorem? Človče, ti dva to mají smluvené a sehrané jedna radost; jejich souboje, to je sólo numero, aby si jelimánci mysleli, že ti dva za ně bojují! Hej, Trójo, hej, Helado, pojd'te čumět na pány hrdiny! A my ostatní, my nejsme nic, naše utrpení je pro kočku, o nás ani pes neštěkne. Já vám něco povím, Achajci: Achilles dělá hrdinu jen proto, aby sebral všechnu smetanu a nás připravil o válečnické zásluhy; chce, aby se mluvilo jen o něm, jako by on všecko, a ti druzí jakobysmet. Tak je to, mládenci. A ta válka se tak courá jen proto, aby se pan Achilles mohl nafukovat jako bůhví jaký rek. Se vám divím, že to nevidíte.”

“Prosím tě, Thersite,” ozval se mladý Laomedon, “co ti vlastně Achilles udělal?”

“Mně? Ani to nejmenší,” děl rozhořčeně Thersites. “Co mně je po něm? Abys věděl, já s ním ani nemluví; ale všechen lid už má plné zuby toho, jak se ten chlap dělá důležitý. Například to jeho trucování ve stanu. Žijeme v takové dějinné chvíli, kdy jde o čest naší Helady; celý svět se na nás dívá – a co dělá pan hrdina? Válí se ve stanu, a že prý nebude bojovat. Máme snad my za něj odřít dějinnou chvíli a čest celé Helady? Ale to máte tak: když to má jít do tuhého, zaleze Achilles do stanu a hraje uraženého. Pff, komedie! To máte ty národní hrdiny! Zbabělci jsou to.”

“Já nevím, Thersite,” pravil rozšafa Eupator. “Achilles je prý strašně uražen, protože Agamemnon poslal zpátky k rodičům tu jeho otrokyni, jakpak ona se jmenuje, Briseovna nebo Chryseovna, tak nějak. Péleovec z toho dělá věc prestiže, ale já myslím, že měl to děvče doopravdy rád. Holenku, to nebude žádná komedie.”

“Mně budeš něco říkat,” děl Thersites. “Já vím dobře, jak to bylo. Agamemnon mu prostě tu holku přebral, víme? To se ví, má naloupených šperků habaděj a po ženském mase je jako kocour – Už je toho zrovna dost, těch ženských: kvůli té couře Heleně se válka začala a teď zase tohle – Slyšeli jste, že Helena poslední dobou drží s Hektorem? Lidi, tu už měl v Tróji kdekdo, i ten dědek nad

hrobem, ten plesnivý Priamos. A pro takovou flundru my máme tadyhle strádat a bojovat? Děkuju nechci!”

“Říká se,” poznamenal ostýchavě mladý Laomedon, “že Helena je velmi krásná.”

“Povídali,” pravil Thersites opovržlivě. “Je odkvetlá ažaž a krom toho cumploch, jakému rovno není. Já bych za ni nedal ani pytlík bobů. Mládenci, já bych tak tomu hloupému Menelaovi přál, abychom tu válku vyhráli a on dostal Helenu zpátky. Celá Helenina krása je legenda, podvod a trochu líčidla.”

“A my,” děl Hippodamos, “my Danaové, Thersite, se bijeme za pouhou legendu?”

“Milý Hippodame,” řekl Thersites, “zdá se, že do toho nevidíš. My Helénové válčíme za první proto, aby starý lišák Agamemnon nahrabal plné pytle kořisti; za druhé proto, aby hejsek Achilles ukojil svou nezřízenou ctižádost; za třetí proto, aby podvodník Odysseus nás okrádal na válečných dodávkách; a konečně proto, aby jakýsi podplacený jarmareční zpěvák, nějaký Homér, nebo jak se ten pobuda jmenuje, za špinavých pár šestáků dělal slávu největším zrádcům řeckého národa a přitom hanobil, nebo aspoň umlčel ty pravé, skromné, obětavé hrdiny achajské, jako jste vy. Tak je to, Hippodame.”

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.